

YI BALAJ STZIBLAL YI CYAJNAK CYEN STZ'IBAL LUCAS

Yi xe'tzibil xtxolbil

¹ I bin jalu' ta' Teófilo, at wi'nin e' yi ja cho'c tan stz'ibe'n cyen yi xtxolbil te yi mbi cu'n bajij skaxo'l. ² Ya'stzun yi xtxolbil yi chusijcho't te cyak'un yi e' aj txolinl yi ilon yi mbi cu'n bajij le xe'tzibil tzaj. ³ Ncha'tz in ta', ino'cnakin tan xtxumle'n cyakil yi xtxolbila'tz, cha'stzun te ja intxum tan bene'n intz'ibal teru' yi mbi cu'n bajij le xe'tzibil tzaj, ⁴ na na waj yil tz'el xtxumu' tetz yi bintzinin yi xtxolbil yi bita'nt tanu'.

Yi talol yi ángel yi stz'itz'ok Wa'n Bautist

⁵ Itzun bantz yi at tzaj Herodes tan cawu'n squibaj yi e' aj Judea, at tzun jun pale' yi na bi'aj Zacarías. I' jun scyeri yi jun k'u'j pale' yi na chibi'aj Abías. Yi txkel Zacarías na bi'aj Elizabet. Xonl k'ajtzun Aarón i'. ⁶ Chumbalaj nin e', nin chin tz'aknak cu'n e' swutz Ryos. Qui'c mu'x yolbil cyetz. ⁷ Nsken chibi'xin chicabil, poro qui'c nin jun tal chinitxa' na jal, na qui'c talbil Elizabet.

⁸ Ej itzun yi noje'n cyen k'ejlal yi chimunl yi jun k'u'j pale'a'tz, ⁹ cho'n tzun toque'n lajpuy yi pate'n incens te Zacarías le ama'l yi chin xan nin. ¹⁰ Ej nin te yi na tzan Zacarías tan pate'n incens, cho'n tzun ate' cyakil wunak wutzk'anil tan nachle'n Ryos. ¹¹ Ma yi tocompone'n tan banle'n tane'n yi

munl, je'n tzun jobtuj jun ángel tetz Kajcaw swutz i'. Cho'n cwe'n txiclok xlay yi patbil incens. ¹² Yi bene'n tilol Zacarías, wi'nin tele'n yabtz te'j, nin wi'nin xobe'ntz. ¹³ Saje'n tzun tlol yi ángel tetz:

—Zacarías, quil cxob, na ja tbit Ryos yi atzi' yi akul. Stalaj Elizabet yi awuxkel jun tal. Wa'n sbne' yi bi'. ¹⁴ Cx̄tzatzink te'j. Nin chitzatzink wi'nin wunak te'j. ¹⁵ Stk'e' Ryos k'ej i' yil ch'uy. Quil baj win ta'n. Quil baj xc'ala' ta'n. Te yi ntaxk ul itz'ok nojnak yi talma' tan yi Espíritu Sant. ¹⁶ Nin xcyek i' tan xtx'ixpe'n cyajtza'kl wi'nin aj Israel tan chixome'n te yi Cyajcaw yi chiRyosil. ¹⁷ Sbajxok i' tan talche'n yi xom tzaj yi Cristo, yi jun yi at tulbil. Cho'n sbne' i' tan xtxole'n chi banak k'ajtzun Elías. Chin wi' nin i' sbne', na, xcyek tan xtx'ixpe'n cyajtza'kl yi e' wunak, bantz jale'n tzatzin paz x̄chixo'l tu chinitxajil. Nin xcyek i' tan xtx'ixpe'n cyajtza'kl yi e' pajol ca'wl tan chixome'n te cyajtza'kl yi e' balaj. Tz'ocopon i' tan nuc'le'n cyajtza'kl yi e' wunak, bantz list ate't tan c'ulche'n Kajcaw, —stzun ángel bantz tetz Zacarías.

¹⁸ —Poro ¿xe'n ljal kanitxa? na ja kabi'xin tu wuxkel, —stzun Zacarías bantz tetz yi ángel.

¹⁹ Saje'n tzun stza'wel yi ángel:

—Yi in wetz, in Gabriel. In x̄chakum Ryos. Ja chinsaj chakij tan talche'n tzawetz yi balaj stziblal yi na wal nin tzatz. ²⁰ I bin jalu', tan paj yi qui mawocsaj inyol, c̄xocopon mem. Qui't c̄xjilon jalen cu'n yil tz'el cu'n te yi yol yi na wal nin tzatz. Yil tz'opon k'ejlal, tz'elk cu'n te'j, —stzun yi ángel bantz.

²¹ Ma yi wunak, tircu'n na chitzan tan x̄ch'iwe'n Zacarías wutzk'anil, nin wi'nin cyele'n yab te'j, na

wi'nin tiemp a'tij Zacarías le ama'l yi wi'nin xanil. ²² Ma yi tele'n tzaj, qui't na a'w yol ta'n. Tele'n tzun chitxum wunak tetz yi at jun takle'n noj quentz swutz i' le ama'l yi wi'nin xanil. Na yi tele'n tzaj, sken oc tetz mem. Jalt yi k'ab na ban tzaj scyetz wunak.

²³ Yi stzaje'n wi' yi munl i' le templo, nintzun ajtz xe ca'l. ²⁴ Oque'n nin ban lac'puj yi ni' te Elizabet. O' tzun xaw cyaj cyen i'-tz xe ca'l. Wi'nin txumu'n atit te'j yi mbi cu'n tane'n i'. ²⁵ “Ryos mak'on tzaj swetz tan qui't cyalol wunak yi qui'c inxac,” stzun Elizabet tc'u'l cuntu'.

Yi jilone'n ángel tetz Mariy

²⁶ Te yi at Elizabet le kaki'n xaw, saje'n tzun xchakol Ryos yi ángel Gabriel le tnum Nazaret cwent Galilea. ²⁷ Cho'n tzun tpone'ntz tan yol tu jun xun yi na bi'aj Mariy. Yi jun xuna'tz, ntaxk cunin til wutz jun yaj. Ntin tu' nsken bixe' chiyol tu jun yaj yi na bi'aj Xep. Yi jun Xepa'tz, xonl k'ajtzun rey Luwiy i'. ²⁸ Yi tocompone'n yi ángel kale atit Mariy, itzun taltz:

—Quech Mariy. Yi axatz ja jal abanl swutz Ryos, na at i' tzawe'j. Ej nin at mas atz abalajil xchiwutz cyakil xna'n, —stzun yi ángel bantz tetz.

²⁹ Yi bene'n tbital Mariy yi yol ángel, nin el yabtz te'j, na qui nin el xtxum tetz.

³⁰ —Quil cxob Mariy, na Ryos mak'on tzaj yi xtxaxl talma' tzawibaj. ³¹ Cha'stzun te, tzawekaj pwokil jun ni'. Tzawalaj jun awal, nin tzawak' quen yi bi' tetz JESUS. ³² Tz'ak'lok k'ej i', nin tz'alchok yi Cy'ajl Ryos i'. Ej nin yi Kajcaw yi kaRyosil, i' tz'ak'on yi ca'wl tka'b awal. Chi sajle'n

k'ajtzun rey Luwiy tan cawu'n, ncha'tz sbne' i' tetz. ³³ Tz'ocopon i' tetz chireyil yi e' xonl Jacow, yi e' atanum, tetz ben k'e'j ben sak, —stzun ángel bantz tetz Mariy.

³⁴ Itzun ben tlol Mariy tetz ángel:

—¿Xe'n tzuntz? Iǎkaj jak wil jun yaj, —stzun Mariy bantz.

³⁵ —Qui bin cǎbisun na cu' ul yi Espíritu Sant tzawibaj tu yi porer Ryos. Cha'stzun te yi jun ni' yi stz'itz'ok tzawe'j, chin xan nin sbne'. Nin tz'a'lchok yi i' Cy'ajl Ryos. ³⁶ Ncha'tz tane'n Elizabet yi axonl. Bi'ǎil tlen nje' tekal pwokil jun ni'. At i' tc'u'l kaki'n xaw jalu'. Wech qui'c talbil i'. ³⁷ Poro tan tu' porer Ryos stz'itz'ok yi jun ni'a'tz te'j, na qui'c nin jun takle'n yi qui'k xcye' Ryos te'j, —stzun ángel bantz tetz Mariy.

³⁸ —Ba'n bin. Ba'n no'c tetz xconsbe'tz Ryos chi na tal tzaju' swetz, ko ya'tz tajbil i', —stzun Mariy bantz tetz ángel.

Aje'n nintzun ban tetz ángel.

Yi xa'ke'n Mariy tan xajse'n Elizabet

³⁹ Qui nin ben ǎkon mas k'e'j yi bene'n Mariy tan xajse'n Elizabet. Cho'n tzun najlij tetz Elizabet wi'wtz le jun aldey cwent Judea. ⁴⁰ Ma je'n pone'n Mariy le ca'l Zacarías, nintzun k'ajlan nintz tetz Elizabet.

⁴¹ Itzun bantz yi tbtal Elizabet yi yol Mariy, je'n tzun yuquil tib yi ni' twankil Elizabet. Noje'n tzun yi talma' Elizabet tan yi Espíritu Sant. ⁴² Tetz cu'n talma' toque'n tan yol, itzun taltz:

—jMariy, ja jal mas atz abanl ǎchiwutz cyakil xna'n, nin ncha'tz yi tal ni' yi tz'itz'ok tzawe'j, at

banl Ryos tibaj! ⁴³ ¿Mbi tzuntz ncxu'l tan inxajse'n?
 ¿At ptzun lo' mas weri ink'ej tzawutz tzatz? na yi
 aãatz aã xtxu' Kajcaw sbne'. ⁴⁴ Na yi nwit ayol,
 ninin nje' yuquil tib yi tal ni' yi at tinwankil, tan
 yi tzatzi'n yi at cu'nt. ⁴⁵ Ba'n cãtzatzin jalu', na ja
 awocsaj yol Kataj. Tz'elepon tzun k'ab Kajcaw te
 yi yol yi alijt cyen ta'n, —stzun Elizabet tetz Mariy.
⁴⁶ Toque'n tzun Mariy tan yol, itzun taltz:

“Nternin na wak' ink'ajsbil tetz Kajcaw.

⁴⁷ Nin wi'nin na chintzatzin te i',
 na i' colol wetz.

⁴⁸ Ja el k'ajab swe'j. Wech qui'c ink'ej.

Qui'c eka'n wa'n. Poro, tbit tzaju'.

Sbne' opon tunintz scyale' wunak:

‘Ba'n tetz Mariy, na at banl Kataj tibaj.’

⁴⁹ Scyale' yi jun txxolbila'tz swetz

na ja bnix wi'nin e'chk takle'n balaj swe'j, tan
 Kataj Ryos.

Na at wi'nin porer tuch'. Nin chin xan nin tetz bi'.

⁵⁰ Ej nin na el k'ajab scye'j cyakil yi e' yi na cyek
 xchi' i'.

⁵¹ Chin wutzile'n milawr bnixnak ta'n,
 na xitnak cyajtza'kl yi e' yi cyocsaj quib nim.

⁵² Elnak chik'ej yi e' wi'tz ajcaw ta'n.

Ma yi e' meba', ak'lij chik'ej ta'n.

⁵³ Yi e' meba', yi nternin el cyalma' te'j,

ya'stzun yi e' yi jalnak chibanl ta'n.

Ma yi e' ric, yi na cyocsaj quib nim tu cyajtza'kl,

ya'stzun yi e' yi elnak chik'ej ta'n.

⁵⁴ Yi o' ketz yi o' aj Israel, yi kak'o'nt kib tan
 kaxcone'n tetz Ryos, ch'eya'n cho't ta'n,
 na alijt cyen scyetz yi e' kamam kate'

yi tz'ocopon i' tan kuch'eye'n.

⁵⁵ Ja el cu'n i' te yi yol yi alijt cyen ta'n tetz k'ajtzun kamam Abraham, scyuch' yi e' mamaj i'.

Na tetz ben k'ej ben sak tera'tz yi yol yi alijt cyen ta'n," stzun Mariy bantz.

⁵⁶ Ox tzun xaw cyaj cyen Mariy tu Elizabet, kalena's tzun taje'n tzaj xe tetz ca'l.

Yi titz'e'n Wa'n Bautist

⁵⁷ Itzun bantz yi stz'ake'n xawli'l Elizabet, nintzun ul yostz tuch' i'. Xicy tzun ban yi ni' yi itz'ij te'j. Wi'nin tzatzine'n te'j. ⁵⁸ Ncha'tz yi e' wisin scyuch' yi e' chixonl, wi'nin chitzatzine'n yi quibital yi sken ul yos tuch' tan banl talma' Kataj.

⁵⁹ Ej itzun yi stz'ake'n wajxok k'ej tan yi ni', nintzun e' opon cobox wunak tan toque'n jun senil te yi wankil yi ni' yi na bi'aj circuncisión.* Toque'n tzun klo' cyak'ol bi' yi ni' tetz Zacarías, na ya'stzun bi' yi taj.

⁶⁰ Poro qui nin cuji yi xtxu', nintzun taltz:

—Qui'. Wa'n sbne' bi', —stzun xtxu'.

⁶¹ —Poro qui'c nin jun xonlu' yi ya'tzk na bi'aj, —che'ch yi cobox wunaka'tz.

⁶² Cyoque'n tzun tan jakle'n tetz Zacarías tan chik'ab yi mbi bi' tulej. ⁶³ Bene'n tzun jakol i' jun ma'cl, tan stz'ibe'n, nin cu stz'ibal yi tetz tajbil. Itzun na tal yi cu' stz'ibal i'tz: 'Wa'n bi' te'tz.' Wi'nin cyele'n yab wunaktz te'j.

⁶⁴ Ej nin ite'n nin rata'tz ta'we'nt yol tan Zacarías. Yi jilone'n, nin octz tan tak'le'n k'ajsbil tetz Ryos.

* **1:59** Si'leju' le Glosario yi yol "circuncisión".

⁶⁵ Ma cyakil yi e' wisin scyuch' yi e' yi najlche'-tz wi'wtz cwent tetz Judea wi'nin cyele'n yabtz te cyakil yi mbi bajij, nintzun ben lo'on stziblal cya'n.

⁶⁶ Nin e' octz tan xtxumle'n, nin tan jakle'n squibil quib: “¿Mbi nin lo' sbne' yi jun ni'a'tz yil ch'uy?” che'ch cyetz.

Cyal yi yola'tz na bintzinin, at banl Kataj tib yi ni'.

Yi toque'n Zacarías tan bitz

⁶⁷ Ma Zacarías, yi taj ni', nintzun oc tan tak'le'n k'ajsbil tetz Ryos tan porer yi Espíritu Sant yi titz'e'n yi ni'. ⁶⁸ Itzun taltz:

“I bin jalu' ¡kak'e' bin kak'ajsbil tetz Kajcaw, yi kaRyosil, yi o' aj Israel, na ja ul i' tan kax-ajse'n, nin tan kalok'che'n, yi o' ketz, yi o' tanum i'!

⁶⁹ Nin ja saj xchakol jun colpinl ketz yi chin cham nin.

Cho'n njal xchixo'l yi e' xonl k'ajtzun kamam Luwiy, yi xchakum i' tentz.

⁷⁰⁻⁷¹ Kak'e' bin kak'ajsbil tetz Ryos, na le xe'tzibil tzaj alijt cyen ta'n yi skaclaxok xchik'ab yi e' kacontr, nin xchik'ab yi e' yi na chi'ch chic'u'l ske'j.

Ya'stzun talnak i' tan chitzi' yi e' elsanl stzi' i' yi xansa'n che't tentz.

⁷² Na alijt cyen ta'n scyetz yi e' kamam kate' yi tz'elepon k'ajab i' scye'j.

Ma jalu', ja tzun ul tx'akxuj yi jun yola'tz tc'u'l yi wi'nin xanil.

⁷³⁻⁷⁴ Ej nin talnak Ryos tetz k'ajtzun kamam Abraham yi skaclaxok xchik'ab yi e' kacontr.

Cha'stzun te, yil ko'c tan banle'n kamunl jalu', quil
kaxob scyetz yi e' kacontr.

⁷⁵ Ncha'tz alijt cyen tak'un i',
yi stz'ak'lok ama'l sketz tan kabnol kamunl swutz
i'.

Ej nin alijt cyen tak'un i',
yi stz'ak'lok ama'l sketz tan kabnol tane'n yi tetz
tajbil, jalen cu'n lkaquim.

⁷⁶ I bin jalu' ni', tzabi'aj elsanl stzi' Ryos,
na cǎbajxok swutz Kajcaw tan talche'n stziblal.

⁷⁷ Cxconk tan tele'n katxum tetz yi mero colpi'n
ibaj.

I'tz yi scuylok kapaj.

⁷⁸ Na ja el k'ajab Ryos ske'j, na at tulbil i' skaxo'l.
Tz'ul i' tan katxeke'n, chi na ban k'ej yi na je' ul.
Cha'stzun sbantz yil tz'ul tzaj i'.

⁷⁹ Tz'ul i' tan xtxeke'n chibe' yi e' yi ate' tul tz'o'tz,
yi e' yi na chixob tetz quimichil.

Ncha'tz tz'ul i' tan ǎchajle'n sketz yi be' kale na
jale't yi tzatzin paz skaxo'l tu Ryos," stzun
Zacaría's bantz.

⁸⁰ Ch'uye'n nintzun ban tetz ni'-tz, nin wi'nin
jale'n balajil swutz Ryos. Cho'n najewe'n tc'u'l
e'chk ama'l yi tz'inunin tu' jalen cu'n yi tucu-
mule'n yi tiemp tan ǎchajol tib ǎchiwutz yi e' tanum
aj Israel.

2

Yi titz'e'n Jesús (Mt 1.18-25)

¹ Itzun bantz nin el jun ca'wl tak'un Augusto
César tan cu'se'n chibi' cyakil wunak yi ate' wi

munt. ² Ya'stzun yi bajx tir yi cwe'n chibi' yi e' wunak yi at tzaj Cirenio tan cawe'n yi tnum Siria. ³ Tircunin wunak chibene'ntz tan cu'se'n chibi' lakak chitanum. ⁴ Tele'n tzaj tzun tetz Xep Nazaret cwent Galilea. Cho'n tzun je'n pone'ntz Belén, jun tnum cwent Judea. Yi jun tnuma'tz ya'stzun tanum k'ajtzun Luwiy tu Xep, na chixonl quib. ⁵ Chije'n pone'n tzun Xep tu Mariy na sken bixe' chiyol tuch'. Tx'anlij tlen tu' wi' Mariy. ⁶ Ate' pon cu'n tzuntz Belén yi tpone'n k'ejlal tan tule'n yos tu Mariy. ⁷ Ya'stzun ule't yos tuch' tu yi bajx tal. Cwe'n tzun tolil Mariy yi tal ni'-tz tul bu'y. Cho'n tzun cwe'n coybaltz tul jun cu'lbil wa' wacx, na cya'l nin jale't ama'l cya'n le mesón.

Yi jilone'n yi ángel scyetz e' pstor

⁸ At tzun cobox pstor ate'-tz wutz wutz naka'jil Belén tan wate'n cyawun. ⁹ Nin xchaj tib jun ángel tetz Kajcaw xchiwutz. Kale'n nin pak'puchal yi cwe'n mule'n squibaj. Xobe'n nin e' bantz. ¹⁰ Saje'n tzun tlol yi ángel scyetz: “Quil cxobwok, na ja nu'l tan talche'n jun balaj stziblal tzitetz. I'tz jun balaj stziblal yi stk'e' tzatzin scyetz cyakil wunak. ¹¹ Je xtxolbile'j: Jalu' mmitz'ij yi aj colpinl itetz le tal tanum k'ajtzun rey Luwiy. I' yi CRISTO yi Kajcaw. ¹² Je jun techle'j, yil cxoponwok te'j, cho'n toli'n cu'n tul bu'y. Nin cho'n coylij tc'u'l jun cu'lbil wa' wacx,” stzun ángel bantz scyetz.

¹³ Chisaje'n tzun jun c'olój ángel tcya'j. Na chitzan len tan tak'le'n chik'ajsbil swutz Ryos. Itzun cyaltz:

¹⁴ “K'ajsbil swutz Ryos tcya'j.

Nin tzatzin paz scyetz yi e' wunak,
yi na tzatzin Kataj scye'j,” che'ch yi e' ángel bantz.

¹⁵ Itzun bantz yi cyaje'n yi e' ángel tcya'j, cyoque'n tzun yi e' pstor tan yol squibil quib, itzun cyaltz:

—Quin bin Belén tan xmaye'n mbi cu'n mba-jij, yi mma'lchij sketz tan Kajcaw, —che'ch bantz squibil quib.

¹⁶ Jalcunin e' bene'ntz. Ma yi cyopone'ntz jal Mariy cya'n tu Xep tu yi ni'. Yi ni' cho'n coylij tul jun cu'lbil wa' wacx. ¹⁷ Yi quilol yi ni', nin baj chitxolil yi stziblal yi mbi cunin a'lchij scyetz le pstorbil. ¹⁸ Cyakil yi e' yi quibit yi chiyol yi e' pstor ninin e' el yabtz te'j. ¹⁹ Ma yi Mariy, a'tij cyakil yi xtxolbil tetz talma', nin wi'nin ticy'e'n tc'u'l. ²⁰ Yi chipakxe'n yi e' pstor, na chitzan tan tak'le'n chik'ajsbil tetz Ryos tan yi e'chk takle'n yi quibit tetz ángel. Nin wi'nin chitzatzine'n tan c'u'laje'n Ryos tan yi mbi cu'n quil, na i cunin bana's chi yi a'lchij scyetz.

Yi jatxle'n yi ni' Jesús le templo

²¹ Yi stz'ake'n yi wajxok k'ej, nintzun bajij circuncidar yi ni'. Toque'n tzun cyak'ol yi bi' tetz Jesús. Ya'stzun bi' yi sken oc tan yi ángel yi ntaxk oc lac'p te Mariy.

²² Ma yi je'n pone'n Mariy te yi tajlal k'ej yi na cho'c yi e' xna'n wi xan, chi tz'iba'nt cyen tul yi ley Moisés, bene'n tzun quicy'al yi ni'-tz le templo tan jatxle'n tetz Kajcaw. ²³ Na ya'stzun yi ley Kajcaw yi tz'iba'nt cyen yi na tal: “Cyakil yi e' bajx cy'ajol yi na chitz'ij, chin tajwe'n cunin chijatxlok

tan chixcone'n tetz Kajcaw.” ²⁴ Yi cyopone'n Jerusalén, nintzun tak' Mariy yi xtx'ixwatz tetz Ryos, na tz'iba'nt cyen le ley Kataj yi na tal: “Oy tzaj jun lmuj xmucuy, nka cob tal plomx̃.”

²⁵ At tzun jun yaj at-tz Jerusalén yi na bi'aj Simeón. Chin tz'aknak cu'n i' swutz Ryos. Wi'nin na tek x̃chi' Ryos, nin wi'nin na tak' k'ej Kataj. Ej nin na tzan i' tan x̃ch'iwe'n yi tulbil yi tiemp tan cyele'n yi e' aj Israel tzak' chica'wl yi e' awer nak. Ej nin at yi Espíritu Sant te'j. ²⁶ Ej nin at jun xtxolbil yi talnak yi Espíritu Sant tetz: “Yi ntaxk x̃quim, tzawile' wutz Cristo, yi jun yi bixba'nt tan Ryos tan cawu'n.”

²⁷ Itzun bantz, yi sken opon ticy'le'n Simeón le templo tan yi Espíritu Sant, tpone'n tzun ticy'le'n yi ni' Jesús tan yi xtxu' tan chibnol tane'n yi ley Moisés yi tz'iba'nt cyen. ²⁸ Je'n tzun k'alol Simeón yi ni', nin tak' k'ajsbil tetz Ryos, itzun taltz:

²⁹ “I bin jalu' Wajcaw, chintzatzink yil chinquim, na ja el cunu' te yi alijt cyen tanu'.

³⁰⁻³¹ Na tzinwutz cunin yi mmu'l yi colpinl cyetz cyakil wunak, yi jun yi bixba'nt tanu'.

³² Tz'ocopon i' tetz chitxekbil yi e' yi nk'e'tz e' aj Israel.

Ej nin tan i' sjalok kak'ej yi o' aj Israel, yi o' tanumu' Ta',” stzun Simeón tul oración.

³³ Ma yi taj xtxu' yi ni', wi'nin cyele'n yab te cyakil yi e'chk k'ej yi ni' yi na tzan Simeón tan yolche'n.

³⁴ Tk'ol tzun Simeón yi banl squibaj, nin ben tloltz tetz Mariy, yi xtxu' ni':

—Yi ni'e'j, bixba'nt tan chixite'n nka tan chitx-icbaje'n wi'nin aj Israel. Yi ni'e'j, xconk tan Ryos

tetz jun techl scyetz wunak, poro quil cyocsaj.
³⁵ Na tan i' lajluchaxe't mbi na icy' xchic'u'l cyakil wunak. Ncha'tz ax̄ Mariy, c̄xbisunk yil tzawil yi xtxolbile'j. Chi tane'n x̄ch'onaj jun ch'ich' yi na oc te c'u'l jun yaj, ya'stzun sbne' yi x̄ch'onaj te awalma', —stzun Simeón bantz tetz Mariy.

³⁶ Ncha'tz at jun tal bīxu' at-tz. Elsanl stzi' Ryos i', yi Ana bi'. Me'l Fanuel i', jun chixonl yi e' tu Aser. Yi xna'na'tz juk ntzi' yob cyok'bej quib tu chmil. Nin quim tetz yajtz. ³⁷ Jun mutx' tu cyaj yob cyajle'nix cyen tan xma'lca'nil. Sk'ejl nin lak'bal at i' le templo tan c'u'laje'n Ryos. Nin at na ban cu'nt qui na wan tan paj nachle'n Kataj. ³⁸ Nintzun opon i'-tz kale ate't X̄ep tu Mariy, nin octz tan tyōxine'n tetz Kataj. Ncha'tz ben i' tan xtxole'n stziblal yi ni' scyetzak yi e' aj Israel yi najlche' Jerusalén, yi e' yi na chitzan tan x̄ch'iwe'n tan cyele'n liwr x̄chik'ab yi e' awer nak.

Yi chipakxe'nt Nazaret

³⁹ Yi wi't chibnol tane'n Mariy tu X̄ep yi ca'wl yi tz'iba'nt cyen le ley Kajcaw, chipakxe'n tzuntz Nazaret le cyetz chitanum, yi Nazaret cwent Galilea. ⁴⁰ Ch'uye'n nin ban tetz ni'-tz, nin jal x̄chamil tu tajtza'kl. Wi'nin banl Kataj at tibaj.

Yi cyaje'n cyen cyajsal tib Jesús le templo

⁴¹ Itzun tane'n chiley yi taj xtxu' Jesús, cyakil nin yob na chibenak tan ticy'se'n k'ej Pasc Jerusalén.

⁴² Itzun yi sken tz'ak coblaj yob tan Jesús, nin ben quicy'altz Jerusalén tan ticy'se'n yi jun k'eja'tz.

⁴³ Ma yi ticy'e'n pone'n tetz k'ej, nintzun e' pakxi-jtz. Yi chipakxe'n qui nin tz'icy' scyetz yi e' taj xtxu' yi cyaje'n cyen cyajsal tib Jesús Jerusalén. ⁴⁴ Nsken

el jun k'ej chibe' yi chinachone'n yi qui'c Jesús xomij scye'j. Cyoque'n tzuntz tan joyle'n xchixo'l yi e' chixonl nin xchixo'l yi e' cyamiw. Che'ch lo' cyetz yi ko ya'tz xomije't Jesús. ⁴⁵ Cya'l nintzun jale'ttz cya'n. Chipakxe'n tzuntz Jerusalén tan joyle'n. ⁴⁶ Jalen le toxi'n k'ej jale'n cya'n. Cho'n at i' le templo. C'olchij xchixo'l yi e' tx'olol xo'l yi ley Moisés. Na tzan tan tbite'n chiyol, nin tan xch'ote'n chitzi' yi e' wutzile'na'tz. ⁴⁷ Cyakil yi e' yi ate'-tz tan tbite'n yi yol Jesús, wi'nin cyele'n yabtz te tajtza'kl, nin wi'nin cyele'n yab te yi xe'n cunin na stza'wej chiyol yi e' tx'olol xo'l yi ley Moisés. ⁴⁸ Ncha'tz yi taj xtxu', wi'nin cyele'n yab te yol i'. Bene'n tzun tlo' yi xtxu' tetz:

—Wal, ¿nxac na cxtzan tan tak'le'n bis o'kl sketz? Wi'nin kabisune'n tu ataj yi na katzan tan ajoyle'n.

⁴⁹ —¿Mbi xac na chitzanu' tan injoyle'n? ¿Nk'e'tz pe' tajwe'n tan imbnol yi tak'un weri Intaj? —chij i' scyetz taj xtxu'.

⁵⁰ Poro qui nin el chitxum te yi yol yi ben tlo' scyetz.

⁵¹ Yi cyaje'nt taj xtxu' Nazaret, nin xom nin i'-tz scye'j. Chin c'ulutxum nin i' bantz jak' chica'wl. Inti Mariy, nin oc tan txumle'n cyakil yi txolbil yi na tzan Jesús tan banle'n. ⁵² Yi xch'uye'n Jesús, jale'n nin ban mas tajtza'kl, nin jal mas balajil i' swutz Ryos nin xchiwutz wunak.

3

*Yi toque'n Wa'n Bautist tan txoli'n
(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)*

¹ Itzun bantz yi na xon Tiberio César tul o'laj yob tan cawu'n squibaj e'chk tnum, ite'n nin tiempa'tz yi at tzaj Poncio Pilato tan cawe'n e'chk ama'l cwent Judea. Ej nin ite'n nin tiempa'tz yi at tzaj Herodes tan cawu'n squibaj e'chk tnum cwent Galilea. Ncha'tz Li'p yi titz'un Herodes, at tzaj i' tetz ajcaw squib e'chk ama'l yi na bi'aj Iturea tu Traconite. Ej nin ite'n nin tiempa'tz, yi at tzaj Lisanas tetz ajcaw le tnum Abilinia. ² Nin ate' tzaj Anás tu Caifás tetz wi'tz pale'. Ya'stzun yi tiemp yi toque'n juclul Ryos jun xtxolbil le wi' Wa'n, yi cy'ajl Zacarías. Yi toque'n yi jun xtxolbila'tz le wi' Wa'n cho'n at i' le jun ama'l yi tz'inunin tu'. ³ Toque'n tzun i' tan xtxole'n yi tajbil Ryos lakak e'chk ama'l naka'jil yi a' Jordán. Nin octz tan xtxole'n scyetz wunak yi ba'n je' a' chiwi' tan xchajle'n yi bintzinin ja chitx'ixpuj cyajtza'kl. Nin ncha'tz tal yi ko ya'tz xchibne' sjalok tzun cuybil chipaj swutz Ryos. ⁴ Cho'n nin bantz tan xtxole'n chi tz'iba'nt cyen tan Isaías, yi elsanl stzi' Ryos. Je yol yi tz'iba'nt cyene'j:

“Sjilonk jun tul jun ama'l tz'inunin tu'.

Nin chin wi' nin i' sbne' tan yol, nin stale':

'Chinuq'ue'u' cyajtza'klu',

chi na oc nuc'le'n jun balaj be',

yi at tulbil jun yaj yi at k'ej.

Cyenak nin tu' cyuleju' cyajtza'klu',

tan c'ulche'n Kajcaw.

⁵ Cyakil yi e'chk joco'jil snojsok.

Cyakil wi'wtz tu e'chk ju' wutz snicy'sok.

Cyakil yi e'chk xo'quil be' syubsok.

Cyakil yi e'chk be' ploj spak'sok.

Ya'stzun sbne' Ryos te kajtza'kl yil tz'ul.

⁶ Ej nin tz'elepon chitxum cyakil wunak te colpi'n ibaj yi na tzan Ryos tan suke'n sketz,' stzun Isaías banak cyen."

⁷ Wi'nin tzun wunak e' opontz te Wa'n tan je'se'n a' chiwi'. Talol tzun Wa'n scyetz:

—I cun cyuch'u' lubaj. ¿Na' a'lon scyeru' yi at rmeril tan cyele'nu' ojk swutz yi caws yi at tulbil?

⁸ Ba'n tcu'n klo' yi nink chibanu' tane'n yi e'chk takle'n yi na xchaj yi bintzinin ja wi't chitx'ixpuju' cyajtza'klu'. Quil cyalu' chic'u'l cuntuwu': 'Yi o' ketz chumbalaj nin o', na o' cu'n xonl k'ajtzun Abraham.' Qui'c na tak' jun ajtza'kla'tz, na na xcy'e' Ryos tan cyocse'n alchok scyetz jilwutz wunak tetz jun xonl Abraham yi bintzinin xomche' te tajtza'kl Abraham, mpe nk'e'tzk e' xonl i'. Nin ko na taj Ryos, ba'n xcy'e' i' tan toque'n yi e'chk c'ube'j tetz mero xonl Abraham. ⁹ Poro yi e' cyeru', ni'cu'n e'u' tu jun wi' tze' yi qui na wutzin, yi na el tamij, nin yi na ben jo'li'n tk'ak'. Or bin quilu', na list atit yi cxbil tan chitamle'nu', —stzun Wa'n scyetz.

¹⁰ Bene'n tzun chijakol yi e' wunak tetz:

—¿Xe'n tzun kabantz tan kaclaxe'n? —che'ch.

¹¹ —Yi yaj yi at cob cmi'x ba'n toy nin jun te yi yaj yi qui'c tetz. Nin alchok scyetz yi wi'nin wa', ba'n toy nin tetz yi jun yi qui'c tetz, —stzun Wa'n bantz scyetz.

¹² Ncha'tz, at e' elsanl alcawal xchixo'l yi e' wunak yi e' opon te Wa'n tan je'n a' chiwi'. Bene'n tzun chijakoltz tetz Wa'n:

—Kajcaw, ¿mbi tzun lkaban ketz? —che'ch.

¹³ —Quil chipeyunu' mas swutz yi ca'wl yi alijt scyeru', —stzun Wa'n scyetz.

¹⁴ Ncha'tz e' ban cobox tkan sanlartz tan jakle'n tetz:

—Ma ketz, ¿mbi lkaban?

—Quil chibuchu' yi e' wunak, quil chimajlenu' chipu'k. Nin quil chixo'quinu' scye'j. Cuk chic'u'lu' te yi na chitx'acu'.

¹⁵ Cyoque'n tzun cyakil wunak tan xtxumle'n yi Wa'n ya'tz tzun yi Cristo. ¹⁶ Poro chin clar cunin tlol scyetz: “Yi in wetz ja je' a' wa'n xchiwi'u', poro a' tu'. Poro at junt yi at tulbil yi at mas porer tzinwutz wetz, na yi in wetz qui'c nin mu'x ink'e'j siquierk tan pujle'n wutz yi xajab i'. ¹⁷ Ej nin yil tz'ul tzaj yi juna'tz, cho'n sbne' i' xchixo'lu' chi na ban yi na oc jun yaj tan xupe'n tc'u'l triw. Yi triw scolxok, ma yi stz'isil mben tera'tz tk'ak'. Yi jun k'ak'a'tz, qui'c bajsbe'n tetz,” stzun Wa'n bantz scyetz wunak.

¹⁸ Ya'stzun jilwutz xtxolbil yi xcon tan Wa'n tan chichusle'n wunak. Nin yi na tzan i' tan xtxole'n yi balaj stziblal scyetz wunak, xcon wi'nin jilwutz elsawutzil ta'n.

¹⁹ Itzun bantz, nin oc i' tan makle'n wutz Herodes yi gobernador, na nin je' cyok'bel quib tu Herodías yi txkel yi titz'un yi na bi'aj Li'p. Ej nin ncha'tz oc tan makle'n wutz Herodes te cyakil yi e'chk takle'n cachi' yi na tzan i' tan banle'n, nin octz tan makle'n wutz Herodes tan qui't bnol.

²⁰ Poro qui nin tocsaj yi yol Wa'n. Mas tcunin til octz tan juchle'n, na nin oc Wa'n ta'n xetze'.

Yi je'n a' twi' Jesús

(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹ Itzun bantz yi na tzan je'se'n a' xchiwi' wunak, ncha'tz Jesús, je' a' twi'. I cunin na tzan Jesús tan nachle'n Ryos yi je'n c'apxuj yi tcya'j nin cu' ul yi

Espírиту Sant tibaj. ²² Cho'n ban yi cwe'n mule'n chi na cu' ul jun plomx̄. Quibital tzun jun yoltz tcya'j, yi na tal:

—Yi aǵatz, aǵ inCy'ajl. Ok'le'n awutz wa'n. Na chintzatzin tzawe'j.

*Yi e' mam cyen Jesús
(Mt 1.1-17)*

²³ Yi na tzan baje'n e'chk takle'na'se'j, na tzun xon Jesús tul junaklaj yob. I' cy'ajl X̄ep tane'n x̄chiwutz wunak. Yi X̄ep, cy'ajl Elí. ²⁴ Ej nin yi jun Elíja'tz i' cy'ajl Mata. Ej nin yi Mataja'tz i' cy'ajl Leví; yi Leví i' cy'ajl Melqui; yi Melqui i' cy'ajl Jana; yi Jana i' cy'ajl X̄ep. ²⁵ Ma X̄ep i' cy'ajl Matatías; yi Matatías i' cy'ajl Amós; yi Amós i' cy'ajl Nahum; yi Nahuma'tz i' cy'ajl Esli; yi Eslija'tz i' cy'ajl Nagai. ²⁶ Ma yi Nagai i' cy'ajl Maat; yi Maata'tz i' cy'ajl Matatías; yi Matatías i' cy'ajl Semei, yi Semei i' cy'ajl X̄ep, yi cy'ajl Judá. ²⁷ Ma yi Judá i' cy'ajl Joana; yi Joana i' cy'ajl Resa; yi Resa i' cy'ajl Zorobabel; yi Zorobabel i' cy'ajl Salatiel; yi Salatiel i' cy'ajl Neri; ²⁸ yi Neri i' cy'ajl Melqui; yi Melqui i' cy'ajl Adi. Ma yi Adi i' cy'ajl Cosam yi cy'ajl Elmodam; yi Elmodam i' cy'ajl Er; ²⁹ yi Er i' cy'ajl Josué; yi Josué i' cy'ajl Eliezer, yi cy'ajl Jorim; ma yi Jorim i' cy'ajl Matat; ³⁰ yi Matat i' cy'ajl Leví; yi Leví i' cy'ajl Simeón; yi Simeón i' cy'ajl Judá; yi Judá i' cy'ajl X̄ep; yi X̄ep i' cy'ajl Jonán. Ma yi Jonána'tz i' cy'ajl Eliaquim; ³¹ yi Eliaquim i' cy'ajl Melea; yi Melea i' cy'ajl Mainán. Ma yi Mainán i' cy'ajl Matata; yi Matata i' cy'ajl Natán; ³² yi Natán i' cy'ajl Luwiy, yi cy'ajl Isaí. Ma yi Isaí i' cy'ajl Obed; yi Obed i'

cy'ajl Booz; yi Booz i' cy'ajl Salmón; yi Salmón i' cy'ajl Naasón; ³³ yi Naasón i' cy'ajl Aminadab; yi Aminadab i' cy'ajl Aram; yi Aram i' cy'ajl Esrom; yi Esrom i' cy'ajl Fares; yi Fares i' cy'ajl Judá; ³⁴ yi Judá i' cy'ajl Jacow; yi Jacow i' cy'ajl Isaac, yi cy'ajl Abraham; yi Abraham i' cy'ajl Taré; yi Taré i' cy'ajl Nacor; ³⁵ yi Nacor i' cy'ajl Serug; yi Serug i' cy'ajl Ragau; yi Ragau i' cy'ajl Peleg; yi Peleg i' cy'ajl Heber; yi Heber i' cy'ajl Sala; ³⁶ yi Sala i' cy'ajl Cainán; yi Cainán i' cy'ajl Arfaxad, yi cy'ajl Sem. Ma yi Sem i' cy'ajl Noé, yi cy'ajl Lamec. ³⁷ Ma yi Lamec i' cy'ajl Matusalén, yi cy'ajl Enoc; yi Enoc i' cy'ajl Jared, yi cy'ajl Mahalaleel, yi Mahalaleel i' cy'ajl Cainán, ³⁸ yi cy'ajl Enós. Ma yi Enós i' cy'ajl Set, yi cy'ajl Adam. Ma Adam i' cy'ajl Ryos.

4

Yi toque'n pile'n Jesús (Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

¹ Itzun bantz yi noje'n talma' Jesús tan yi Espíritu Sant, nintzun cyaj cyen tilol yi a' Jordán. Cho'n tpone'ntz tan yi Espíritu Sant le jun ama'l tz'inunin tu'. ² Ca'wnak k'e'j a'tij i' tul jun ama'la'tz. Ej nin oc Bayba'ntz tan pile'n. Tc'u'l yi ca'wnak k'e'ja'tz, quinín wan i'. Poro yi ticy'e'n pone'n yi ca'wnak k'e'ja'tz, kalena's tzun saje'n we'j te'j. ³ Nintzun tal Bayba'n tetz:

—Yi ko aǎ nin Cy'ajl Ryos, tx'ixpe'n c'ube'j tetz awa', —stzun Bayba'n.

⁴ —Tz'iba'nt cyen: ‘Quil jal stz'ajbil jun yaj tan waj,’ —stzun Jesús tetz.

⁵ Cho'n tzun bene'n tcy'al Bayba'n yi Jesús wi jun wutz yi chin wutz tkan nin. Jun rat cunin bene'n ðchajol cyakil yi e'chk tnum yi at wi munt. ⁶ Itzun taltz tetz Jesús:

—Swak'e' ama'l tzatz tan awoque'n tan cawu'n squibaj cyakil e'chk tnume'j, nin sjalok wi'nin ak'ej. Ba'n wak' tzatz, na wetz cyakil yi je'j, nin ba'n wak' tetz alchok scyetz yi na waj. ⁷ Swak'e' tzatz cyakil cu'n, kol cðmeje' tzinwutz tan inlok'e'n, —stzun Bayba'n tetz Jesús.

⁸ —Cawle'n swe'j Bayba'n, na tz'iba'nt cyen: 'Lok'aj yi Awajcaw yi aRyosil. Ntin banaj amunl swutz i,' —stzun Jesús tetz.

⁹ Bene'nt tzun tcy'al Bayba'n yi Jesústz jalen Jerusalén. Cho'n tzun chije'n pone'ntz tibaj jun culunil yi templo, nintzun taltz tetz:

—Yi ko að nin yi Cy'ajl Ryos, c'ox nin awib jalen wuxtx'otx'. ¹⁰ Na tz'iba'nt cyen: 'Chu'l ðchakol yi e' tetz ángel tan acolche'n.

¹¹ Ej nin list chocopon tan atxoble'n, bantz qui alo'one'n tan c'ub, na ya'stzun tz'iba'nt cyen,' —stzun Bayba'n tetz Jesús.

¹² —Bintzi, poro ncha'tz alijt cyen tan Ryos yi qui'c cu tan toque'n jun tan pile'n i', —stzun Jesús ban tetz Bayba'n.

¹³ Ma yi wi't tilol Bayba'n yi qui'c rmeril tan xubse'n Jesús ta'n, nin cyaj tilol tetz jun tiemp.

*Yi xe'te'n Jesús tan chichusle'n wunak
(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)*

¹⁴ Cho'n tzun pakxe'n Jesús le ama'l Galilea. Xomij yi porer yi Espíritu Sant te'j. Bene'n nin

ban lo'on yi k'ej Jesús lakak e'chk ama'l Galilea.
¹⁵ Nintzun octz tan chichusle'n wunak lakak e'chk sinagoga kale na na'wse't Ryos. Cyakil cu'n wunak cyak' len chik'ajsbil tetz i'.

*Yi xa'ke'nt Jesús Nazaret
 (Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)*

¹⁶ Cho'n tzun tpone'nt Jesús Nazaret, yi tetz tanum. Itzun le jun k'ej ujle'n, cho'n tzun bene'ntz le sinagoga, na ya'stzun ley i'. Te yi na chitzan tan banle'n chimunl le sinagoga, cho'n toque'n lajpuj si'le'n yi yol Kataj te Jesús. Je'n tzun txiclok,
¹⁷ nin ak'lij yi liwr tetz, yi tz'iba'nt cyen tan Isaías yi elsanl stzi' Ryos. Yi je'n jakol yi liwr, nintzun noj quentz te jun xtxolbil yi tz'iba'nt cyen yi na tal:

¹⁸ “Yi Espíritu Kajcaw at swe'j,
 na bixba'n chint tan xtxole'n yi balaj stziblal scyetz e' meba'.

Nin ja chinsaj chakij tan telse'n bis scyetz yi e' yi na chibisun.

Nin ja chinsaj chakij tan talche'n scyetz yi e' pres yi at rmeril tan cyele'n liwr.

Nin ja chinsaj chakij tan tulse'n yos scyuch' e' moyi'x̄, nin tan cyelse'n liwr yi e' yi buchi-jche'.

¹⁹ Ncha'tz ja chinsaj chakij tan xtxole'n yi txant tan tule'n yi balaj tiemp yi bixba'nt cyen tan Kajcaw,”*
 chij yi xtxolbil yi je' si'lel Jesús.

²⁰ Cwe'n tzun jopol yi liwr kale tz'ibane't yi yol yi je' si'lel. Nintzun ben tk'oltz tetz yi chakum. Nin c'ole' cu'ntz. Ma yi e' wunak yi ate' xe ca'l, jaxlche'

---

* **4:19** Is 61.1-2.

quen tunintz tan xmaye'n. ²¹ Bene'n tzun tlol Jesús scyetz:

—I bin jalu' xchiwutz cuninu' yi mme'l cu'n te yi yol yi tz'iba'nt cyen, —stzun i'.

²² Chumbalaj nin yolbil tetz bantz cyak'un wunak. Nin wi'nin cyele'n yabtz te e'chk balaj yol yi na tzan i' tan yolche'n. Poro at e' xchixo'l yi cyal:

—¿Nk'e'tz pe' cy'ajl tu Xep yi yaje'j? —che'ch bantz.

²³ Bene'n tzun stza'wel Jesús chiyoltz:

—Na lo' cyalu' squibil quibu' yi yol yi na a'lchij: 'Ko bintzi nin i' aj tz'ac, xcyek bina'tz tan chitz'aque'n yi e' yabi'x.' Na na klo' cyaju' yil tzimban e'chk milawr tzone'j le katanum chi yi mbnix wa'n Capernaum.

²⁴ Poro jun cu'n yol na wal nin scyeru', qui'c nin jun elsanl stzi' Ryos tentz yi jak ak'lij k'e'j cyak'un yi e' tetz tanum.

²⁵ Na je bajij yi at tzaj Elías: Qui nin saj abal tetz ox yob tu ni'cy. Cwe'n tzun jun chumam we'j tzone'j tkatanum. Ma yi cwe'n yi jun chin we'ja'tz, at wi'nin xma'lca'n yi icy'epon we'j cya'n. ²⁶ Poro quinin ben chakij Elías tan xch'eye'n jun. Ma na cho'n bene'n chakij tan Ryos xchixo'l yi e' awer nak le tnum Sarepta, cwent Sidón. Wech na awer nak yi juna'tz.

²⁷ Ncha'tz yi at tzaj Eliseo, yi elsanl stzi' Ryos tentz, at wi'nin e' kamam kate' yi at lepra scye'j. Poro cya'l nin jun ul yos tuch' ta'n, ma na ntin jun awer nak yi na bi'aj Naamán, yi aj Siria.

²⁸ Yi quibital cyakil yi e' yi ate' xe ca'l yi xtxol-bila'tz, chi'che'n nin ban chic'u'l. ²⁹ Chibaje'n tzun txicloktz, nin el chilajul Jesús tnum. Cho'n tele'n

quicy'altz tan tele'n klo' chipitoltz wutz kotx'. Na cho'n at yi tnum Nazaret wi ju'wtz. ³⁰ Poro quinín tak' tib Jesús, na cho'n ticy'e'n cu'n xchixo'l, nin bentz.

Yi yaj yi at jun espíritu cachi' twankil
(Mr 1.21-28)

³¹ Cho'n tzun cwe'n pone'n Jesús Capernaum, jun tnum yi at cwent Galilea. Nin octz tan chichusle'n yi e' wunak lakak jujun k'ej ujle'n.

³² Wi'nin cyele'n yabtz te xchusu'n, na ni'cu'n xchusu'n chi tane'n xchusu'n jun yaj yi wi'nin tajtza'kl.

³³ At tzun jun yaj le sinagoga yi at jun espíritu cwent Bayba'n twankil yi chin cachi' nin. Chin wi' nin tzun bantz tan yol, itzun taltz:

³⁴ —Ko' til cyenu'. ¿Mbi teru' skuch', Jesús aj Nazaret? ¿Ja pe' ulu' tzone'j tan kaxite'n? Wajske'n wutzu'. I ilu'a'tz yi jun yi chin xan nin, yi cho'n nsaju' te Ryos, —stzun i' bantz.

³⁵ Toque'n tzun Jesús tan makle'n wutz:

—Xc'abnequen tu'. Cawle'n twankil yaj, —stzun Jesús tetz.

Yi tele'n yi espíritu cachi' twankil, ninin opon trimpuj wutx'otx'. Poro qui'c q'uixpij tetz yi yaj.

³⁶ Cyakil cu'n tzun wunaktz e' baj el yabtz te Jesús, nintzun baj chijkoltz squibil quib:

—¿Mbi jilwutz yolil na xcon tan yaje'j? na chin cham nin i' tan chicawe'n yi e' espíritu cwent Bayba'n. Nin na xcyé' tan chilaje'n len, —che'ch bantz.

³⁷ Wi'nin tzun bene'n lo'on stziblal Jesús bene'n tzi'n lakak e'chk ama'l.

Yi tule'n yos tu yi ji' Lu'
(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

³⁸ Tele'n tzaj tzun Jesús le sinagoga, nin bentz xe ca'l Lu'. Yi tocompone'n, nin e' octz tan c'uche'n pawor tetz tan toque'n tan stz'aque'n yi ji' Lu' yi xna'n, na nim il tane'n tan k'a'kl. ³⁹ Cwe'n tzun c'o'lok Jesús, nin oc tan laje'n len yi yabil twankil. Jalcunin tule'n yos tu yi xna'n. Qui'ct nin k'a'kl ban, nin octz tan chic'a'che'n Jesús nin e' wantz ta'n.

Yi tule'n yos scyuch' wi'nin yabi'x tan Jesús
(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

⁴⁰ Itzun bantz yi cwe'n k'ej, cyakil yi e' yi at len yabi'x scyuch' baj opon len quicy'altz swutz Jesús. Je'n tzun tk'ol Jesús yi k'abtz xchiwi', nin ul yos scyuch'. ⁴¹ Ncha'tz wi'nin espíritu cwent Bayba'n baj el ta'n xchiwankil wunak. Wi'nin chi'xch'ine'n yi cyele'n. Itzun cyaltz

—ji ilu'a'tz, ilu' Cy'ajl Ryos! —che'ch bantz tetz Jesús.

Toque'n tzun Jesús tan chimakle'n. Quinin tak' ama'l scyetz tan yol. Na elnak chitxum tetz yi ya'stzun yi Cristo, yi bixba'nt tan Ryos.

Yi bene'n Jesús tan txoli'n lakak sinagoga
(Mr 1.35-39)

⁴² Itzun bantz yi tule'n skil, cho'n tzun bene'n Jesús tul jun ama'l yi tz'inunin tu'. Xomche' nin wunak tan joyle'n. Ma yi cyopone'n kale atit, nin e' octz tan moxe'n tan qui tele'n jatxol tibtz scye'j.

⁴³ Itzun saj tlol Jesús scyetz:

—Chin tajwe'n cunin tan imbene'n lakak e'chk tnum tan txole'n yi balaj stziblal yi x'e'n cu'n

scawunk Ryos, na ya'stzun chakij chint te'j, —
stzun Jesús bantz scyetz.

⁴⁴ Bene'n tzun i' tan txhole'n lakak e'chk sinagoga cwent Galilea.

5

Tan milawr Jesús tx'amxe't jun c'olój cay (Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

¹ Itzun bantz yi at tzaj Jesús tzi a' Genesaret. Cyopone'n tzun nil jun c'olój wunak te i' tan tbite'n yi yol Ryos. ² Bene'n tzun tilol Jesús cob barc yi ate'e'n tzaj tzi a'. Nsken che'l tzaj yi e' aj cayinl tul tan xtx'ajle'n yi chileb. ³ Toque'n tzun Jesús tc'u'l jun scyeri yi cob barca'tz. Simón tzun bi' taw yi jun barca'tz kale oque't i'. Nintzun ben jakol jun pawor tetz Simón tan pitle'n nin mu'x̄ yi barc wi a'. Cwe'n tzun c'olchok Jesús le barca'tz, nin oc tan chichusle'n yi jun c'olój wunaka'tz. ⁴ Yi wi't jilone'n, nintzun ben tloltz tetz Simón:

—Kaḥkansaj nin kib mu'x̄t wi a', bantz xcone'n ileb tan cayi'n.

⁵ Bene'n tzun stza'wel Simón yi yol Jesús:

—Wajcaw, ja baj ak'bal ka'n tan cayi'n, poro qui'c nin jun cay nkacambaj. Poro ko na taju', ban kalit' nin kaleb tan pile'n junt tir, —stzun Simón tetz Jesús.

⁶ I nin tzun chibana'stz. Yi bene'n chilit'ul yi chileb, tx'amxij jun c'olój cay cya'n. Ninin je katz yi chileb tan talal yi cay. ⁷ Nintzun e' chakon nintz scyetz yi e' cyuch' yi ate' tc'u'l junt barc tan cyule'n tan quich'eye'n. Noje'n nin tzun ban yi cob barca'tz tan cay. Mu'x̄t qui e' ben mulk'uj xe a' tan paj.

⁸ Yi tilol Simón Lu' yi mbi cu'n bajij, nintzun cu' mejlok swutz Jesús tan talche'n:

—Wajcaw, ba'n tcu'n ħkanslen tibu' swe'j, na yi in wetz in juchul il, —stzun Lu' bantz tetz Jesús.

⁹ Ja ben tlol Lu' yi yole'j tan paj yi jun c'oloy cay yi tx'amxij cya'n, na ja el yab i' te'j scyuch' yi e' mas yi xomche' te'j. ¹⁰ Ncha'tz yi e' tuch' Simón, yi Jacow tu Wa'n, yi e' cy'ajl Zebedeo, wi'nin cyele'n yab te Jesús.

—I bin jalu' Lu', quil cxob swetz, na i sbne' opon tunintz cħocopon wa'n tan chicambaje'n wunak chi maban tan chicambaje'n yi cay, —stzun Jesús bantz.

¹¹ Ma yi cyopone'ntz tzi a', cyaj cyen tu' quilol cyakil yi chima'cl nin e' xom nintz te Jesús.

*Yi tule'n yos tu jun yaj yi yabi'ħ tan lepra
(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)*

¹² At jun tir yi xake'n Jesús tul jun tnum kale atit jun yaj yi at jun yabil te'j yi na bi'aj lepra. Yi tilol yaj wutz Jesús, nin ben jokbal tibtz swutz tan jakle'n pawor tetz:

—Wajcaw, ħcu pe' tanu' yil tz'ul yos tanu' swuch'?

¹³—Cu, —chij Jesús tetz.

Je'n tzun tk'ol Jesús yi k'abtz twi', nintzun taltz:

—Ja wi't ul yos tzawuch'.

Ninin ul yos tu yaj. ¹⁴ Nin cawun nin Jesús tetz tan cya'l tal nint yi ħe'n cu'n tule'n yos tuch'. Ncha'tz nin bent tloltz tetz:

—Cun chaj awib ħchiwutz yi e' pale', nin cun oy yi atx'ixwatz chi yi cyajnak tlol Moisés, bantz tele'n chitxum wunak tetz yi qui'ct ayab.

¹⁵ Wi'nin tzun bene'n lo'on yi k'ej Jesús. Nin wi'nin wunak e' opontz tan tbite'n yol i', nin tan tule'n yos scyuch'. ¹⁶ Ma Jesús ilenin na jatxlen tib tan nachle'n Kataj lakak e'chk ama'l yi tz'inunin tu'.

*Yi tule'n yos tan Jesús tu jun ħnukl cuntu' wankil
(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)*

¹⁷ Itzun bantz te yi na tzan Jesús tan chichusle'n wunak. Ate' tzun cobox parisey scyuch' cobox tx'olol xo'l yi ley Moisés yi c'olġche' tan tbite'n yi yol i'. Cho'n chisaje'n lakak e'chk aldey cwent Galilea tu Judea. Nin at e' yi cho'n chisaje'n le tnum Jerusalén. Ma Jesús at nin yi porer Ryos te'j tan tulse'n yos scyuch' wunak.

¹⁸ Nin e' opon cobox yaj yi cy'a'n junt yaj cya'n tib jun wit'bil. ħnukl cuntu' yi wankil i' tan yabil. I klo' cyaj tan tocompone'n yi yabi'ġ cya'n xe ca'l tan tule'n yos tuch' tan Jesús. ¹⁹ Poro tan paj yi quin tech nin wunak c'oplche' tzi ca'l, qui nin ocoyon cya'n. Cho'n tzun chije'n wi ca'l, nin el quicy'al mu'ġ te yi wi' tan cwe'n pone'n yi yabi'ġ cya'n xe ca'l. Cwe'n pone'n tzun cya'n swutz Jesús cyakil tu yi wit'bil.

²⁰ Ma yi tilol Jesús yi bintzinin k'uklij chic'u'l te'j, nintzun ben tlol tetz yi yabi'ġ:

—Yaj, ja wi't cuylij apaj.

²¹ Cyoque'n tzun yi e' tx'olol xo'l yi ley Moisés scyuch' yi e' parisey tan txxumle'n ġchic'u'l cuntu': “Yi yaje'j na tzan tan telse'n k'ej Ryos. Na ntin Ryos na xcye' tan cuyle'n paj jun wunak,” che'ch ġchic'u'l cuntu'.

22 Poro nin nachon Jesús te'j yi mbi na icy' ãchic'u'l, nin ben tlol scyetz:

—¿Nxac na chitxumu' yi jun xtxolbila'tz? 23 Na yi nink wal nin tetz jun yabi'ã: 'Ja cuylij apaj,' nka yi nink wal nin: 'Txiclije'n, xon,' ni'cu'n q'uixbel yi cob xtxolbila'tz. Nk'e'tz alchok yil xcye' te'j.

24 Poro bantz tele'n chitxumu' tetz yi cho'n at ca'wl tink'ab tan cuyle'n chipaj wunak swale' nin junt xtxolbil tetz yi yaje'j yi ãnukl cuntu' wankil: 'Yaj, txiclije'n. Cy'aj nin awit'bil, nin quilo'k xe aca'l,' —stzun Jesús bantz tetz.

25 Ñchiwutz cunin cyakil wunak yi je'n txiclok, nin je' tcy'al yi wit'biltz, nin ajtz xe ca'l. Nternin na tak' k'ajsbil tetz Ryos.

26 Baj cyele'n tzun yab cyakil wunaktz te'j yi mbi cu'n bajij, nin cyak' chik'ajsbil tetz Kataj Ryos. Itzun cyaltz:

—Jalu' ja kil jun chin milawr, —che'ch bantz.

Wi'nin tzun cyele'n yab te yi mbi cu'n bajij.

Yi saje'n moxol Jesús yi Leví

(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

27 Yi wi't bnixe'n yi xtxolbile'j, icy'e'n nin ban Jesús. Bene'n tzun tilol jun elsanl alcawal yi na bi'aj Leví. C'olchij i' kale na ele't alcawal. Nin ben tlol Jesús tetz:

—Xomen tzaj swe'j.

28 Cyaje'n cyen tzun tilol Leví cyakil, nin xom nintz te Jesús.

29 Bnixe'n tzun jun chin wutzile'n wa'n tan Leví xe tetz ca'l. Yi cyopone'n Jesús tan wa'n at tzun coboxt elsanl alcawal ãchixo'l yi e' xtxocum.

30 Ncha'tz ate' cu'n tzun cobox tx'olol xo'l yi ley

Moisés scyuch' cobox parisey tan chixmaye'n. Le wutz yi cyetz cyajtza'kl yi qui'c chixac yi e' elsanl alcawala'tz. Cha'stzun te e' octz tan chiyajle'n yi e' xchusbe'tz Jesús. Nin ben cyaloltz scyetz:

—¿Nxac na chiwanu' scyuch' yi e' ta'k elsanl alcawale'j nin scyuch' yi e' mas juchul il? —che'ch tzun ban.

³¹ Saje'n tzun stza'wel Jesús yi chiyoltz:

—Yi e' yi qui'c chiyab, qui tajwe'n jun ajtz'ac scye'j. Ma yi e' yabi'x, tajwe'n ajtz'ac scye'j. ³² Na yi in wetz, quinín nnu'l tan chijoyle'n e' balaj. Ma na ja nu'l tan chijoyle'n yi e' juchul il, tan chitx'ixpul yi cyajtza'kl, —chij Jesús bantz scyetz.

Jun txolbil te yi muc'le'n we'j

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

³³ Poro nintzun cyaltz tetz Jesús:

—Ma jalu' Ta', at na ban cu'nt yi qui na chiwan jujun k'ej yi e' xchusbe'tz Wa'n, tan cyak'ol k'ej Ryos. Nin wi'nin na chi'orarin. Ncha'tz na kaban ketz yi o' parisey. Ma yi e' teru' xchusbe'tzu', qui na chimuc' we'j tan tak'le'n k'ej Ryos. ¿Mbi tzun lo'-tz? —che'ch.

³⁴ Bene'n tzun tlol Jesús scyetz:

—Jalen pe'k atin xchixo'l, ba'n chiwan. Na qui na yub ko qui na chiwan e' txocum jun aj quicyujinl te yi at yi taw xun xchixo'l. ³⁵ Poro tz'ul jun k'ej yil ne'l ticy'le'n xchixo'l. Ba'n tzun chimuc' jujun k'ej we'j, —chij Jesús scyetz.

³⁶ Bene'n tzun tlol jun elsawutzil scyetz:

—Cya'l nin jun yi nink tcy'ajlen jun piñ chabil te jun be'ch tetz ac'aj tan lape'n jun be'ch tetz yi bu'yt. Na yi ko ya'tz tulej, nk'e'tz ntin spo'tok yi ac'aj ma na ncha'tz, qui na yub yi chabil ac'aj te yi bu'yt.

³⁷ “Ncha'tz, cya'l nin jun yi nink cu' jun ac'aj win ta'n tul jun tz'u'm yi bu'yt. Na yi ko ya'tz tulej, xcyek yi ac'aj win tan katzle'n yi tz'u'm. Tz'elepon kojx yi win, nin yi tz'u'm skatzok. ³⁸ Ma na chin tajwe'n cunin yil xcon ac'aj tz'u'm kalel cwe't ac'aj win. Ko ya'tz kulej, quil katz yi tz'u'm, nin quil tz'el kojx yi win.

³⁹ “Alchok scyetz yi na'wnakt tan tc'ajle'n yi tetz tc'a', at q'uixbel tan na'we'n tan tc'ajle'n junt jilwutz a'. Na stale' yi ba'n tcu'n yi tetz tc'a'.

6

Yi cyoque'n yi e' xchusbe'tz Jesús tan stzutle'n wutz triw le jun k'ej ujle'n
(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

¹ Itzun bantz tc'u'l yi jun k'ej ujle'n, yi quicy'e'n cu'n Jesús scyuch' yi e' xchusbe'tz xo'l triw cy'a'nt nin stzutle'n tzaj cobox bakaj wutz triw cya'n. Nin cu' chik'uchul tan chik'ab tan je'n chibajsal.

² Poro yi quilol yi e' parisey yi xtxolbile'j nintzun cyaltz:

—¿Nxac na chibanu' yi e'chk takle'n yi qui'c cu tan kabnol le jun k'ej ujle'n?

³ Saje'n tzun tlol Jesús scyetz:

—¿Qui pe' na chisi'leju' yi mbi banak k'ajtzun Luwiy yi saje'n we'j te'j scyuch' yi e' yi xomche' te'j? ⁴ ¿Qui pe' na chisi'leju' yi xe'n cu'n tocompone'n le ca'l Ryos tan telse'n tzaj yi pam yi oyi'nt tetz Ryos? Wech qui'c cu tan toque'n alchok jilwutz wunak tan bajse'n yi e'chk pama'tz. Ntin yi e' elsanl stzi' Ryos, at cu tan je'n chibajsal. Poro yi

saje'n we'j te k'ajtzun Luwiy,* nin je' bajsal yi pam, nin ben tk'ol scyetz yi e' yi xomche'-tz te'j, —stzun Jesús bantz scyetz.

⁵ Ncha'tz tal scyetz:

—Yi in wetz, yi in Bajx Cy'ajol, in taw e'chk k'ej ujle'n, —chij Jesús scyetz.

Jun yaj yi skej k'ab tan yabil

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ Itzun bantz le jun k'ej ujle'n, cho'n toque'n Jesús tan chichusle'n wunak le sinagoga. At tzun jun yaj yi skej nin tunin jalaj k'ab tan yabil. ⁷ Cyoque'n tzun yi e' tx'olol xo'l yi ley Moisés scyuch' yi e' parisey tan xmaye'n Jesús ko tz'ocopon i' tan tulse'n yos tu yi jun yabi'xa'tz tul jun k'ej ujle'na'tz. Yi cyetz cyajbil i'tz tan jale'n til Jesús. ⁸ Poro elnak txum Jesús te cyajtza'kl. Bene'n tzun tlol tetz yi yaj yi skej k'ab tan yabil:

—Or awetz tzone'j. Txiclin cu'n skanic'y'al.

Xcyewe'n cu'n tzuntz chinicy'al. ⁹ Bene'n tzun tlol Jesús scyetz yi e' wunak:

—¿Mbi na cyal cyeru'? ¿Ba'n pe' lkaban jun ba'n le jun k'ej ujle'n, nka ba'n tcu'n quil kaban? ¿Mbi na cyal cyeru'? ¿Ba'n pe' ko'c tan stz'aque'n jun yabi'x, nka ba'n tcu'n yil quim? —stzun Jesús scyetz e' parisey.

¹⁰ Xmayine'n nin tzun Jesús scyetz cyakil wunak, nintzun ben tlol tetz yi yabi'x:

—Chich'baj len ak'ab.

Inin tzun tulejtz, ninin ul yos tuch'. ¹¹ Poro yi e'a'tz wi'nin xchi'che'n chic'u'l bantz te Jesús.

---

* 6:4 1 S 21.1-6.

Nin oc jun chitxumu'n yi ðe'n quilej tan chimakol wutz.

Yi chije'n txa'ij yi coblaj apostl
(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹² Itzun bantz, nin ben Jesús wi jun ju'wtz tan nachle'n Ryos. Baj cuntunin jun ak'bala'tz ta'n tan nachle'n Kataj. ¹³ Yi tule'n skil, nin e' ðchak yi e' ðchusbe'tz te'j, nin je xtxa'ol coblaj ðchixo'l. Toque'n tzun tk'ol chibi' tetz apostl. ¹⁴ Ej nin je chibi' yi e' yi je' xtxa'ol: Simón yi ncha'tz oc bi' tetz Lu'; Leð, yi titz'un Lu'; Jacow, Wa'n, Li'p, Bartolomé, ¹⁵ Te'y tu Mað, Jacow yi cy'ajl Alfeo, Simón yi zelote,† ¹⁶ Judas, yi cy'ajl Jacow; tu Judas Iscariot yi jatxon Jesús.

Yi toque'n Jesús tan chichusle'n jun c'olaj wunak
(Mt 4.23-25)

¹⁷ Cwe'n tzaj tzun scyuch' yi e' ðchusbe'tz wi jun chk'ajlaj kale ate't jun c'olaj wunak. Yi e' wunaka'tz, cho'n chisaje'n lakak e'chk ama'l cwent Judea, tu Jerusalén, tu yi ama'l cwent yi tnum Tiro tu yi tnum Sidón. Cyakil cu'n yi e'a'tz, e' baj opon len tan tbite'n yol Jesús, nin tan tule'n yos scyuch'. ¹⁸ Ncha'tz at e' yi wi'nin q'uixc'uj ate' cu'nt cyak'un e'chk espíritu cwent Bayba'n. ¹⁹ Yi cyetz cyajbil i'tz tan macle'n quen te Jesús, na at jun porer te'j yi na xcy'e' tan tulse'n yos scyuch' cyakil wunak.

Yi e'yi bintzinin at chibanl
(Mt 5.1-12)

---

† **6:15** Zelote, jun yaj yi tko'n tib te yi na tocsaj; nka jun scyeri jun partir yi contr te gobierum tentz, na ya'stzun tane'n Simón yi ntaxk tak' tib tan xome'n te Jesús.

20 Xmayine'n nin tzun Jesús scyetz yi e' xchusbe'tz, nin ben tlol scyetz:

“Ba'n cyeru' yi e'u' meba', na ate' nin cyeru'-tz tk'ab Ryos.

21 “Ba'n cyeru' yi e'u' muc'ul we'j, na tzantzaj qui't chimuc'u' we'j. Ba'n cyeru' yi na chok'u' jalu', na tzantzaj xchitzatzinku'.

22 “Ba'n cyeru' yi na chi'ch chic'u'l wunak scye'ju'. Ba'n cyeru' yi na che'lu' laju'n cya'n wunak. Ba'n cyeru' yi na chijisliju' cya'n wunak. Ba'n cyeru' yi na a'lchij yi qui'c xac chibi'u'. Ba'n cyeru' ko na chitzanu' tan muc'le'n cyakil yi e'chk q'uixc'uja'tz tan tu' yi na chixomu' swe'j. 23 Chitzatzinku' yil bajij yi e'chk takle'na'se'j scye'ju', chitzatzinku' na xchicambaje'u' jun balaj oy yil choponu' tcya'j. Poro quil che'lu' yab te'j yil cho'c wunak tan chibuchle'nu', na ncha'tz e' u'lij yi e' elsanl stzi' Ryos tentz cyak'un chimam chite'u'.

24 “Poro lastum yi e' ric, na tzantzaj quil jal tzatzin paz cya'n.

25 “Lastum yi e' yi nternin na noj chic'u'l jalu', na tzantzaj chitzajk tan we'j.

“Lastum yi e' yi na chitze'en jalu', na tzantzaj xchibisunk, nin xchok'ok.

26 “Lastum e'u' yi na cho'c wunak tan talche'n yi chumbalaj nin e'u', na ite'n nin xtxolbila's cyalnak chimam chite'u' scyetz yi e' subul nak tentz, yi cyocsaj quib tetz elsanl stzi' Ryos, poro qui'.

Kalok'e' chiwutz kacontr
(Mt 5.38-48; 7.12)

27 “Ma jalu' swale' nin jun xtxolbil scyeru' yi e'u' yi na chitzanu' tan tbite'n inyol. Chilok'ewu'

chiwutz yi e' yi na chi'ch chic'u'l scye'ju'.
²⁸ Chic'uche'u' chibanl yi e' yi na chitzan tan pate'n chibi'u'. Chinache'u' Kataj squibaj yi e' yi na chibuchun scye'ju'. ²⁹ Kol lo'on jalaj xak chitzi'u', cyak' ninu' jalajt. Na' scyetz yil majonlen yi chicxe'yu', ncha'tz ba'n cyak'u' ama'l tetz tan telse'n chicmi'xu'. ³⁰ Kol chijak wunak jun takle'n scyeru', cyak' ninu' scyetz. Kol tz'el majij jun takle'n scyeru', quil chijaku' junt tir. ³¹ Yi e' cyeru' na chitzatzinu' yi na bajij jun ba'n scyeru'. Ncha'tz bin e' cyeru'-tz, chibne'u' bin jun ba'n scyetz wunak.

³² “Na yi ko ntin na chipek'u' scye'j yi e' yi na chipek' scye'ju', ¿mbil chicambaju' te'j? Qui'c, na ncha'tz na chiban yi e' juchul il. ³³ Na yi ko na chibanu' pawor ntin scyetz yi e' yi na chiban pawor scyeru', ¿mbil chicambaju' te'j? na ya'tz na chiban yi e' juchul il. ³⁴ Quil cyak'u' c'mo'n ntin scyetz yi e' yi ba'n na chichoj. Ko ya'tz na chibanu' ¿mbil chicambaju' te'j tcyaj? na ya'stzun na chiban yi e' juchul il. Yi e' juchul il na cyak' c'mo'n ntin tan chicambal junt tir. ³⁵ Chilok'ewu' yi chicontru'. Chibane'u' jun ba'n scyetz. Cyak'e'u' c'mo'n scyetz, mpe qui'tk tz'ul junt tir. Kol chibanu' tane'n cyakil yi txolbila'se'j, xchitx'aconku', nin tz'ocopon mu'x tal cyajtza'klu', chi tane'n yi tajtza'kl Kataj Ryos, na ite'n nin i' na el k'ajab scye'j yi e' yi qui na chityoxin tetz. Nin na el k'ajab scye'j yi e' mal nak. ³⁶ Elk bin chik'ajabu' scye'j wunak, chi na el k'ajab Ryos scye'j cyeru'.

*Quil kayol paltil junt
 (Mt 7.1-5)*

³⁷ “Quil cyalu' yi qui'c xac junt wunak. Qui tzun jal cyeru' chipaltilu' swutz Ryos. Quil cho'cu' tan yolche'n til junt. Qui tzun jal cyeru' quilu' swutz Ryos. Chicuye'u' chipaj yi e' wunak, tzun cuylok cyeru' chipaju'-tz tan Ryos. ³⁸ Choyinku' scyetz wunak, tzun tk'e' Ryos xel scyeru'. Stk'e' Ryos jun balaj oy scyeru' tetz xel yi mu'x̄ yi na cyak'u'. Nim te'n yi ma'lbil yi xconk ta'n tan tak'le'n xel scyeru'. Ej nin chin tiztuj cu'n, chin txak'ij cu'n, nin spulink wi' yil tak' Ryos scyeru'. Na quib yi na chibanu' scye'j wunak, ite'n nin sbne' Ryosa'tz scye'ju',” stzun Jesús scyetz.

³⁹ Ej nin tal junt elsawutzil scyetz:

“Iḵkaj atk rmeril tan toque'n jun moyi'x̄ tan x̄chajle'n be' junt moyi'x̄, na chicabil nchiben tzoyp tjul. ⁴⁰ Ni'cu'n tzun quitane'n yi e' aj chusunl, quil jal mas cyetz cyajtza'kl ko qui'c mas tajtza'kl yi chusul cyetz. Mpe nink tz'a'w cyakil cu'n yi x̄chusu'n yi chusul cyetz cya'n, ntina'tz nin cya-jtza'kl sjaloktz, na ntina'tz nin tajtza'kl yi chusul cyetz.

⁴¹ “¿Nxac na chitzanu' tan xtxumle'n yi paltil junt? Na ni'cu'n yi jun ajtza'kla'tz chi yi nink chocu' tan telse'n tzaj yi tal tz'is yi at le wutz junt, nin qui na chinachonu' te yi jun wutzile'n tz'is yi at te cyeru' chiwutzu'. ⁴² Qui na yub yi na cho'cu' tan banle'n tane'n yi til junt ko qui na chibanu' tane'n yi cyeru' chipaltilu'. Ko ya'tz na chibanu', ni'cu'ntz chi nink cyal ninu' tetz junt: ‘Yaj, catzam. Wucy'aje'l tzaj jun tal ni' tz'is yi at le awutz.’ Ej nin qui na chinachonu' te jun chin k'e'aj tz'is yi at te cyeru' chiwutzu'. Ko ya'tz na chibanu', chin

juntlen nin e'u'. Bajx chinuq'ue' quibu' squibil quibu', kalena's tzun chinuc'u' yi paltil junt.

Tan yi e'chk takle'n yi na ban jun yaj na lajluchax tajtza'kl

(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ “Na ko ploj jun lo'baj, ploj nin yi tze'. Ncha'tz, yi ko ploj jun wi' tze', ploj nin yi lo'bajil. ⁴⁴ Tan yi e'chk wutz jun wi' tze' yi na tak', na el katxum tetz yi ko ba'n tze' nka ploj. Jun wi' pajl qui na tak' laranch. Ncha'tz jun wi' xtxoyb chej, qui na tak' lo'baj tx'i'x. ⁴⁵ Ncha'tz quitane'n yi e' balaj nak. Ntin yi e'chk takle'n balaj na chipek' tan banle'n. Ma yi e' mal wunak, ntin e'chk takle'n cachi' na chipek' tan banle'n, na quib nin kutane'n tu kajtza'kl, ite'n nin kutane'na's.

Yi elsawutzil tetz cu'se'n xe'tzbil cob ca'l

(Mt 7.24-27)

⁴⁶ “¿Nxac na cyalu' ‘Wajcaw’ swetz nin qui na chitzanu' tan banle'n tane'n yi inca'wl? ⁴⁷ Swale' nin jun elsawutzil scyeru' yi xe'n quitane'n yi e' yi xomche' swe'j, yi e' yi na quibit inyol, nin yi na chiban tane'n. ⁴⁸ Ni'cu'n e' chi jun yaj yi oc tan je'se'n jun tetz ca'l. Toque'n tzuntz tan cu'se'n xe. Nim ben yi xe' ca'l ta'n jalen cu'n cwe'n pone'n te xak. Ya'stzun xe't-tzit xe' ca'l ta'n. Cha'stzun te yi telemule'n jun chin tzanla', nin yi tpone'n bowl te ca'l, quinín cu' woc' tan yi a', na cu'nak pon yi xe'tzbil te xak. ⁴⁹ Poro yi e' yi na quibit inyol nin qui na chitzan tan banle'n tane'n, ni'cu'n e' chi jun yaj yi cho'n je'n nuc'ul yi ca'l tib puklaj. Qui'c mas benak xe'tzbil yi ca'l ta'n ttx'otx'. Ma yi tpone'n bowl yi a' te'j, quinín xtx'aj, na lac'che'n tu' tib

puklaj. Jalcu'n cwe'n woc'. Cu' tunin much yi jun ca'la'tz. Cho'n cu'n sbajok scye'j yi e' yi na quibit inyol, poro qui na cho'c tan banle'n tane'n, —stzun Jesús scyetz.

7

Yi tule'n yos tan Jesús tu mos jun capitán (Mt 8.5-13)

¹ Yi wi't baje'n xtxolil Jesús yi e'chk yola'se'j scyetz wunak, cho'n tzun tpone'ntz le tnum Capernaum. ² At tzun jun capitán aj Roma yi cho'n najlij Capernaum. Yabi'ǎ jun mos i'. Quimich tlen tu' atit. Nin yi capitán wi'nin na pek' te yi jun mos i'a'tz. ³ Cha'stzun te yi tbital i' stziblal Jesús, nin ben ǎchakol yi wi' banl wi' cyetz judiy tan cwe'n chiwutz tetz Jesús tan tule'n tan tulse'n yos tu yi yabi'ǎ.

⁴ Itzun yi cyopone'n yi e' wi banl wi' te Jesús, nin cu' chiwutz tan moxe'n. Itzun cyaltz:

—Ta', max c'u'lu', na klo' kaj yil benu' skuch' tan tulse'n yos tu yi mos jun capitán, na yi jun capitána'tz chumbalaj nin i'. ⁵ Na na pek' i' scye'j e' katanum, nin bnixnak jun kaca'l ta'n kale na kana'wswit Ryos, —che'ch bantz tetz Jesús.

⁶ Xome'n nin tzun Jesús scye'j. Itzun yi txant tan tpone'n Jesús te yi ca'l, nin e' saj ǎchakol yi capitán cobox tamiw tan talche'n cobox yol tetz Jesús:

—Ta', —che'ch, —i nsaj tlol capitán sketz: “Qui tajwe'n tz'ulu' xe inca'l”, stzun “na yi in wetz, qui'c weri ink'e'j yi nink tz'ulu' swuch'”. ⁷ Nin qui'c weri ink'e'j yi nink napon swutzu'. Nach tzaj tuwu' cobox yol tibaj yi inmos yi yabi'ǎ. Nin tz'ul tzun

yos tuch'. ⁸ Na ncha'tz in, Ta', atin jak' ca'wl junt, nin at weri ink'ej tan chicawe'n yi e' sanlar yi ate' jak' inca'wl. Kol wal nin tetz jun sanlar: 'Quilo'k,' jalcu'n na ben. Kol wal nin: 'Catzam tzone'j,' jalcu'n na saj. Ncha'tz yil wal nin tetz jun inmos: 'Banaj yi je'j,' jalcu'n na bnix ta'n," chij capitán mban tzaj sketz, —che'ch e' aj mantarinl tetz Jesús.

⁹ Yi tbital Jesús yi yole'j, wi'nin tele'n yab te'j. Nin je' such'k'il tib tan yol scyetz yi e' yi xomche' te'j:

—Jun cu'n yol na wal nin scyeru', cya'l nin jun mpe ik xchixo'l yi e' ketz katanum, yi nternin k'uklij c'u'l chi tane'n capitáne'j, —stzun Jesús bantz scyetz.

¹⁰ Itzun bantz yi cyopone'n junt tir yi e' aj mantarinla'tz xe ca'l yi capitán, nsken ul yos tu yi yabi'x.

Yi titz'e'n junt tir yi tal yi jun xna'n xma'lca'n

¹¹ Itzun bantz yi tpone'n Jesús naka'jil yi tnum Naín, xomche' wi'nin xchusbe'tz te'j, scyuch' jun c'olaj wunak. ¹² Ma yi cyopone'n naka'jil yi sawanil yi tnum chic'ulul tzun quibtz scyuch' jun c'olaj wunak yi at chibembil tan mukle'n jun alma'. Yi alma'a'tz, i'tz tal jun xna'n xma'lca'n. Tina'tz cunin jun tal xutuj taltz. Ncha'tz at jun c'olaj wunak yi e' aj tnum yi xomche'-tz te'j. ¹³ Nin yi tilol Jesús yi xna'na'tz, nin el k'ajabtz te'j:

—Na', quil tz'ok'u', —stzun Jesús tetz.

¹⁴ Toque'n tzun xkansal tib Jesús te yi alma', nin oc stz'amol yi palbil tetz. E' txcyewe'n cu'n tzun yi e' palol tetz alma'. Bene'n tzun tlol Jesús tetz yi alma':

—Ma jalu' yaj, c'olchije'n, —stzun Jesús bantz tetz yi alma'.

¹⁵ Je'n tzun c'olchok yi alma' nin jilontz. Bene'n tzun jatxol Jesús yi xicya'tz tetz yi txxu'. ¹⁶ Wi'nin cyele'n yab wunak te yi mbi mbajij, nin e' octz tan tak'le'n chik'ajsbil tetz Ryos:

—Ja ul jun chin wi'tz elsanl stzi' Ryos skaxo'l, —che'ch cobox bantz.

Ncha'tz at e' yi cyal:

—Ja ul Ryos tan kuch'eye'n yi o' yi o' tanum i', —che'ch bantz.

¹⁷ Bene'n nin ban lo'on yi k'ej Jesús bene'n tzi'n Judea tu cyakil e'chk ama'l solte'j.

*Yi e' ðchakum Wa'n Bautist
(Mt 11.2-19)*

¹⁸ Itzun bantz, nintzun e' oc yi e' ðchusbe'tz Wa'n Bautist tan txhole'n tetz cyakil yi e'chk milawr yi na tzan Jesús tan banle'n. ¹⁹ Bene'n tzun ðchakol i' cob scyeri e' ðchusbe'tz tan yol tu Jesús. Yi chimantar yi coba'tz i'tz tan jakle'n tetz Jesús yi ko i i'a'tz yi jun yi at tulbil, nka nk'era'tz. ²⁰ Yi cyopone'n yi ðchakuma'tz, nin e' jaktz tetz Jesús:

—Ta', ja ko' saj ðchakol Wa'n tan jakle'n teru', yi ko i' ilu'a'tz yi jun yi at tulbil nka tajwe'n tan kach'iwal junt, —che'ch ban tetz Jesús.

²¹ Te yi na chitzan yi e' ðchakum Wa'n tan jakle'n quen yi yola'tz tetz Jesús, na nin tzan Jesús tan tulse'n yos scyuch' wi'nin yabi'ð. At e' yi tz'amij che' tan yabil, scyuch' yi e' yi at espíritu cachi' ðchiwankil. Baj ul len yos scyuch'. Ej nin ncha'tz wi'nin moyi'ð yi ul yos scyuch'. ²² Bene'n tzun tlol Jesús scyetz yi e' ðchusbe'tz Wa'n:

—Chibenku' tan talche'n tetz Wa'n cyakil yi xtx-olbil yi na chitzanu' tan xmaye'n nin tan tbite'n. Ba'n cyalu': Yi e' moyi'x̄ bant chixmayin. Yi e' co'x ba'nt na chixon. Yi e' t'oknak chiwankil tan tx'a'c, ja ul len yos scyuch'. Nin at chcan chiwi', ba'nt na quibit yol. Nin at alma' yi ja chitz'ij junt tir. Nin yi e' meba' na chitzan tan tbite'n yi balaj stziblal yi at colbil ibaj. ²³ Ej nin ba'n cyeri e' yi na cyocsaj yi i ina'tz yi jun yi bixba'nt tan tule'n, —stzun Jesús ban nintz scyetz yi e' x̄chusbe'tz Wa'n.

²⁴ Yi chipakxe'n yi e' x̄chusbe'tz Wa'n, nintzun oc quen Jesús tan yolche'n yi balajil Wa'n. Itzun taltz scyetz e' wunak:

“¿Mbi n̄xchijoye'u' yi x̄chake'nu' te Wa'n le ama'l tz'inunin tu'? ¿Ja pe' x̄chaku' tan xmaye'n jun yaj yi tu na ojkel tu' tajtza'kl chi na yucan jun aj tan cyek'ek'? Qui'. ²⁵ Poro ¿mbi nintzun e' x̄chaku' tan xmaye'n? ¿I pe' jun yaj yi chumbalaj nin be'ch tetz? Qui'. Na yi e'a'tz yi at balaj be'ch cyetz, yi at chimebi'l, cho'n najlche' cye'tz lakak e'chk balaj ca'l. ²⁶ Poro yi e' cyeru' ja x̄chaku' tan xmaye'n jun elsanl stzi' Ryos yi jun cu'n at wi'nin k'ej. ²⁷ Na i' yi jun yi tz'iba'nt cyen yi at tulbil, nin je yi xtxolbile'j yi tz'iba'nt cyen:

‘Bajx tzinchake' nin inchakum tzawutz, tan nicy'se'n cyajtza'kl yi e' wunak tan ac'ulche'n,’* stzun Ryos banak cyen.

²⁸ Ma jalu' yi in wetz, swale' nin scyeru', le xe'tzbil tzaj qui'c nin jun elsanl stzi' Ryos yi mas balaj swutz Wa'n Bautist. Poro ncha'tz quitane'n yi e' yi ate' tk'ab Ryos jalu'. At mas cyetz chik'ej swutz Wa'n, mpe qui tunink k'usij e',” stzun Jesús scyetz.

---

* 7:27 Mal 3.1.

²⁹ Yi quibital yi e' wunak scyuch' yi e' elsanl alcawal yi xtxolbile'j, yi e' yi sken je' a' xchiwi' tan Wa'n, nin e' octz tan tak'le'n chik'ajsbil swutz Ryos, ³⁰ Inti e' parisey, scyuch' yi e' tx'olol xo'l yi ley Moisés, yi e' yi quinín je' a' xchiwi' tan Wa'n, quinín chipek' te yi xtxolbil yi tal Jesús. Na quinín nchicujij yi mbi oc Ryos tan suke'n scyetz tan Wa'n Bautist.

³¹ “¿Mbik jun xtxolbil ba'n xcon wa'n tan xchajle'n yi xe'n quitane'n yi e' wunak te tiemp'e'j?” stzun Jesús scyetz. “Quibit tzaju'. Swale' nin scyeru' yi xe'n quitane'n. ³² Ni'cu'n e' scyuch' cob k'u'j nitxa' yi na chisakchij tc'a'yl. At jun k'u'j na cyal scyetz yi e' cyuch': ‘Yi ketz kajbil i'tz yi nink kasakchij chi jun bixi'n, poro nk'era'tz itajbil. Cha'stzun te ja kasakchij te jun muku'n, poro ncha'tz yi jun jilwutz saja'cha'tz, qui na itaj,' che'ch e' nitxa' scyetz e' cyuch'. Ni'cu'n tzun tane'n cyajtza'kl yi e' wunak te tiemp'e'j. Qui'c jun ajtza'kl yi najk chipek' te'j,” chij Jesús.

³³ Bene'n tzun tlol Jesús scyetz e' parisey scyuch' yi e' tx'olol xo'l yi ley Moisés:

“Quinín na chitzatzinu' te Wa'n Bautist, na qui na baj balaj t'imbil ta'n, nin qui na baj win ta'n. Ej nin na cyalu' yi at yi espíritu Bayba'n twankil.

³⁴ Nin ncha'tz quitane'nu'-tz swe'j, yi in yi in Bajx Cy'ajol. Yi in wetz ba'n na chinwan, nin ba'n na nuc'a'. Poro ite'n nin quitane'nu'-tz swe'j, na i na cyalu' swetz: ‘Je jun yaje'j, chin xo'j nin i' tan wa'n. Wi'nin na uc'a', nin cyamiw quib scyuch' e' elsanl alcawal, nin scyuch' yi e' mas juchul il,' che'chu' na ban. ³⁵ Poro cyakil yi e' yi nternin na el cyalma' tan chixome'n te tajtza'kl Ryos, ya'stzun yi e' yi

na el chitxum tetz yi in balaj. Nin ncha'tz na el chitxumu' tetz yi balajil Wa'n Bautist," stzun Jesús bantz scyetz.

Yi tpone'n Jesús xe ca'l Simón yi parisey

³⁶ At tzun jun tir, nin cu' wutz jun parisey tetz Jesús tan bene'n tan wa'a'n tuch'. Itzun yi to-compone'n Jesús xe ca'l nin c'ole' quentz te mes. ³⁷ At tzun jun xna'n aj tnum yi chin juchul il nin i'. Nin tbit yi cho'n at Jesús wi mes xe ca'l yi jun pariseya'tz. Bene'n tzun i' tan tilwe'n Jesús. Cy'a'n jun chin balaj perjum ta'n tul jun balaj cu'lbil. ³⁸ Cho'n tzun tpone'n txiclok'i' te tkan Jesús. Wi'nin tok'e'n. Ninin ac' yi wi' tkan Jesús tan yi t'a'al wutz. Toque'n tzun i' tan skejse'n te'j tan yi xi'il wi'. Nin baj stz'ubul te yi wi' tkan, nin oc tk'ol yi jun balaj perjum te wi' tkan. ³⁹ Yi tilol yi pariseya'tz yi mmoxon tzaj Jesús tan wa'a'n tuch', nin icy'tz tc'u'l: "Yi bintzi nink elsanl stzi' Ryos yi yaje'j, ja klo' el xtxum tetz yi mbi jilwutz xna'nil yi na tzan tan macle'n quen te wi' tkan, na chin wi'tz juchul il nin i'," chij yaj tc'u'l cuntu'. ⁴⁰ Bene'n tzun tlol Jesús tetz:

—Simón, at jun xtxolbil na waj lwal teru'.

—¿Mbi tzun lo', Wajcaw? —stzun Simón.

⁴¹ —Je jun elsawutzile'j: At cob yaj yi at chitx'ok'be'n tu jun ak'ol c'mo'n pwok. At jun yi o' cu'n cient xtx'ok'be'n. Ma junt nicy' ntzi' cient. ⁴² Cya'l nin tzun jale't puntil cya'n tan jalse'n xel chitx'ok'be'na'tz. Poro yi taw pwok nin cuy chipaj. Ma jalu' Simón, tal tzaju' swetz, ¿na' scyetz jun scyeri yi cob yaja'tz yi mas ntzatzin te'j yi ak'ol c'mo'n? —stzun Jesús tetz Simón.

⁴³ —Chinch wetz, i lo' jun yi nim tcu'n tetz xtx'ok'be'n, —chij Simón.

—Bintzi ja el xtxumu' tetz, —stzun Jesús tetz.

⁴⁴ Je'n tzun such'k'il tib Jesús tan xchajle'n xna'n tetz Simón, nin ben tloltz tetz:

—Til ninu' yi xna'ne'j. Yi in wetz ja nucu'l xe ca'lu'. Poro quinín tak'u' mu'x̄ a' tan xtx'ajle'n wukan. Ma yi xna'ne'j, ja xtx'aj i' wi' wukan tan t'a'al wutz, nin ja skejsaj tan xi'il wi'. ⁴⁵ Ma teru' quinín stz'ubu' in, ma yi xna'ne'j te yi jun tkuj yi wunle'nix tzone'j, quinín na sactij tan stz'uble'n wi' wukan. ⁴⁶ Yi teru' qui nje' tk'olu' perjum xo'l inwi'. Ma yi xna'ne'j ja oc tk'ol jun balaj perjum yi wi'nin c'o'cal te wukan. ⁴⁷ Ma jalu' Simón jun cu'n yol na wal nin teru', yi xna'ne'j wi'nin na pek' swe'j, na chumam nin til yi ncuylij. Na ko qui tunin k'usij til jun yaj yi na cuylij, qui'c mas na tzatzin te yi jun yi ncuyun paj, na qui'c mas xtxintxal yi til yi na nach.

⁴⁸ Bene'n tzun tlol Jesús tetz yi xna'n:

—Cuyijt apaj.

⁴⁹ Cyoque'n tzun yi e'a'tz yi ate' len te mes tan yol squibil quib:

—¿Mbi eka'n tan yi yaje'j yi na oc tan cuyle'n chipaj wunak? —che'ch.

⁵⁰ Bene'n tzun tlol Jesús tetz yi xna'n:

—Tan tu' yi nk'uke' ac'u'l swe'j, ja cxe'l liwr tk'ab awil. Quilo'k bin. Cheb cuntu' c̄x̄ben.

8

Yi e' xna'n yi ak'on wa' Jesús

¹ Itzun bantz yi stzaje'n wi' yi jun xtxolbila'tz, nintzun ben Jesús lakak e'chk tnum nin lakak e'chk aldey tan xtxole'n yi balaj stziblal yi at tulbil Ryos tan cawu'n. Xomche' yi coblaj xchusbe'tz te'j. ² Nin xomche' cobox xna'n te'j. At e' yi elnake' espíritu cwent Bayba'n ta'n chiwankil. Nin at e' xna'n yi ulnak yos scyuch'. Ej nin jun scyeri e' xna'na'tz i'tz yi Lu'ch Mat yi jun yi elnak juk espíritu cwent Bayba'n twankil tan Jesús. ³ Ej nin ncha'tz at na' Cha'n, yi txkel wutzile'n Chus, yi bajx xchakum Herodes. Xomij i' te Jesús. Ej nin ncha'tz na' Susana, scyuch' jun c'olojt xna'n, xomche' te'j. Yi e' xna'na'tz e' cu'n nchichojon cyakil yi gast te mbi cu'n tajwe'n tetz Jesús.

*Yi elsawutzil tetz ujul
(Mt 13.1-19; Mr 4.1-9)*

⁴ Wi'nin tzun wunak xomche'-tz te Jesús, scyuch' cyakil yi e' wunak yi e' baj saj lakak tnum. Bene'n tzun tlol Jesús jun elsawutzil scyetz: ⁵ “Itzun bantz, nin ben jun yaj tan xchitle'n nin ij wi cojbil. Yi toque'n i' tan xchitle'n nin yi ij, at tzun ij yi cho'n tpone'n q'uixpuj tbe' nin wi'nin wunak e' xon tibaj. Nin at baj chisicy'ol ch'u'l nin baj cyak'un. ⁶ Ej nin at ij yi cho'n tpone'n q'uixpuj wi c'ub, kale qui'cle't mas piml yi tx'otx'. Yi xch'uye'n, jalcunin skeje'n, na cya'l atit mas ta'cl yi tx'otx'. ⁷ Nin at ij yi cho'n tpone'n q'uixpuj xo'l tx'i'x. Jalcu'n ch'uye'n yi tx'i'x. Nin xcy'e' tan c'osine'n yi ij. ⁸ Ma yi ij yi cho'n cwe'n tul balaj tx'otx', ja ch'uy, nin ja wutzin, chumbalaj nin ban cosech. Na te yi jujun wi' tak' jun cient bak'wutz,” stzun Jesús scyetz.

Yi wi't baje'n talol yi jun elsawutzila'tz, chin wi' nin tzun bant tan yol, itzun taltz: “Ma jalu', ko ja quibitu' inyol ba'n cho'cu' il tan xtxumle'n.”

Yi tlol Jesús yi mbi tzuntz yi na xcon e'chk el-sawutzil ta'n

(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

⁹ Cyoque'n tzun yi e' xchusbe'tz Jesús tan jakle'n tetz yi mbi eka'n tan yi elsawutzil yi nsken tal i'.

¹⁰ Bene'n tzun tlol Jesús scyetz: “Ak'ij itajtza'kl tan Ryos tan tele'n itxum tetz yi tajbil i' scye'j wunak. Poro yi e' mas wunak qui na pujx cya'n. Na na quil yi mbi na imban, nin na quibit e'chk elsawutzil yi na xcon wa'n, poro qui na pujx cya'n mbi na elepont, tan paj yi qui na cho'c il tan xtxumle'n. ¹¹ Je bin eka'n tan yi jun elsawutzila'tz: Yi ij ya'stzun jun elsawutzil tetz yi yol Ryos. ¹² Yi xtxolbil te yi ij yi cho'n tpone'n q'uixpuj tbe', i'tz jun elsawutzil yi at wunak yi na quibit yi yol Kataj poro jalcu'n na ul Bayba'n tan telse'n len yi xtxolbil te cyalma'. Na qui na taj Bayba'n yil cyocsaj yi yol Ryos, nin yil chiclax.

¹³ “Ej nin yi xtxolbil te yi ij yi cho'n noje'n cu'n wi c'ub, i'tz jun elsawutzil yi at wunak yi wi'nin na chitzatzin yi na cyocsaj yol Kataj. Poro yi na ul yi pilbil cyetz, jalcu'n na chipakxij nin qui na chiquiwix.

¹⁴ “Ej nin yi xtxolbil te yi ij yi cho'n noje'n cu'n xo'l tijal tx'i'x, i'tz jun elsawutzil yi at e' yi na quibit yol Kataj poro yi na xon tiemp na chipakxij tan paj yi e'chk il yi na ul xchiwutz. Nka na chipakxij tan paj yi na el nin cyalma' tan chicambal mas chimebi'l, nka na chipakxij tan paj yi na el nin

cyalma' te e'chk tzatzi'n yi at wi munt. Qui tzun na chiwutzintz, na ni'cu'n e' tu jun wi' ujul yi qui na ak'on ba'n. ¹⁵ Poro yi xtxolbil te yi ij yi cho'n noje'n cu'n tul balaj tx'otx', na x̄chaj sketz yi at e' yi tetz cu'n cyalma' na cho'c tan xtxumle'n yi yol yi na quibit nin qui na el te chic'u'l. Ni'cu'n tzun e' tu jun wi' ujul yi na wutzin, nin yi na ak'on ba'n.

Qui'c jun takle'n yi qui'k lajluchax

(Mr 4.21-25)

¹⁶ “Ncha'tz cya'l nin jun yi na oc k'a'kl jun cantil ta'n yi nink sjob cu'n tan jun lak. Nin qui na oc jun cantil ka'n jak' tx'ach, ma na cho'n na je' tcyaj tan xtxeke'n xe ca'l. Ncha'tz tzun tane'n yi ajtza'kl yi na chintzan wetz tan xtxole'n cyen tzitetz. I'tz tan lajluchaxe'n yi tajbil Ryos x̄chiwutz cyakil wunak chi na ban jun cantil yi na txekun tul tz'o'tz. ¹⁷ Na qui'c nin jun ajtza'kl cachi' yi qui'k lajluchax tan wetz inchusu'n. Ej nin qui'c nin jun ama'l kale najlche't wunak, mpe chin tz'o'tz nink yi cyajtza'kl, yi qui'k xcye' inchusu'n tan xtxeke'n.

¹⁸ “Nque'nwok bin tan xtxumle'n yi xtxolbile'j yi na wal nin tzitetz, na yi e' yil cho'c il tan xtxumle'n, nin tan banle'n tane'n, tz'ak'lok mas cyajtza'kl. Poro yi e' yi qui na cho'c il te'j, tz'elepon ticy'le'n yi mu'x̄ tal ajtza'kl yi ak'ij scyetz,” stzun Jesús scyetz.

Yi xtxu' Jesús scyuch' e' titz'un

(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

¹⁹ Ej itzun te yi na jilon i' nintzun e' opon yi xtxu' Jesús scyuch' e' titz'un kale atit. Poro quinín jal puntil cya'n tan cyocompone'n te i' tan paj yi wi'nin wunak ate'. ²⁰ Cyoque'n tzun cobox yi ate' xe ca'l tan talche'n tetz Jesús:

—Ta', yi xtxu'u' scyuch' e' titz'unu', ate' tzi'n. Na cyaj chijilon teru', —che'ch.

²¹ Bene'n tzun stza'wel Jesús:

—Yi e' yi na quibit yi yol Ryos, nin na cho'c tan banle'n tane'n, ya'stzun intxu' nin ya'stzun e' witz'un, —stzun Jesús scyetz.

*Yi tanewe'n cyek'ek' tu pak'bil mar tan Jesús
(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)*

²² Itzun bantz te yi jun tiempa'tz nin e' oc Jesús scyuch' yi e' xchusbe'tz tul jun barc.

—Kicy'ok bin jalaj icy'en a', —stzun Jesús scyetz.

Nin e' bentz. ²³ Te yi na xon yi barc wi a', nintzun wit Jesús tc'u'l. Xe'te'n tzun jun chin wutzile'n cyek'ek'. Nin xcy'e' tan xchek'e'n yi mar. Nin yi pak'bil mar nin oc tul barc. Chin xo'w'bil nin ban.

²⁴ Cyoque'n tzun yi e' xchusbe'tz tan c'ase'n Jesús nintzun cyaltz tetz:

—¡Ta', Ta! ¡Txant tan kele'n cu'n swutz! Elk watlu', —che'ch.

Yi c'ase'n Jesús, nintzun cu makol yi cyek'ek' tu yi pak'bil mar. Tanewe'n nin tzun ban tojkbil cyek'ek'tz tu yi a'. Numba'n nin cwe'n.

²⁵ —¿Nxac qui k'uklij ic'u'l swe'j? —stzun Jesús scyetz.

Wi'nin cyele'n yab te jun milawra'tz yi bnix tan Jesús nintzun cyaltz:

—¿Mbi tzun eka'n tan jun yaje'j? na nicy't nin yi cyek'ek' tu yi mar na quibit yi ca'wl i', —che'ch tzun bantz squibil quib.

*Yi tule'n yos tu yi yaj aj Gadara
(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)*

26 Cho'n tzun cyopone'ntz le ama'l cwent Gadara, yi cho'n at jalaj cy'en a', swutz quen tnum Galilea. 27 Yi tele'n tzaj Jesús tul barc tule'n tzaj tzun jun yaj aj tnum. Nsken el tiemp yi cyocle'nix yi espíritu cwent Bayba'n twankil. Nin sken el tiemp yi qui na xcon be'ch tetz ta'n. Nin quinín najlij i' xe ca'l. Ma na cho'n najlij i' lakak e'chk picy kale na chimukxe't alma'.

28 Yi bene'n tilol i' Jesús, nin cu' mejloktz swutz. Itzun taltz:

—Jesús, ilu' Cy'ajl Ryos ¿mbi tzun na taju' swetz? Quil chinxuxu', —stzun.

29 Chin tja'j nin bantz tan yol, na nsken cawun Jesús te yi espíritu cwent Bayba'n tan cyaje'n cyen tilol yi yaj. Nsken el tiemp yi tocle'nix yi espíritu cwent Bayba'n twankil yaj. Ala' tir c'alxij yaj tan caren tu ximbil. Poro ilenin ja xcyé' tan pak'le'n cu'n. Ej nin pitij yaj tan yi espíritu cwent Bayba'na'tz lakak e'chk ama'l tz'inunin tu'.

30 Bene'n tzun jakol Jesús tetz yi espíritu cwent Bayba'n:

—¿Mbi abi'?

—Legión imbi', —chij.

Ya'stzun tal i'-tz, na ala' cu'n chixone'n yi e' espíritu cwent Bayba'n yi nsken cho'c le wankil yaj. 31 Cyoque'n tzun tan cu'swutzil tetz Jesús tan qui chibene'n laju'n tq'uixc'uj.

32 Ate' tzun jun c'olój boch tan wa'a'n txala'j. Cwe'n tzun chiwutz yi e' espírituja'tz tan tk'ol Jesús ama'l scyetz tan cyoque'n chiwankil yi e' boch. Nintzun tak' Jesús ama'l scyetz.

33 Cyele'n tzaj tzun yi e' espíritu cachi' twankil yi yaj, nin e' octz chiwankil yi e' boch. Lajke'l

nintzun bene'n chitripul quib yi e' boch tkotx'. Cho'n chicwe'n pone'n tol jalen xe a', nin e' baj quintz.

³⁴ Yi bene'n quilol yi e' q'uicy'lom boch te yi mbi cu'n bajij, nin e' el ojkujtz. Nin e' baj nintz tan talche'n stziblal tnum, nin lakak e'chk mas ama'l yi at naka'j. ³⁵ Baj cyele'n tzaj tzun wunaktz tan xmaye'n yi mbi cu'n mbajij. Yi cyopone'n te Jesús, nintzun quil wutz yi yaj yi nsken el yi espíritu cachi' twankil. Cho'n c'olchij i' swutz Jesús. Nsken oc be'ch tetz, nin qui'ct yab. Wi'nin tzun cyele'n yab wunak te'j. ³⁶ Ej nin yi e' yi i'lon tetz yi mbi cu'n mbajij te'j, nin e' baj octz tan txxole'n yi xē'n cu'n mmu'l yos tuch'.

³⁷ Poro cyakil yi e' wunak yi e' ultz tan xmaye'n nin e' octz tan talche'n tetz Jesús tan tele'n i' le cyetz chilubar, na wi'nin chixobe'n tetz. Toque'n tzun Jesús tul yi barc nin ajtz. ³⁸ Ma yi yaj yi el yi espíritu cwent Bayba'n twankil, nsken cyen jak i' pawor tan xome'n nin te Jesús. Poro quinín tak' Jesús ama'l tetz, ma na ntina'tz tal i':

³⁹ —Quilo'katz xe aca'l. Txolaj yi e'chk takle'n balaj yi mban Ryos tzawe'j, —stzun Jesús tetz.

Aje'n nin ban tetz yajtz tnum, nin octz tan txxole'n yi e'chk takle'n balaj yi mbajij te i' tan Jesús.

Yi tule'n yos tu me'l Jairo tu yi xna'n yi mmacon quen yi be'ch tetz Jesús

(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰ Itzun bantz yi pakxe'n junt tir Jesús le ama'l Galilea, wi'nin chitzatzine'n wunak yi ate' tan c'ulche'n. ⁴¹ Tpone'n tzun jun yaj te Jesús yi na bi'aj Jairo, i' jun scyeri yi e' bajxom cwent yi sinagoga.

Cwe'n tzun mejloktz swutz Jesús, nin octz tan moxe'n tan bene'n xe tetz ca'l, ⁴² na at jun me'l i' yi quimich tlen tu' atit tan yabil. E'chk coblaj lo' yob yi xuna'tz. Itzun yi tcy'al Jesús yi be' tan tpone'n xe ca'l yaj, wi'nin chibitz'ol quib wunak te'j.

⁴³ Ej nin xchixo'l yi e' wunaka'tz at jun xna'n yi sken el coblajix yob yi qui na makxij yi xtx'ajo'n te'j. Nsken baj sotzal cyakil yi pu'k tan xchojle'n yi e' ajtz'ac. Poro cya'l nin jun xcye' tan stz'aque'n.

⁴⁴ Cho'n tzun tocompone'n xkansal tib wutz coc Jesús nin oc macol i' yi ju' yi be'ch tetz. Jalcunin tzun makxe'n yi yobliltz.

⁴⁵ Poro yi nachone'n Jesús te'j nintzun taltz:

—¿Na' nchinmacon? —stzun Jesús.

Cya'l nin jun jilon tzaj. Bene'n tzun stza'wel Lu' scyuch' yi e' mas:

—Ta', ¿qui pe' na til ninu' yi jun c'olaj wunake'j, yi wi'nin chibitz'ol quib te'ju'? ¿Mbi tzuntz ntalu'? “¿Na' nchinmacon?”

⁴⁶ —Poro at nin jun yi nchinmacon, —stzun Jesús. —Na ja chinnachon te'j yi ja ul yos tu yi juna'tz tan imporer.

⁴⁷ Yi nachone'n xna'n te'j yi qui'c rmeril tan tewe'n yi mbi cu'n mban i', toque'n tzun xkansal tib te Jesús tan xtxole'n tetz yi mbi tzuntz yi toque'n macol yi be'ch tetz. Quibital tzun cyakil wunak yi xtxolbil yi tal xna'n. Ej nin je yol i'e'j:

—Ta', jalcu'n mmu'l yos swuch' yi mmo'c inmacol be'ch teru', —stzun i' bantz.

⁴⁸ —Bintzi na', ja ul yos tuch'u', poro tan tu' yi nk'uke' c'u'lu' swe'j yi chinxcyek te yoblilu'. Ba'n bin tz'aju', nin cheb cuntu' lbenu', —stzun Jesús bantz tetz.

⁴⁹ I cunin na tzan Jesús tan yol tetz yi xna'na'tz yi tule'n tzaj jun scyeri yi e' najal Jairo tan talche'n tetz i':

—Ta', yi me'lu' ja wi't quim. Cha'tz, quil xuxu' mas yi kajcaw, —chij i' bantz.

⁵⁰ Yi tbital Jesús yi yol yaj, itzun taltz tetz Jairo:

—Quil bisunu'. K'ukek c'u'lu' te Ryos, tz'ul tzun yos tu me'lu'.

⁵¹ Yi tocompone'n Jesús xe ca'l Jairo quinín tak' ama'l scyetz wunak tan cyoque'n xe ca'l. Ntin Lu' tu Jacow, nin Wa'n, scyuch' yi e' taj xtxu' yi xun e' octz te'j. ⁵² Wi'nin chibisune'n nin wi'nin cyok'e'n cyakil yi e' wunak, tan paj yi nskén quim yi xun:

—Quil chok'u' na nk'e'tz quimich mban yi xun, ma na watl tu' na ban te'tz, —stzun Jesús scyetz.

⁵³ Poro yi e' wunak tze'e'n tu' e' ban te yi yol Jesús, na nskén quil yi nskén quim yi xun.

⁵⁴ Je'n tzun stz'amol Jesús yi k'ab yi xun nintzun taltz:

—¡Xun! txiclije'n.

⁵⁵ Tule'n tzun yos tu yi xun, nintzun je' txicloktz. Cawune'n nin tzun Jesús scyetz yi e' taj xtxu' tan cyak'ol wa'. ⁵⁶ Poro yi e' cyetz wi'nin cyele'n yab te yi xe'n cu'n mitz'ij junt tir chinitxa'. Talol tzun Jesús scyetz tan qui cyalol yi mbi cu'n bajij scyuch'.

9

Yi chibene'n xchakol Jesús yi coblaj xchusbe'tz (Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

¹ Itzun bantz yi baje'n xchakol Jesús yi coblaj xchusbe'tz nintzun tak' i' ama'l tu yi porer scyetz tan cyelse'n len yi e' espíritu cwent Bayba'n, nin tan tulse'n yos scyuch' e' yabi'x. ² E' bene'n tzun

ḡchakol tan talche'n yi yol Ryos nin tan tele'n chitxum wunak tetz yi ḡe'n lcawun Ryos, ej nin ncha'tz, tan tulse'n yos scyuch' yi e' yabi'ḡ.

³ —Quil tzitcy'ajwok nin jun takle'n, mpe ik itx'amij, mpe ik isam, mpe ik iwa', mpe ik ipu'k, mpe cob icḡe'y. ⁴ Ej nin yi ca'l kalel cxopone't, nta'tz nin cxcyajwok cyentz jalen cu'n yil cxicy't. ⁵ Ilwok cyen tu' e'chk tnum kale quil cxc'ulche'twok cyak'un wunak. Nin ba'n tz'el cyen yi puklaj yi at te itkan tan ḡchajle'n scyetz yi at tulbil chicaws, —chij Jesús scyetz e' ḡchusbe'tza'tz.

⁶ Chibene'n tzuntz lakak aldey tan txxole'n yi balaj stziblal, nin tan tulse'n yos scyuch' yi e' yabi'ḡ.

*Yi toque'n Herodes tan jakle'n tkanil Jesús
(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)*

⁷ Itzun Herodes yi wi'tz ajcaw te yi tiempa'tz, nintzun tbit cyakil yi e'chk takle'n yi baj bnol Jesús. Poro quinín pujxij ta'n na' scyetz i' Jesús na at e' cyal tetz:

—Ya'stzun Wa'n Bautist, yi ja itz'ij junt tir ḡchixo'l alma', —che'ch.

⁸ Nin at jujunt cyal:

—I'tz k'ajtzun Elías lo'. Ja lo' ul junt tir wi munt.

Poro at cobox yi cyal:

—Qui' lo'. Ja lo' itz'ij jun scyeri yi e' elsanl stzi' Ryos yi quimnake' tentz, —che'ch wunak.

⁹ —Poro elnak wi' Wa'n wak'un wetz. Ma jalu' ḡna' scyetz i' yi june'j yi na kubit nin yi e'chk takle'ne'j te'j? —stzun Herodes bantz.

Joyol tzun i' puntil tan techal wutz Jesús.

Yi chiwane'n yi o' mil wunak
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Itzun bantz yi chipakxe'n junt tir yi e' apostl te Jesús, nin baj chitxoliltz yi mbi cu'n e' ban.

Itzun yi tbital Jesús yi xtxolbila'tz cho'n tzun e' bene'n tcy'al tc'u'l jun ama'l yi tz'inunin tu' cwent yi tnum Betsaida. ¹¹ Poro yi quibital wunak chitziblal yi na' atit chibembil, nin e' baj xom nintz wutz chicoc. Poro yi tilol Jesús yi e' wunak nintzun oc tan chichusle'n te yi xe'n cu'n sbne' Ryos tan cawu'n. Ej nin ul len yos ta'n scyuch' e' yabi'x.

¹² Ma yi txantok tan cwe'n k'ej, toque'n tzun chi'xkansal quib yi coblaj xchusbe'tz tan yol tetz:

—Che' xchak ninu' yi e' wunak lakak aldey nin lakak yi e'chk ama'l yi at naka'j tan chijoyol chiposar tu chiwa', na yi ama'l kale ato't chin tz'inunin tu', —che'ch bantz tetz Jesús.

¹³ —Ba'n tzitak'wok chiwa', —chij Jesús scyetz.

—Poro ntin o' tal pam tu cob cay cy'a'n ka'n ta'. ¿Nka ya'tz teru' tajbilu' tan kabene'n tan lok'che'n chiwa' yi jun c'oloy wunake'j? —che'ch bantz.

¹⁴ At lo' o' mil yaj ate'-tz. Bene'n tzun tlol Jesús scyetz yi e' xchusbe'tz:

—Or, alwok nin scyetz yi wunake'j tan chicwe'n c'olchok wi txa'x ch'im. Nicy'chok cient che' itulej, —chij Jesús ban nintz scyetz yi e' xchusbe'tz.

¹⁵ I nin tzun cyulejtz, nin ben cyalol scyetz wunak tan chicwe'n c'olchok. ¹⁶ Je'n tzun stz'amol Jesús yi o' pam tu yi cob cay nin xmayinintz tcyaj. Yi wi't tyoxine'ntz tibaj cwe'n tzun pi'xultz nin ben tk'oltz scyetz yi e' xchusbe'tz tan bene'n cyak'ol scyetz e' wunak. ¹⁷ Cyakil cunin wunak e' baj wan

lentz te'j. Baj noj len chic'u'l. Ma yi sowril coblaj mo'tx ban.

*Yi talol Lu' yi Jesús i' yi jun yi bixba'nt tan tule'n
(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)*

¹⁸ Itzun bantz yi tele'n jatxol tib Jesús tan nachle'n Kataj, xomche' nin yi coblaj xchusbe'tz te'j. Toque'n tzun i' tan jakle'n scyetz:

—¿Na' scyetz in, le chiwutz wunak?

¹⁹ —At cobox yi na cyal yi i ilu'a'tz Wa'n Bautist, nin at cobox na cyal i ilu'a'tz k'ajtzun Elías, nin at e' na cyal yi ja lo' itz'ij junt tir jun scyeri yi e' elsanl stzi' Ryos yi quimanake' tentz, —che'ch tetz.

²⁰ —Ma le iwutz itetz, ¿na' scyetz in?

—I ilu'a'tz yi Cristo yi jun yi bixba'nt tan Ryos tan tule'n, —chij Lu' ban nintz tetz Jesús.

*Yi talol Jesús yi chocopon wunak tan biyle'n cu'n
(Mt 16.20-28; Mr 8.30–9.1)*

²¹ Toque'n tzun Jesús tan talche'n scyetz yi chin tajwe'n cunin yi cya'l chitxolwit yi jun xtxolbila'tz.

²² Ncha'tz tal i':

—Yi in wetz, yi in Bajx Cy'ajol, tajwe'n cunin tan intijol wi'nin q'uixc'uj. Quil tz'a'jwij inwutz cyak'un yi e' wi' banl wi'. Chin quimok cya'n. Poro snitz'ok le toxi'n k'ej.

²³ Ncha'tz ben tlol scyetz cyakil wunak:

—Alchok scyetz yi na taj xom tzaj swe'j, tajwe'n yi quil sban yi tetz tajbil, nin chin tajwe'n cunin yi list atit i' cyakil k'ej tan tk'ol tib tk'ab quimichil chi na c'ox tib jun yaj tan quime'n swutz pasyon. Ncha'tz, chin tajwe'n cunin yi list i' tan banle'n tane'n wetz inca'wl. ²⁴ Poro cyakil yi e' yi mas na chipek' te yi ank'i'n tetz tzone'j wuxtx'otx',

chitz'ake' cyera'tz yi quitz'ajbil tetz ben k'ej ben sak. Poro ko list atit jun yaj tan cyaje'n cyen tilol yi ank'i'n tetz tzone'j wuxtx'otx' tan xome'n swe'j, scambaje' tzun i' yi stz'ajbil. ²⁵ Qui'c tak' tetz jun yaj mpe nink scambaj cyakil yi e'chk takle'n tzone'j wuxtx'otx' kol stz'ak yi stz'ajbil tan paj. ²⁶ Na yi in wetz yi in Bajx Cy'ajol, nu'l tan cawu'n chi na cawun jun rey nin yil nu'l tzaj xomche' jun c'olol ángel swe'j. Nin cy'a'n yi k'ej tu porer Intaj wa'n yil nu'l tzaj. Poro yil nu'l, qui'c lwaj cyen scyetz yi e' yi na chitx'ixwij tan chixome'n swe'j jalu', nin tan chixome'n te weri inchusu'n. ²⁷ Jun cu'n yol na walnin tzitetz, at e' tzixo'lwok yi qui' chan lchiquim jalen cu'n lquil yi bintzinin at tulbil Ryos tan cawu'n.

*Yi je'n xtx'ixpul tib yubil Jesús
(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)*

²⁸ Yi tele'n wajxok k'ej yi baje'n xtxolil yi yola'tz, nintzun e' ben tcy'ajl Jesús yi Lu', tu Wa'n, tu Jacow tan nachle'n Kataj wi'wtz. ²⁹ I cunin na tzan i' tan nachle'n Kataj yi je'n xtx'ixpul tib yi yubil i', nin yi be'ch tetz chin stum nin ban. Wi'nin pak'puchaxe'n. ³⁰ Chije'n tzun jobtuj cob yaj, nin e' baj jilon cu'ntz tu Jesús. Yi cob yaja'tz e' k'ajtzun Moisés tu k'ajtzun Elías. ³¹ Wi'nin pak'puchaxe'n cye'j, nin baj chiyolbel te yi mbi sbajok te Jesús Jerusalén. ³² Inti Lu' scyuch' yi cob tuch' ocnak cyen tunin bow chiwatl. Poro ben quilol yi wi'nin pak'puchaxe'n te Jesús scyuch' yi cob yaja'tz yi txiclche' te i'.

³³ Itzun yi tele'n chixajsal quib yi cob yaja'tz tan cyaje'n, jilone'n nin tzun Lu' tetz Jesús:

—Ta', chumbalaj nin yi ato' te'ju' tzone'j. Ba'n lo' kaban ox scabte', jun teru', nin jun tetz Moisés, nin jun tetz Elías, —stzun Lu' banintz tetz Jesús.

Quinin pujx tan Lu' mbi cu'n na tzan nin i' tan yolche'n tetz Jesús. ³⁴ I cunin na tzan Lu' tan yolche'n nin yi yola'se'j yi cwe'n mule'n noc sbak' squibaj. Wi'nin tzun chixobe'ntz tan paj. ³⁵ Bene'n tzun quibital jun yol yi cho'n jilone'n tzaj tul yi sbak'a'tz: “Yi june'j, ya'stzun inCy'ajl, yi txa'ijt wa'n. Bitwok yi ca'wl i'.”

³⁶ Yi tanewe'n yi yol tul sbak', nintzun ben quiloltz yi xchuc Jesús txicl cyen. Ma yi cob yaj sken cha'j. Te jun tiempa'tz qui'c nin jun txxolbil cyal scyetz wunak te yi mbi cunin baj quilol.

*Yi tele'n jun espíritu cachi' twankil jun xicy
(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)*

³⁷ Itzun bantz le junt eklok yi chicwe'n mule'n wi'wtz, nin e' baj ul tzaj jun c'oloy wunak tan c'ulche'n Jesús. ³⁸ At tzun jun yaj scyeri yi jun c'oloy wunaka'tz. Chin tja'j nin ban tan yol tetz Jesús:

—Ta', bane'u' pawor swetz tan stz'aque'n yi incy'ajle'j, na tina'tz cunin jun tal xutuj. ³⁹ At na ban cu'nt na tx'amxij i' tan jun espíritu cachi'. Nin wi'nin na xch'in, nin wi'nin na el xya'ywi' i' ta'n. Nin wi'nin na swokin stzi' ta'n. Chin buchij nin i' ta'n. Ej nin kale'n nin il na ul tajtza'kl. ⁴⁰ Ja cu' inwutz scyetz yi e' xchusbe'tzu' tan tele'n klo' yi jun ila'tz cya'n, poro quinín e' xcy'e' te'j, —stzun yaj bantz tetz Jesús.

⁴¹ —¡Lastum e'u' yi qui na cyocsaju'! ¿Jat lo' tiemp na taj tan wa'te'n xchixo'lu'? ¿Nicy' na' nin muc'be'n

cyeru'? Tcy'aj tzaju' yi cy'ajlu', —stzun Jesús tetz yaj.

⁴² I cunin na ocoPON ticy'le'n yi xicy swutz Jesús yi je'n trimpu'n tan yi espíritu cachi' yi at twankil. Ninin cu' yu'ul tib ta'n. Toque'n tzun Jesús tan makle'n yi espíritu cachi'. Jalcunin tule'n yos tu yi xicy, nin ben tk'ol junt tir tetz yi taj. ⁴³ Wi'nin cyele'n yab cyakil wunak te yi porer Ryos yi bajij te yi jun xicya'tz.

Yi tlol Jesús junt tir yi sbiylok i'
(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

I cunin na che'l yab te yi mbi cunin bajij, yi toque'n Jesús tan yol scyetz yi e' xchusbe'tz:

⁴⁴ —Bitwok tzaj yi jun txolbile'j yi swale' nin tztitz, nin qui na waj yil tz'el te ic'u'l: Yi in wetz yi in Bajx Cy'ajol, chinjatxlok xchik'ab yi e' mal wunak.

⁴⁵ Poro quinín el chitxum tetz yi txolbil yi na tzan Jesús tan talche'n scyetz, na jopij wutz yi cyajtza'kl tan qui tele'n chitxum tetz. Tunin na chixob cu'n tan jakle'n tetz yi mbi na elepont yi yol i'.

Yi e' yi at chik'ej swutz Ryos
(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶ Cyoque'n tzun yi e' xchusbe'tz Jesús tan txumle'n na' scyetz jun xchixo'l tz'oc cyen tetz bajxom. ⁴⁷ Poro yi tele'n txum Jesús tetz yi mbi na icy' len chic'u'l, saje'n tzun tcy'al jun nitxa'-tz nin cu' txichbal xlanj i'.

⁴⁸ —Cyakil yi e' yi na chixom swe'j nin yi list e' tan tak'le'n k'ej junt wunak yi qui'c mas k'ej, chi tane'n yi nitxa'e'j, itzun e'a'stz yi na cyak'

ink'ej. Nin itzun e'a'stz yi na cyak' k'ej Ryos yi nchinchakon tzaj. Na yi e' yi na cyocsaj quib juy, ya'stzun yi e' yi at mas chik'ej swutz Ryos.

Yi toque'n Jesús tan make'n chiwutz yi e' xchusbe'tz
(Mr 9.38-40)

⁴⁹ —Poro Ta', —stzun Wa'n, —ja kil jun yi ja xcon yi bi'u' ta'n tan laje'n len yi e'chk espíritu cwent Bayba'n. Ja tzun kamak wutz, na nk'e'tz cho'n xomij i' ske'j.

⁵⁰ —Ko at e' yi ya'tz na chiban, quil tzimakwok chiwutz, na yi e' yi nk'e'tz e' contr ske'j, e' kamiw tane'n.

Yi makol Jesús chiwutz Jacow tu Wa'n

⁵¹ Yi tule'n yi tiemp tan taje'n Jesús tcya'j nin cu xtxumul tan bene'n Jerusalén. ⁵² Che' bene'n tzun xchakol cobox xchakum tan chibajxe'n swutz. Cho'n tzun cyopone'n scye'j e' bajxom tetz jun tnum cwent Samaria tan jakle'n chiposar. ⁵³ Poro yi e' aj Samariaja'tz quinín chicujij, na elnak chitxum tetz yi cho'n at bembil Jesús Jerusalén. ⁵⁴ Yi quibital Jacow tu Wa'n, yi e' xchusbe'tz Jesús, yi jun xtxolbila'tz bene'n tzun cyalol tetz Jesús:

—Ta', ¿cu pe' tanu' yil kacawunin tan cwe'n tzaj k'ak' tcya'j tan chisotzaje'n, chi banak Elías tenxchan? —stzun Jacow tu Wa'n.

⁵⁵ Je'n tzun such'k'il tib Jesús tan chimakle'n. Itzun taltz:

—Yi ax itetz, qui na el itxum tetz na' taw yi jun ajtza'kl cachi'a'tz yi cya'n ita'n. ⁵⁶ Na yi in wetz, yi in Bajx Cy'ajol, qui nin nu'l tan chisotzaje'n

wunak, poro ja nu'l tan chiclaxe'n, —stzun Jesús bantz.

*Yi cobox wunak yi e' xom klo' te Jesús
(Mt 8.19-22)*

⁵⁷ Te yi na chixon tbe', at tzun jun a'lon nintz tetz Jesús:

—Wajcaw, yi in wetz, tunin chinxom nintz te'ju' na'l bene'tu'.

⁵⁸ Stza'wel tzun Jesús:

—Yi e' yac at len chijulil. Ncha'tz yi e' ch'u'l, at len chinajbil kale na chiwite't. Poro yi in wetz, yi in Bajx Cy'ajol, cya'l atit jun ama'l kalel nuje' cu'nt, —stzun Jesús bantz.

⁵⁹ Ncha'tz jilon nin Jesús tetz junt yaj. Itzun taltz:

—Xomen tzaj swe'j.

—Cu, Wajcaw, poro jalen yil quim intaj.

⁶⁰ —Yaj, ba'n tcu'n chixcon yi e' yi quimnake't tk'ab ilc'ol tan q'uicy'le'n ataj nin tan mukle'n yil quim, ma awetz ba'n cǎben tan txxole'n yi ǎe'n cu'n sbne' Ryos tan cawu'n.

⁶¹ At tzun junt yi a'lon tzaj tetz Jesús:

—Wajcaw, yi in wetz chinxomok te'ju', poro bajx na waj chimben tzaj tan talche'n intziblal scyetz e' innajal.

⁶² Bene'n tzun tlol Jesús tetz:

—Alchok scyetz yi na stz'ame'n k'ab yi ǎch'oc, tan ǎch'ocl tx'otx', qui't sc'ul yi nink xmayinin wutz coc, na yi ko ya'tz na bantz, qui'c xac i' tu tak'un.

10

Yi chibene'n ǎchakol yi oxc'al tu lajuj aj txolinl

¹ Itzun bantz yi baje'n xtxolil yi e'chk xtxol-bila'se'j, toque'n tzun Jesús tan chibixbaje'n cobox ãchakum. Oxc'al tu lajuj chixone'n.* Nin e' ben ãchakol lakak e'chk tnum kale atite't bembil i'.

² Yi ntaxk chiben, nintzun ben tlol jun el-sawutzil scyetz:

“Jun cu'n yol swale' nin tzitetz, yi cosech wi'nin, poro yi e' ak'unwil qui'c mas chixone'n. Cha'stzun te, c'uchwok tetz yi taw cosech tan tk'ol i' mas ak'unwil tan je'se'n yi tetz cosech. ³ Or bin tzibene'n, poro ni'cu'n stzibne'wok ãchixo'l yi e' wunak chi na ban jun cneru' ãchixo'l yi e' xo'j. ⁴ Yi cxbenwok quil tzitcy'aj nin jun sam, nin quil tzitcy'aj nin mu'ã a'. Nin quil tz'oc nin ixajab. Nin quil xtaque' cu'nwok tan yol tbe' tu alchok scyetz yil tzic'ulwok. ⁵ Ej nin yil cxopon xe jun ca'l, ba'n tzital te taw ca'l: ‘Tak' tzaj Kataj banl squibu.’ ⁶ Ko c'ulutxum yi jun najala'tz, stk'e' Ryos banl squibaj, ma yi ko qui' quil jal chibanl. ⁷ Poro ko c'ulutxum e', ba'n tzun xcyaj cyenwok scyuch'. Nin ba'n baj yi e'chk takle'n ita'n yil tz'oyij tzitetz, na yi ak'unwil tajwe'n tan wane'n te yi tak'un. Quil tzijoy junt iposar. ⁸ Ej nin yil cxopon tc'u'l jun ama'l ba'n baj yi e'chk takle'n ita'n yil tz'ak'lij tzitetz. ⁹ Tz'acwoke' e' yabi'ã yi ate' lakak e'chk tnum, nin txolwok yi xtxolbil scyetz: ‘Txant tan tule'n yi tiemp tan toque'n Ryos tan cawu'n.’ Ya'stzun tajwe'n tzitalwok. ¹⁰ Kol cxopon tul jun tnum kale qui na cyajwit quibit iyol, ba'n cxben lakak be' tan talche'n yi yole'j: ¹¹ ‘Na katzan tan

---

* **10:1** At copia yi ac'aj Testament le griego yi na tal yi i'tz oxc'al tu coblaj (72) yi tajlal yi e' “xchusbe'tz.

masle'n len yi puklaj te kukan tetz jun techl yi at tulbil chicawsu'. Poro oken tetz cyajalu' yi txant tan tule'n yi tiemp tan cawu'ne'n Ryos,' cǎchijwok sbantz," stzun Jesús scyetz. ¹² "Ma jalu' jun cu'n swale' nin tzitetz: Yi e' wunaka'tz tz'ak'lok mas chicaws swutz yi chicaws yi e' aj Sodoma.

¹³ Ej nin ncha'tz tal Jesús:

"Lastum yi e' aj Corazín. Lastum yi e' aj Betsaida. Na wi'nin milawr bnixnak wa'n ǎchixo'l, poro quinín cyocsaj. Ba'n tcu'n klo' yi cho'nk bnixe'n e'chk milawra'tz ǎchixo'l yi e' awer nak yi najlche' le tnum Tiro tu yi tnum Sidón. Ja klo' chibisun tan cyetz quil, nin ja klo' chitx'ixpuj yi cyajtza'kl. Nin ja klo' chic'ole' tul tza'j nin ja klo' oc be'ch cyetz yi sac tu' tan ǎchajle'n yi wi'nin na chibisun tan quil. ¹⁴ Cha'stzun te, yil tz'ul yi k'ejlal tan tak'le'n chicaws cyakil wunak, mas tcu'n chicaws yi e' aj Corazín scyuch' yi e' aj Betsaida tz'ak'lok ǎchiwutz yi e' aj Tiro tu yi e' aj Sidón, ¹⁵ Ncha'tz yi axwok aj Capernaum, le iwutz itetz cxoponwok tcya'j poro qui', na cho'n cxben jo'li'n tq'uixc'uj.

¹⁶ "Ma jalu' bin, alchok scyetz yil tocsaj yi yol yi stzixole'wok, na tzun tocsaj weri inyoltz. Poro alchok scyetz yi quil tocsaj yi yol yi tzitxole'wok, qui tzun na tocsaj inyol. Nin qui na tocsaj yi yol yi jun yi nchinchakon tzaj," stzun Jesús bantz scyetz.

Yi chipakxe'n yi oxc'al tu lajuj

¹⁷ Itzun yi chipakxe'n yi oxc'al tu lajuj ǎchakum Jesús, wi'nin chitzatzine'n, itzun cyaltz:

—Kajcaw, nicy' nin yi e' espíritu cwent Bayba'n, ja che'l ojkuj yi nxcon yi bi'u' ka'n.

¹⁸ Saje'n tzun stza'wel Jesús:

—Yi in wetz, wilnak yi tele'n tzaj laju'n yi Bayba'n, yi Satanás, tcya'j. Lajke'l cwe'n mule'n wuxtx'otx' chi na cu jun xlitz'. ¹⁹ Bitwok tzaj, yi in wetz swak'e' imporer tzitetz tan ixcyewe'n tan chiyak'pe'n yi e' lubaj tu sina'j. Xcyekwok te cyakil xchamil yi icontr. Cya'l jun xcye' tzite'j. ²⁰ Poro quil cxtzatzinwok tan tu' yi na xcye'wok tan laje'n len e'chk espíritu cwent Bayba'n, ma na ba'n tcu'n yil cxtzatzinwok te yi ja wi't cxo'cwok tajlal yi e' yi tz'iba'nt chibi' tcya'j.

Yi stzatzine'n Jesús

²¹ Toque'n tzun lac'puj jun chin tzatzin tetz Jesús. Itzun taltz: “Ta', yi ilu' teru' yi ilu' Ajcaw te yi tcya'j tu wuxtx'otx', swak'e' ink'ajsbil teru' na quinín xchaju' yi e'chk takle'na'tz scyetz yi e' yi tz'aknak cu'n cyajtza'kl, ma na cho'n n'xchaju' scyetz yi e' yi qui tunin k'usij e'. Ntyo'x teru' Ta', na ya'stzun tajbilu'.”

²² Ej nintzun ben tlol scyetz yi e' xchusbe'tz:

—Cyakil yi e'chk takle'n yi na chinxcye' tan banle'n i'tz tan tu' yi ak'ijt imporer tan Intaj. Na yi in wetz yi in Cy'ajl Ryos, cya'l nin jun na el xtxum te yi xe'n wutane'n ma na ntin Intaj. Ncha'tz cya'l jun na el xtxum te yi xe'n tane'n Intaj ma na ntin in, scyuch' yi e' yi tzintxole' scyetz.

²³ Ej nin ncha'tz te yi ate' chichuc cuntu', nin ben tlol scyetz yi e' xchusbe'tz:

—Ba'n itetz na na cxtzanwok tan xmaye'n yi e'chk takle'n yi na bajij jalu'. ²⁴ Na tenstzaj at e' n'achol scyuch' e' rey yi ya'stzun cyajbil tan tilwe'n, poro quinín quil. Ej nin ya'tz cyajbil tan tbite'n poro quinín quibit, —stzun Jesús bantz scyetz.

Yi elsawutzil tetz aj Samaria

²⁵ Tpone'n tzun jun scyeri yi e' tx'olol xo'l yi ley Moisés te Jesús, nintzun octz tan pile'n. Itzun taltz:

—Max c'u'lu' Ta', poro ¿mbil tzimban tan incambal yi itz'ajbil tetz ben k'ej ben sak?

²⁶ Saje'n tzun stza'wel Jesús:

—¿Mbi eka'n tan yi ley Moisés yi na ocu' tan si'le'n? ¿Mbi na tal teru'?

²⁷ Saje'n tzun stza'wel yajtz:

—Lok'aj yi Awajcaw, yi aRyosil, tetz cu'n awalma', nin tetz cu'n awajtza'kl, nin tetz cu'n achamil, nin tetz cu'n ana'chl; nin lok'we' yi e' awisin chi na alok' awib atz. Ya'stzun na tal yi ley Moisés, —stzun i' bantz.

²⁸ Bene'n tzun tlol Jesús tetz:

—Ba'n atit. At le wi'u'. Poro tajwe'n tan bnolu' tane'n. Tzun cambaju' yi stz'ajbilu' tetz ben k'ej ben sak.

²⁹ Itzun tan colol tib yi yaj tk'ab yi til, bene'n tzun jakoltz tetz Jesús:

—¿Na' scyetz e' inwisin Ta'?

³⁰ Saje'n tzun stza'wel Jesús tan yi xtxolbile'j:

—At jun yaj yi cho'n saje'n le tnum Jerusalén. Cho'n at bembil i'-tz Jericó. Nintzun noj cyentz xchik'ab alk'om. Tele'n tzun chimajol yi be'ch tetz, nin lo'on cyentz cyak'un, nin e' icy'tz. Txant nin qui quim cyentz cyak'un.

³¹ Itzun bantz, na tzun xon tzaj jun pale'. Ej nin yi bene'n tilol yi yaj yi q'uixpnak, quil cy'en tu' i'-tz xlaj be'. Jak'enle'n wutz ban nintz yi ticy'e'n cu'n xlaj be'. ³² Ncha'tz, i nin ban jun scyeri yi e' tu Leví. Yi tpone'n i' le ama'la'tz, ben tunin xmayil, nin icy'tz. ³³ Na tzun xon tzaj jun yaj aj

Samaria. Yi tpone'n kale atit yi q'uixpnak, nintzun el nin k'ajabtz te'j. ³⁴Toque'n tzun xkansal tibtz te'j, nintzun oc tan stz'aque'n. Nin oc kojol tz'ac'bil te yi q'uixpnak. I'tz jun jilwutz aceit tu win. Je'n tzun tk'oltz te tetz xchej, nin ben tcy'altz le jun mesón, nin octz tan q'uicy'le'n.

³⁵ Itzun le junt eklok yi txant tan ticy'e'n, nin cyaj tk'ol pwok tetz taw mesón: “Ma jalu', yi yaje'j yabi'x. Q'uicy'leju'. C'achaju'. Kol sotz mas pwok tanu' te'j, tzinchoje' yil nult tzaj,” stzun yaj ban cyentz. ³⁶ Ma jalu', scyeri yi ox yaja'tz yi e' icy' cu'n te yi yaj yi q'uixpnak cyak'un alk'om, ¿na' scyetz wisin i' bantz, le wutz teru'? —stzun Jesús tetz yaj.

³⁷ —Pues, i bin yi jun yi el quen k'ajab te'j, —stzun yaj bantz.

—Benku', nin bne'u' tane'ntz chi banak yi jun yaja'tz, —stzun Jesús tetz.

Yi xa'ke'n Jesús tan chixajse'n Mariy tu Mart

³⁸ Itzun bantz yi na xon Jesús tbe', cho'n tzun tocompone'ntz tc'u'l jun aldey kale najle't jun xna'n yi na bi'aj Mart. Tk'ol tzun yi jun xna'na'tz ama'l tetz Jesús tan tocompone'n le ca'l i'. Wi'nin chitzatzine'n yi tpone'n Jesús tan chixajse'n. ³⁹ At tzun jun titz'un yi xna'na'tz yi na bi'aj Mariy. Nintzun c'ole' cu'ntz te Jesús tan tbite'n yi yol i' yi na tzan tan xtxole'n. ⁴⁰ Ma yi Mart, cho'n nin tzajnak wutz te tak'un. Bene'n tzun i'-tz tan talche'n tetz Jesús:

—Wajcaw, ¿qui pe' na el k'ajabu' swe'j yi inchuc nin na chintx'ujtij tan ak'un nin qui'c Mariy at tan wuch'eye'n? ¿Qui polo' lital ninu' noc tetz yi nink tz'oc tan wuch'eye'n?

41 Bene'n tzun tlol Jesús tetz:

—Aǎ jun c'oloy Mart, tunin na sotz tu' ac'u'ltz tan banle'n wi'nin e'chk takle'n nin tunin na cǎbisun tu'-tz. 42 Poro at jun xtxolbil yi mas tajwe'n. Ya'stzun yi nje' xtxa'ol awitz'un Mariy, nin cya'l jun Imajon len tetz.

11

*Yi ǎchusu'n Jesús tan nachle'n Kataj
(Mt 6.9-15; 7.7-11)*

1 At tzun jun tir nin oc Jesús tan nachle'n Kataj le jun ama'l. Yi wi't nachol Kataj nintzun opon jun ǎchusbe'tz te'j nintzun taltz:

—Kajcaw, ko' ǎchuse'u' tan nachle'n Kataj chi banak tetz Wa'n tan chichusle'n yi e' tetz ǎchusbe'tz.

2 Bene'n tzun tlol Jesús scyetz:

—Yil cxo'cwok tan nachle'n Kataj, je bin tzitale'j: 'Kataj yi atu' tcya'j, wi'nin xanil yi bi'u' Ta'. Sajku' tzone'j wuxtx'otx' tan cawu'n skibaj. Cawunku' tzone'j wuxtx'otx', chi na cawunu' tzi'n tcya'j.*

3 Tak' tzaju' kawa' tetz jalu'.

4 Cuye'u' kapaj, chi na kacuy ketz chipaj yi e' mas wunak.

Quil ko' stzakpninu' le il,' —cǎchijwok sban.

5 Ej ncha'tz, nin tal jun elsawutzil scyetz:

—Ok tu'-tz ka'n yi at jun yaj yi at tamiw, nin yi tamiw yaj, nin opontz te'j nicy'ak'bal tan c'uche'n jun pawor tetz. Itzun taltz: 'Wamiw, bane'u' jun pawor swetz. Intx'ixe' cobox inwa' teru'. 6 Na ja

* 11:2 At copia le griego kale qui na jale't yi yol "yi atu' tcya'j." Tile'u' yi version popular, "Dios Habla Hoy".

ul jun wamiw swe'j, yi aj pyaj i'. Poro qui'ct nin sowril ketz kawa' tan tak'le'n nin tetz.' ⁷ Saje'n tzun stza'wel yi yaj yi at xe ca'l: 'Cuquen yaj, ja wi't jopxij puert wa'n. Nin na chiwit len innajal. Qui'c rmeril tan wuk'ol tzatz,' stzun yaj bane'l tzajtz. ⁸ Bintzinin, —stzun Jesús, —qui nta'k' yaj tan tu' yi cyamiw quib, poro tan paj yi qui nin tx'ixwij yi tamiw yaj tan jakle'n tetz. ⁹ Cha'stzun te swale' nin tzitetz: C'uchwok tetz Ryos, nin tz'ak'lok tzitetz. Elk italma' tan joyle'n yi banl Kataj, tzun jalok ita'n. Kol cxo'c il tan c'onle'n quen, sjakxok tziwutz nin tz'ak'lok itajbil. ¹⁰ Na yi e' yi na chic'uch, tz'ak'lok scyetz. Ej nin cyakil yi e' yi na cho'c il tan joyle'n, sjalok cya'n. Ncha'tz cyakil yi e' yi na cho'c tan c'onle'n quen, sjakxok x'chiwutz, nin tz'ak'lok yi cyajbil.

¹¹ “Ncha'tz cya'l jun yi nink tak' jun c'ub tetz nitxajil kol jak jun pam tetz. Ncha'tz kol sjak jun cay quil tak' nin jun lubaj tetz. ¹² Ej nin kol sjak jun c'olob, quil tak' nin jun sina'j tetz.

¹³ “I bin jalu' yi axwok itetz, axwok tu wunak nin qui'c nin ibalajil, poro na itak' balaj oy scyetz initxa'. Inintzun pyor Kataj Ryos yi at tcya'j, stk'e' i' yi Espíritu Sant scyetz yi e' yil cho'c tan c'uche'n tetz.

At porer Jesús tan xite'n chiporer yi e' espíritu cwent Bayba'n

¹⁴ Itzun bantz, at jun tir na tzan Jesús tan telse'n len jun espíritu cwent Bayba'n twankil jun yaj. Mem yaj tan yi jun espírituja'tz. Ma yi tele'n yi espíritu Bayba'n twankil nintzun jilontz. Wi'nin cyele'n yab wunak te'j. ¹⁵ Poro at tzun e'

cyaltz: “Na xcy'e' tan telse'n len yi e' espíritu cwent Bayba'n le chiwankil wunak tan tu' yi at porer Beelzebú yi wi'tz Bayba'n te i',” che'ch bantz.

¹⁶ Ncha'tz at cobox't yi e' octz tan joyle'n puntil yi xe'nk jal til Jesús. Nin e' jak tetz tan bnol jun milaw'r yi na xchaj yi bintzinin cho'n na saj yi porer i' te Ryos. ¹⁷ Poro nachon Jesús te yi cyajtza'kl yi i'tz tan suble'n tu' i' cyajbil. Bene'n tzun tlol scyetz:

“Xitok jun tnum ko na choyintzin yi e' wunak squibil quib. Ncha'tz jun najal, xitok kol choyintzin squibil quib. ¹⁸ Ncha'tz yi Satanás, yi Bayba'n, kol choyintzin squibil quib ¿xe'n xtxicbaj tib? Cha'stzun te qui'c xtxolbil yi chiyolu' yi na cyalu' swetz, yi tan tu' yi porer Bayba'n na chintzan tan laje'n len Bayba'n. ¹⁹ Ncha'tz yi nink xcon yi porer Bayba'n wa'n tan laje'n len Bayba'n, ¿mbi tzun jilwutzil porer na xcon cyak'un e' cyuch'u' yi na xcy'e' tan telse'n len e' espíritu cwent Bayba'n? ¿Tetz ptzun Bayba'n yi porer yi na xcon cya'n? Qui'. Or bin quilu', na ite'n cyuch'u' chocopon tan xite'n yi cyajtza'klu'. ²⁰ Poro yi in wetz na chintzan tan cyelse'n len yi espíritu cwent Bayba'n tan yi porer Ryos. Ej nin i'tz jun techl tetz cyeru' yi bintzinin ja wi't ul Ryos tan cawu'n xchixo'lu'.

²¹ “Ej nin je junt elsawutzile'j: Ko at jun yaj yi cham, yi at ma'cl tan q'uicy'le'n ca'l, quil tz'el be'ch tetz tan alk'om. ²² Poro kol tz'ocopon junt yi mas tcu'n cham swutz i', xcyek tzun te'j. Nin tz'elepon majij yi ma'cl yaj tu cyakil yi be'ch tetz. Ya'stzun mimban te Bayba'n.

²³ “Poro yi e' yi qui na xom chiwi' swe'j, e' contr swe'j. Nin yi e' yi qui na chitzan tan wuch'eye'n te

wak'un, na chitzan cye'tz tan xite'n.

*Ba'n na cho'c yi e' espíritu cachi' twankil jun yaj
yi ko qui'c Espíritu Sant tan makle'n chiwutz
(Mt 12.43-45)*

²⁴ Ej, nin xcon junt elsawutzil tan Jesús:

“Yi na el yi espíritu cwent Bayba'n te talma' jun yaj, cho'n na ben yi jun espírituja'tz tan joyle'n junt posar lakak e'chk ama'l. Poro tan tu' yi cya'l na jale't posar ta'n, na tzun octz tan txxumle'n: ‘Ba'n tcu'n chimpakxok kale nne'l tzit,’ stzun i' na bantz. ²⁵ Ma yi na opont kale elnak tzit, chumbalaj nin tane'n yi ama'l tan c'ulche'n, na nuq'uijt tan yi taw. ²⁶ Nin tzun na bent yi jun espíritu cwent Bayba'na'tz tan joyle'n jukt espíritu yi pyor tcu'n tan chinajewe'n tuch' te talma' yaj. Pyor tcu'n tzun na ban yi tajtza'kl yaj swutz yi ntaxk tzaj el yi jun,” stzun Jesús bantz.

Yi e'yi bintzinin at chibanl

²⁷ Itzun bantz te yi na tzan Jesús tan txxole'n yi e'chk xtxolbila'tz at tzun jun xna'n xchixo'l yi e' aj bitanl yi chin wi' nin bantz tan yol, itzun taltz:

—Chumbalaj nin yi xna'n yi mma'lanu', nin yi ntxu'tzanu', —stzun i' bantz tetz Jesús.

²⁸ Bene'n tzun tlol Jesús:

—Mas tcu'n chibanl yi e' wunak yi na quibit yi yol Ryos nin yi na chiban tane'n, —stzun i' bantz.

Yi e'yi ntin milawr na chijak

(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

²⁹ Ma yi cyule'n nil jun c'olój wunak te Jesús, itzun taltz scyetz:

“Cyakil e'u' chin juntlen nin e'u'. Na ntin na chitzanu' tan jakle'n jun techl tan lajluchaxe'n xchiwutzu' yi in yi Cristo. Poro quil chajxij jun techl scyeru', ma na ntina'tz yi techl yi mban Jonás. ³⁰ Na ja xcon tan Ryos tetz jun techl scyetz yi e' aj Nínive. Poro ncha'tz in, na chinxcon tetz jun techl scyeru'. ³¹ Ej nin yil tz'ul tzaj yi wi'tzibil k'ejlal, nin yil tz'oc Ryos tan tak'le'n chicawsu', ncha'tz yi reina yi cho'n saje'n cwe'n tzi'n tan tbite'n yol Ryos, ncha'tz i' stk'e' mas quilu'. Na yi i' tetz chin joylaj nin saje't tan tbite'n yi balaj tajtza'kl yi rey Salomón. Poro yi jalu' at jun yi at xchixo'lu' yi mas balaj tcu'n tajtza'kl swutz yi rey Salomón. Poro qui na cyaju' cyocsaju' yi tetz yol. ³² Ej nin ncha'tz yi e' aj Nínive, chocopon tan tak'le'n quilu', na yi e' cyetz ja je' chitx'ixpul cyajtza'kl tan tu' yi toque'n Jonás tan xtxole'n yi tajbil Ryos scyetz. Wech na at jun aj txolinl xchixo'lu' jalu' yi at mas k'ej swutz Jonás, poro qui na cyaju' cyocsaju' yi yol i'.

*Yi e'chk elsawutzil yi xcon tan Jesús tan xchajle'n
yi lajluch cu'n yi tetz xchusu'n
(Mt 5.15; 6.22-23)*

³³ “Je jun elsawutzile'j: Yi weri inchusu'n qui jopij na ni'cu'n chi yi na oc k'a'kl jun cantil. Qui'c xac yi kol kajop cu'n tan jun cajon. Ma na cho'n na je' ch'imba'n tcya'j tan txeke'n xe ca'l. Ncha'tz wutane'n wetz tu inchusu'n, chin clar cunin na wulej. ³⁴ Ej nin je junt elsawutzile'j: Tan kawutz na kaxmayine't. Ej nin yi ko ba'n kawutz, na lajluchax yi e'chk takle'n skawutz. Poro yi ko maymuj kawutz, ni'cu'n tzuntz chi yi ato'k tul tz'o'tz. Ncha'tz tane'n jun yaj, yi ko jopij wutz tajtza'kl,

at tzun yajtz tul jun chin tz'o'tz wutzil. ³⁵ Or tzun quilu'-tz, jopxi'ch wutz cyajtza'klu'. ³⁶ Na ko jopij wutz cyajtza'klu' quil lajluchax inchusu'n xchiwutzu'. Poro yi ko list e'u' tan tbite'n inyol, nin ko jakij wutz cyajtza'klu', slajluchaxk tzun inchusu'n xchiwutzu', chi na lajluchax e'chk takle'n tc'u'l tkan k'ak'."

Yi lajluchaxe'n yi chipaltil yi e' parisey tan Jesús (Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷ Yi wi't talol Jesús yi yola'tz, nin oc jun parisey tan moxe'n tan bene'n tan wa'a'n tuch'. Yi to-compone'n Jesús xe ca'l, nin c'ole' quentz te mes.

³⁸ Wi'nin tele'n yab yi jun pariseya'tz te Jesús, na qui xansaj i' yi k'ab yi toque'n i' tan wa'a'n chi tane'n chicstumbr yi e' parisey.

³⁹ Bene'n tzun tlol Kajcaw Jesús tetz:

—Bintzinin, yi e' cyeru' yi e'u' parisey, na chitx'aju' solte'j chilaku' tu chiwasu'. Poro qui na cho'cu' il tan telse'n yi e'chk takle'n cachi' yi at te cyalma'u', na ntin xkant tzaj nink na cyaju'.

⁴⁰ ¿E' pe'u' yab? Na ko ya'tz tajbil Ryos tan tele'n chitx'ajolu' yi tz'il yi at solte'j chilaku', ¿nk'era'tz pe' tajbil Ryos tan tele'n yi e'chk takle'n cachi' yi at te cyalma'u'? ⁴¹ Ba'n tcu'n yi nink cyoyu' mu'x chimebi'lu' scyetz yi e' yi at tajwe'n scyetz, chocopon tzunu'-tz tetz mero balaj.

⁴² "Lastum e'u' parisey, na bintzi na cyak'u' chidiesmu' te yi alwenu' tu yi luta' tu cyakil jilwutz itzaj yi na cyawaju'. Poro qui na chitzanu' tan banle'n tane'n yi e'chk takle'n balaj yi na tzatzin Ryos te'j, nin qui na chitzanu' tan xchajle'n yi lok' ib yi na jal tu Ryos. Ba'n na chibanu' yi na cyak'u' chidiesmu', poro lastum, qui na chitzanu' tan

banle'n tane'n cyakil cu'n tajbil Ryos. ⁴³ Lastum e'u' parisey, na ntin na cyaju' chic'ole'u' tibaj yi chem kale na jale't k'e'j jun yaj. Ej nin yi na chibenaku' tc'a'yl, ntin na cyaju' yi chin yut' cunin chik'ajlan wunak scyeru'.

⁴⁴ “Lastum e'u' na na chitzanu' tan xtx'olche'n xo'l yi ley Moisés scyetz wunak poro chiplaj tuwu', chiwutz tuwu' tu chichusu'nu'. Ni'cu'n e'u' tu jun alma' yi mukxnakt, yi qui'c techl kale mukij cu'nt. Ncha'tz quitane'n yi e' wunak yi na chixom te yi chichusu'nu'. Quinin tz'icy' scyetz yi na chixubsij cyanu'.

⁴⁵ Saje'n tzun stza'wel jun scyeri yi e' tx'olol xo'l yi ley Moisés, itzun taltz:

—Ta', tan yi xtxolbile'j yi na tzanu' tan talche'n ncha'tz na tzanu' tan telse'n ketz kak'e'j, —stzun yaj tetz Jesús.

⁴⁶ —Bintzinin yolu' na nk'e'tz mas balaj e'u' xchiwutz yi e' parisey, na na chitzanu' tan xtx-umle'n wi'nin e'chk ca'wl tan chixome'n wunak te'j, poro yi e' cyeru' siquierk nin mu'x tal nak chitzanu' tan banle'n tane'n e'chk ca'wla'tz.

⁴⁷ “Lastum yi e'u' yi na cho'cu' tan nuc'le'n chinichil yi e' k'ajtzun elsanl stzi' Ryos, yi e' te'n chimam chite'u' e' quimsan. ⁴⁸ Na cho'cu' tan nuc'le'n yi e'chk nicha'tz poro ni'cu'n cyajtza'klu' chi banake' yi e' chimam chite'u', yi e' oc tan chibiyle'n yi e' elsanl stzi' Ryosa'tz. Na tan tu' yi na chitzanu' tan banle'n ba'n te yi chinichil, ni'cu'n na elepont chi e'u' nin biyon cyetz. Na ite'n nin cyajtza'klu' chi cyajtza'kl yi e' chimam chite'u'.

⁴⁹ “Cha'stzun te talnak Ryos, yi jun yi tz'aknak cu'n tajtza'kl: ‘Che' inchake' nin elsanl intzi'

scyuch' yi e' weri in apostl xchixo'l yi e' wunake'j. Poro chocopon yi e' wunak tan chibuchle'n nin tan chibiyle'n cu'n,' chij Ryos banak cyen. ⁵⁰ Tan tu' yi ya'tz na chibanu', chichoje'u' yi cyeru' chicawsu' tu chicaws yi e' chimam chite'u', yi ocnake' tan chibiyle'n yi e' elsanl stzi' Ryos sajle'nix tunintz. ⁵¹ Na cyakil yi il yi chijuchnak yi e' chimam chite'u' jetz yi quime'n Abel jalen cu'n yi quime'n Zacarías cya'n nicy'al yi altar tu yi templo, e' cu'nu' lchojon tetz.

⁵² “Lastum e'u' tx'olol xo'l yi ley Moisés. Na qui na cyak'u' ama'l scyetz yi e' wunak tan tele'n chitxum te yi bintzi. Nin ncha'tz e'u', qui na el chitxumu' tetz. Cha'stzun te quil chiclax yi e' yi nternin na el cyalma' tan chiclaxe'n, —stzun Jesús bantz.

⁵³ Yi tele'n tzaj i' xe ca'l, cyoque'n tzun yi e' tx'olol xo'l yi ley Moisés scyuch' yi e' parisey tan xuxe'n, ⁵⁴ nin tan joyle'n puntil yi x'e'nk tan tlol i' jun xtxolbil tan jale'n til.

12

Kaxomi'ch te cyajtza'kl e' parisey

¹ Chimolol tzun quib jun c'olol wunak te Jesús. Jat lo' mil chixone'n. Nin wi'nin chipitol quib tan paj yi quintech nin e'. Toque'n tzun Jesús tan yol scyetz yi e' xchusbe'tz. Itzun taltz:

“Je jun xtxolbile'j yi chin tajwe'n cunin tan it-bital. Or bin tzitil, acxomi'chwok te cyajtza'kl yi e' parisey, na chiwutz tu', chiplaj tu' yi na cyocsaj quib balaj. ² Poro qui'c nin jun takle'n yi nink je tx'otx' tibaj, yi qui'k lajluchax tzantzaj. Nin qui'c nin jun takle'n yi nink tz'ewij yi qui'k lajluchax.

³ Jun cu'n yol swale' nin tzitetz, qui'c nin jun yol yi na yolchij ewun cu'n yi qui'k skojan. Qui'c nin jun yol yi na a'lchij jasnewe'n cu'n xe jun ca'l yi qui'k tz'el stziblal.

*Yi jun yi ba'n kaxob tetz
(Mt 10.28-31)*

⁴ “Axwok inchusbe'tz, axwok wamiw, swale' jun xtxolbil tzitetz: Quil cxobwok scyetz yi e' yi ntin na chixcye' tan quimse'n iwankil, na ntin iwankil na chixcye' cye'tz tan biyle'n. ⁵ Poro swale' nin tzitetz yi na' scyetz yi jun yi ba'n cxobwok tetz. Xobenwok tetz yi jun yi ba'n na xcye' tan quimse'n iwankil nin tan pitle'n nin italma' tq'uixc'uj. Ya'stzun yi jun yi ba'n cxobwok tetz.

⁶⁻⁷ “At ixac swutz Ryos, na je jun elsawutzile'j: Yi e' tal ch'u'l na chic'ayij o' tal tan cobox ntzi' centaw, poro qui'c nin jun yi qui'k ilijt tan Ryos. Qui bin cxobwok scyetz yi e' mal naka'tz. Na ¿nk'e'tz pe' mas tcu'n iwalil xchiwutz jun c'oloj ch'u'l? Mpe ik xi'il iwi', ajla'nt tan Ryos.

*Ba'n cyeri e' yi qui na chixob tan talche'n yi
xomche' te Jesús
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

⁸ “Ncha'tz, swale' nin tzitetz: Ba'n cyeri yi e' yi qui na chixob tan talche'n yi xomche' swe'j. Na yi ko ya'tz na chiban, swale' chitziblal yi ate' tetz wajal xchiwutz cyakil yi e' ángel tetz Ryos. ⁹ Poro yi e' yi na chixob tan talche'n scyetz wunak yi na chixom swe'j, ncha'tz in, swale' xchiwutz yi e' ángel tetz Ryos yi qui xomche' swe'j.

10 “Cyakil yi e' yi na cho'c tan inyolche'n, scuylok chipaj. Poro yi e' yil cho'c tan jisle'n yi Espíritu Sant, qui'c cyetz cuybil chipaja'tz.

11 “Quil cxbisun yil cxben ticy'le'n xchiwutz yi e' wi' banl wi' tetz sinagoga, nka xchiwutz yi e' alcal. Quil cxo'c tan xtxumle'n yi mbi jilwutz yol xconk ita'n tan stza'we'n nin yi cyetz chiyol. 12 Quil cxbisun ta'n na i yi Espíritu Sant tz'ocopon tan tak'le'n kulil iyol yil cxo'c tan yol.

Yi ric yi ntin k'uklij c'u'l te mebi'l

13 Bene'n tzun tlol jun scyeri yi e'a'tz yi ate'-tz:

—Ta', tale'u' tetz yi witz'un tan tk'ol mu'x wetz te yi mebi'l yi k'ajtzun kataj yi at cyen.

14 Bene'n tzun stza'wel Jesús:

—Yaj, nk'e'tz in pujul ixo'lwok, nk'e'tz in jatxol tx'otx'.

15 Bene'n tzun tlol Jesús scyetz cyakil yi e' mas wunak:

—Or quilu' yi ajtza'kl yi xkant tzaj nink na taj. Na mpe wi'nink mebi'l jun yaj, quil xcye' yi mebi'la'tz tan jalse'n yi stz'ajbil.

16 Talol tzun Jesús junt elsawutzil scyetz:

“At jun yaj yi chin ric nin, yi chumbalaj nin yi e'chk cosech yi na je' ta'n. 17 Toque'n tzuntz tan xtxumle'n tc'u'l cuntu'. Itzun taltz: ‘¿Mbil tzimban te incosech? na qui'c nin ama'l kalél tz-incolwit. 18 Ah, je tzimbane'j, tzinxite' cu'n cyakil yi e'chk inc'ojaj yi co'chk. Nin tzimbne' coboxt yi mas nim tcu'n. Ya'stzun wulejtz tan colche'n cyakil yi incosech tu cyakil yi e'chk takle'n yi colij wa'n. 19 Ba'n tzun nuje'-tz. Qui't tzun bisun walma', na ja molxij inwa' tetz ala' tiemp. Nujek, chinwank, nuc'a'k, chintzatzink,' stzun yaj tc'u'l

cuntu'. ²⁰ Poro saje'n tzun tlol Ryos tetz: 'Yaj, chin yab nin aḅ, na cḅquimok te ak'bale'j. Nin yi e'chk takle'n yi ja wi't baj amolol, apart scambok te'j,' stzun Ryos bantz tetz. ²¹ Ma jalu', stzun Jesús scyetz wunak. Ya'stzun sbajok scye'j yi e' yi ntin na chitzan tan xtxumle'n chimebi'l, nin qui na chitzan tan xtxumle'n e'chk takle'n yi na tak' tzatzin tetz Ryos,' stzun Jesús.

Yi sotzaj c'u'lal

(Mt 6.25-34)

²² Ncha'tz tal Jesús scyetz yi e' ḅchusbe'tz:

“Cha'stzun te swale' nin tzitetz, quil sotz ic'u'l tan iwa', nin tan be'ch itetz, ²³ na ja tak' Ryos yi kaxew, ¿qui ptzun ltak' kawa' jalu'? Ncha'tz i' bnol kawankil, ¿qui ptzun ltak' be'ch ketz? ²⁴ Nque'nwok tan xtxumle'n yi e' joj, yi ḅe'n qui-tane'n. Qui na cyawaj cyetz co'n. Qui'c cyetz chicosech, nin qui'c cyetz chic'ojaj, nin qui'c cyetz cu'lbil quixi'n, poro na chiwan tan Ryos. ¿Nk'e'tz pe' mas balaj tcu'n ax itetz ḅchiwutz yi e' joja'tz? ²⁵ Quil ben ḅkon mas tiemp jun yaj tan bis tan o'kl. ²⁶ Quil xcambijwok te jun takle'n tan tu' yi na sotz ic'u'l. Ko ya'tz ¿nxac tzun na sotz ic'u'l tan cyakil yi e'chk takle'na'tz?

²⁷ “Nque'nwok tan xtxumle'n yi e'chk buch. Qui na cho'c cye'tz tan jicy'le'n nok'. Qui na cho'c tan chem. Poro jun cu'n yol swale' nin tzitetz, mas tcu'n na chiyub yi bucha'tz swutz yi balajil yi be'ch tetz k'ajtzun rey Salomón. ²⁸ Ej nin ko na yub yi e'chk xtze' tan Ryos yi cobox ntzi' k'e'j na ḅchaj, nin na ben te'tz tk'ak', ¿qui ptzun cxwekxij itetz tan Ryos, yi axwok itetz yi cho'n k'uklij ic'u'l te'j?

²⁹ Qui bin cxbisun tan iwa' nin tan itc'a'. ³⁰ Na yi ko na cxbisun ta'n, ni'cu'n tzun axwok scyuch' cyakil yi e' mas wunak yi ntina'tz cyajbil tan jale'n chiwa'. Poro yi axwok itetz na til Kataj cyakil yi tajwe'n tzitetz. ³¹ Nque'nowok tan xtxumle'n yi tajbil Ryos, tz'ak'lok tzun cyakil yi e'chk takle'n yi tajwe'n tzitetz,” stzun Jesús bantz scyetz yi e' xchusbe'tz.

Kajoye'yi kamebi'l tcya'j
(Mt 6.19-21)

³² “Axwok tal wawun tane'n. Ej nin qui'c mas tal ixone'n, poro quil tzicabej ic'u'l, na ya'stzun tajbil Ryos tan tk'ol i' ama'l tzitetz tan inajewe'n tuch' tetz ben k'ej ben sak. ³³ C'aywok bin imebi'l, nin oywok nin yi jamel scyetz yi e' yi at tajwe'n scyetz. Ko ya'tz tziban, sjalok jun imebi'l tcya'j, jun mebi'l yi quil sotz. Nin quil tz'ocopon alk'om te'j. Nin quil tz'ocpon poc' te'j. ³⁴ Cyakil yi e' yi na chitzan tan xchamle'n yi chimebi'l tcya'j, ya'stzun yi e' yi cho'n nin ajlij chic'u'l tcya'j. Na kale atite't mebi'l jun yaj, ya'tz nin ajle't c'u'l.

Kabne' list kib

³⁵ “Cha'stzun te banwok list itib. Nin ba'n tz'oc k'a'kl icantil. ³⁶ Nin ba'n tzibanwok chi na ban jun q'uicy'lom ca'l yi na cyaj tan q'uicy'le'n yi ca'l patrón yi na ben i' te jun quicyuji'n. Na txekun k'ak' ta'n, nin list atit tan jakle'n puert yi na ul tzaj yi patrón. ³⁷ Ba'n cyeri yi e' mosa'tz yi na chitzan tan xch'iwe'n tulbil chipatrón. Jun cu'n yol swale' nin tzitetz, yil tz'ul chipatrón, tz'ocopon i' tan banle'n chiwa' yi e' mosa'tz. Scawunk tzun i' tan chiwane'n wi mes. Ite'n nin chipatrón tz'ocopon

tan jatxle'n nin chiwa'. ³⁸ Ba'n cyeri yi e' mos yi ate' nintz tan x̄ch'iwe'n chipatrón yi na ul. Qui'c na ban mpe nicy'ak'bal tz'ul chipatrón, nka skil cuntu', poro ate' nintz tan x̄ch'iwe'n.

³⁹ “Ncha'tz nque'nwok tan txumle'n yi txolbile'j: Yi nink tz'el txum jun taw ca'l tetz yi oril yi tz'ul jun alk'om xe ca'l, quil tak' ama'l tan tele'n be'ch tetz tan yi alk'om. ⁴⁰ Ncha'tz axwok itetz, or tzitilwok. Banwok list itib, na qui cunin tz'icy' tzitetz yil nu'l tzaj, yi in yi in Bajx Cy'ajol,” stzun Jesús bantz scyetz yi e' x̄chusbe'tz.

Yi cupral balaj tu yi ploj

(Mt 24.45-51)

⁴¹ —I bin jalu' Ta', —stzun Lu' tetz Jesús, —yi txolbile'j yi na tzanu' tan txole'n, ¿ketz cuntu' pe', nka ncha'tz cyetz cyakil wunak? —chij Lu' tetz.

⁴² Bene'n tzun stza'wel Jesús:

“Ba'n cyeri yi e' martoma' yi ba'n na k'uke' c'u'l yi patrón scye'j. Ba'n cyeri yi e'a'tz yi toque'n cu'n chixumu'n tan banle'n tane'n yi tajbil chipatrón, nin tan jatxle'n chirasyon yi e' mos. ⁴³ Ba'n cyeri e' martoma'a'tz yi ya'tz na chitx'ujtij te'j yi na ul tzaj chipatrón. ⁴⁴ Jun cu'n yol na wal nin, yi jun jilwutz martoma'a'tz, tz'ak'lok mas cyetz chik'ej tak'un chipatrón. Na tz'ak'lok chik'ej tan chicawune'n tibaj cyakil mebi'l yi chipatrón. ⁴⁵ Poro lastum yi e' martoma' yi na cho'c tan txumle'n: ‘Quil tz'ul chan kapatrón.’ Nin tan paj yi jun ajtza'kla'tz na cho'c tan chibuchle'n yi e' mos. Nin na cho'c tan txumle'n tan banle'n e'chk tzatzin x̄chixo'l cyetz. Nin na oc a' x̄chiwi'. ⁴⁶ Lastum yi jun jilwutz martoma'a'tz na quinín tz'icy' scyetz yil tz'ul tzaj

chipatrón. Xchilo'onk tan xicy'xab tan chipatrón. Nin chocopon ta'n tetz cyajlal yi e' pajol ca'wl.

⁴⁷ “Na cyakil yi e' martoma' yi elnak chitxum tan banle'n tane'n tajbil chipatrón, poro qui na bnix cya'n, xchitije' cyera'tz wi'nin tz'u'm. ⁴⁸ Ma yi e' yi quinín tz'icy' scyetz, yi na chixubsij tan banle'n tane'n yi tajbil yi chipatrón, ilenin xchicawsok mu'x. Na yi e' yi ak'ijt wi'nin cyajtza'kl, chin tajwe'n cunin yil wutzin mas yi cyak'un xchiwutz yi e' yi qui'c mas cyajtza'kl. Ncha'tz yi e' yi ak'ij wi'nin chixajbil, chin tajwe'n cunin yil wutzin mas yi cyak'un cya'n xchiwutz yi e' yi qui'c mas cyetz cyajtza'kl ak'ijt.

Sjalok oyintzi' ske'j yil kocsaj

(Mt 10.34-36)

⁴⁹ “Na tan tu' yi nnu'l wetz tzone'j wuxtx'otx', tz'ocopon k'a'kl oyintzi'. Nin xe'nk yil xe't chan. ⁵⁰ Poro quil xe'tij jalen cu'n yil tzintij q'uixc'uj. Nternin na el walma' yi nink tz'ul chan yi jun tiempa'tz lajke'l. ⁵¹ ¿Mbi na itxum? ¿Sjalok pe' tzatzin tzone'j wuxtx'otx' tan yi nnu'l? Quil jal tan tu' yi nnu'l, poro sjalok chi'ch c'u'lal. ⁵² I sbne' opon tunintz, at najal yi sjalok oyintzi' xchixo'l tan paj weri inchusu'n. Ko at o' xone'n tul jun najal, sjalok oyintzi' xchixo'l. Chocopon lo' ox tan contri'n scye'j cob, nka chocopon cob tan contri'n scye'j ox. ⁵³ Xchi'chok c'u'l jun yaj te cy'ajl, nka jun cy'ajol te taj. Xchi'chok c'u'l jun xna'n te tal, nka yi tal te xtxu'. Ncha'tz yi wutzile'n ilibaj te yi tlib, nka yi ilibaj te yi wutzile'n tlib.

Yi e' judiy qui nin pujx cya'n yi mbi eka'n tan Jesús
(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

⁵⁴ Itzun ben tlol scyetz cyakil wunak:

“Yi na quil ninu' yi na nuc' cu'n tib yi sbak' toque'n tzi'n, jalcu'n na cyalu' yi tz'ul abal. Nin ya'tz nin na bantz. ⁵⁵ Ncha'tz yi na saj cyek'ek' cwe'n tzi'n na cyalu' yi sjalok tz'a', nin ya'tz nin na bantz. ⁵⁶ Na pujx cyanu' yi e'chk techl yi na jal tcya'j. Poro chiwutz tuwu', chiplaj tuwu' yi na cyalu' yi e'u' tetz Ryos. Na qui na pujx cyanu' yi mbi na bajij xchixo'lu'.

⁵⁷ “¿Nxac yi qui na pujx cyanu' yi mbi'tz yi balaj yi na bnix tan Ryos xchixo'lu'? ⁵⁸ Nin je jun el-sawutzile'j: Yi na chibenu' tu yi chicontru' tan pujle'n xtisya' tpilta', na chijoyu' puntil tan xite'n yi oyintzi' yi ntaxk choponu' swutz yi pujul xtisya'. Na ko qui', i' chijatxon ninu' xchik'ab e' polisiy tan cyoque'nu' xetze' cya'n. ⁵⁹ Jun cu'n yol, qui'c rmeril tan cyele'nu' liwr jalen cu'n yil chichoju' cyakil yi chimultu'.”

13

Ko quil kabisun tan kil sotzel kawutz sbne'

¹ I cunin na tzan Jesús tan xtxole'n yi cyopone'n cobox yaj tan talche'n jun xtxolbil tetz. Itzun cyaltz:

—At cobox aj Galilea yi i cunin na chitzan tan biyle'n chitx'ixwatz yi cyopone'n biyol cyetz tak'un Pilato. Ej nin yi cyetz chi'xch'el nin yuj tib tu yi xch'el yi chitx'ixwatz, —che'ch tzun bantz tetz Jesús.

² —Na lo' cyal cyeru' yi ja chitij yi q'uixc'uja'tz tan paj yi mas tcu'n cyetz quil xchiwutz cyakil yi e' mas aj Galilea. ³ Poro qui'. Ma yi e' cyeru', ko quil

chibisunu' tan quilu', nin ko quil chitx'ixpuju' yi cyajtza'klu', sotzel chiwutzu' sbne'. ⁴ Nin ncha'tz yi chiquime'n yi wajxoklaj wunak tzak' yi culunil, yi ncu' woc' le ama'l Siloé, ja lo' chitxumu' yi mas tcu'n cyetz quil nchijuch x̄chiwutz cyakil wunak aj Jerusalén. ⁵ Poro qui'. Nin ncha'tz e'u', ko quil chibisunu' tan quilu', nin ko quil chitx'ixpuju' cyajtza'klu' sotzel chiwutzu' sbne', —stzun Jesús scyetz.

Yi xtxolbil tetz jun wi' lo'baj yi qui na wutzin

⁶ Tlol tzun Jesús junt elsawutzil scyetz:

—Oktz ka'n yi at jun yaj yi cu'nak tawal jun wi' ibx̄ tc'u'l jalaj xtx'otx'. Bene'n tzun i' tan tilwe'n ko at wutz, poro quinín jal jun wutz ta'n. ⁷ Itzun taltz tetz yi q'uicy'lom ama'l: 'Oxix yob yi wa'wle'nix tan xmaye'n yi wutz yi jun wi' ibx̄e'j poro qui'c jun wutz na jal wa'n. Ma jalu', tame'n, na tx'otx' tu' na mak,' stzun taw luwar tetz yi q'uicy'lom. ⁸ 'Ta,' chij yi mos, 'cuk tu' junt yobtz. Nocopon tan banle'n ba'n tetz. Stz'ok awon wa'n txe'. ⁹ Nin kol wutzin, qui tzun stamu'-tz, poro ko quil wutzin kalena's tzun stame'nu'-tz,' stzun q'uicy'loma'tz tetz taw ujul, —chij Jesús bantz scyetz.

Yi tule'n yos tu jun xna'n le jun k'ej uje'n

¹⁰ Itzun bantz, at jun tir na tzan Jesús tan chichusle'n wunak le jun sinagoga. ¹¹ At tzun jun xna'n yi sken el wajxoklajix yob yi tz'amij tan jun yabil. Je'nak tlen tunin x̄ocpuj tan yi jun yabila'tz. Nin quinín na je' te'j. ¹² Yi bene'n tilol Jesús jun xna'na'tz nintzun saj x̄chakoltz. Itzun taltz tetz:

—Ja wi't ul yos tzawuch', —stzun Jesús bantz tetz.

¹³ Nin je' tk'ol Jesús yi k'ab twi', ninin ul yos tuch'. Toque'n tzun xna'ntz tan tak'le'n k'ajsbil tetz Ryos.
¹⁴ Poro yi ajcaw tetz yi sinagoga wi'nin xchi'che'n c'u'l te Jesús tan paj yi mmu'l yos ta'n tu jun wunak le jun k'ej ujle'n. Cha'stzun te tlol i' scyetz cyakil wunak:

—At kak k'ej tetz ak'un. Ej nin tc'u'l yi kak k'eja'tz ba'n chu'lu' tan tz'ac ib. Qui na waj yil chu'lu' tan tz'ac ib tc'u'lak jujun k'ej ujle'n, —stzun ajcaw tetz sinagoga scyetz wunak.

¹⁵ Bene'n tzun tlol Jesús:

—Chiplaj tuwu', chiwutz tuwu', na tc'u'l yi jun k'ej ujle'n qui'c nin jun scyeru' yi qui'k na stzak-pen yi tetz wacx nka tetz buru' tan xchajle'n tc'a'.
¹⁶ Ko ya'tz na chibanu' le jun k'ej ujle'n, qui'c pe' cu tan tulse'n yos tuch' yi xna'ne'j le jun k'ej ujle'n. Na ja el wajxoklajix yob yi xtx'amxle'nix tan yabil. ¿At ptzun kil te'j kol tz'ul yos tu jun wunak ka'n le jun k'ej ujle'n? —stzun Jesús scyetz.

¹⁷ Wi'nin chitx'ixwe'n yi e' contr Jesús yi quibital yi xtxolbila'se'j. Ma yi e' mas wunak wi'nin chitzatzine'n te yi e'chk takle'n balaj yi na bnix tan Jesús.

*Yi elsawutzil tetz tijal muxtans
 (Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)*

¹⁸ Bene'n tzun tlol Jesús scyetz: “¿Mbik xcon wa'n tan xchajle'n scyeru' yi xe'n quitane'n yi e' yi xom-che' te Ryos jalu'? ¿Mbik elsawutzilil xcon wa'n?
¹⁹ Je bin tane'ne'j: Ni'cu'n e' chi jun bak'wutz muxtans yi cu' tawal jun yaj le xtx'otx'. Jalcunin je'n mule'n. Chumam nin wutz tkan ban, chi jun

wi' tze'. Poro ja cho'c ch'u'l tan banle'n chisoc wi'ak k'ab.”

Yi elsawutzil tetz yi xtx'amil pam

²⁰ Ncha'tz tal i': “¿Mbik junt elsawutzil xcon wa'n tan xchajle'n scyeru' yi xe'n quitane'n yi e' yi xomche' te Ryos? ²¹ Je bin quitane'ne'j: Cho'n quitane'n chi na tulej jun xna'n yi na yuj cu'n mu'x tx'am tc'u'l ox chin ma'lbil arin, poro na ben lo'on yi tx'ama'tz tc'u'l cyakil arin.”

Yi be' juy wutz

(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Ticy'e'n tzun i' lakak e'chk tnum tu e'chk aldey tan tpone'n jalen Jerusalén. Nin octz tan chichusle'n e' wunak lakak e'chk ama'la'tz.

²³ At tzun jun yaj jilontz tetz. Itzun taltz:

—Ta', chinch wetz qui'c mas kaxone'n yi o' yi skaclaxok, —stzun yaj bantz tetz Jesús.

²⁴ —Chibne'u' puers tan cyoque'n pone'nu', na chin latz'luj nin yi puert. Na jun cu'n, at wi'nin e' yi na klo' cyaj cho'c poro quil tz'ak'lij ama'l scyetz, na jajtz yi na jop cu'n yi taw ca'l yi puert xchiwutz. ²⁵ Qui'ct rmeril mpe ate' ninku'tz wutz puert. Qui'c rmeril mpe nink cho'cu' tan c'onle'n quen wutz puert nin tan sich': ‘Ta' jake'nu' puert skawutz.’ Qui'c rmeril tan jakxe'n yi puert, na stale'l tzaj taw ca'ltz: ‘Qui wajske'n iwutz.’ ²⁶ Qui'c rmeril mpe nink cyalu': ‘Poro ta', ja kawan, nin ja kuc'a' tuch'u', nin ja ko' xchusu' lakak be' le katanum,’ che'chu' sbne'. ²⁷ Qui'c rmeril, na tz'elu'l stza'wel xe ca'l: ‘Qui wajske'n iwutz. Quitele'nk, na axwok pajol ca'wl,' stzun i' sbne'tz scyeru'. ²⁸ Xchok'oku' nin xchi'chok chic'u'lu'

yil tz'el chitxumu' tetz yi quibe'u' cyajlal yi e' yi nskén wi't chicambaj yi balaj tiemp yil cawun Ryos. chi quitane'n Abraham tu Isaac tu Jacow, scyuch' cyakil yi e' elsanl stzi' Ryos yi xchicambok te yi jun balaj tiempa'tz. ²⁹ Ej nin ncha'tz at wi'nin jilwutz wunak bene'n tzi'n wi munt yi chitzatzink yil cha'tij tul yi jun balaj tiempa'tz yil cawun Ryos. ³⁰ Poro le chiwutz cyeru' qui'c noc chibalajil yi e' wunaka'tz, ma swutz Ryos e' balaj. Ncha'tz at e' xchixo'lu' yi na cyocsaj quib balaj, poro swutz Ryos qui'c noc chibalajil.

*Yi tok'e'n c'u'l Jesús scye'j aj Jerusalén
(Mt 23.37-39)*

³¹ I cunin na tzan i' tan xtxole'n yi yole'j yi cyopone'n cobox parisey. Itzun ben cyaloltz tetz Jesús:

—Ba'n tcu'n yi nink tz'el'el' ojk tzone'j tnum, na yi tajbil Herodes i'tz tan biyle'nu', —che'ch e' parisey bantz tetz Jesús.

³² —Nak cyale'u' tetz yi jun tal prowa'tz: 'Yi in wetz na chin tzan tan telse'n len e' espíritu cwent Bayba'n, nin tan chitz'aque'n yi e' yabi'x. Ej nin ite'n nin tzimbne'a'tz ek ca'p. Ma oxen, ya'stzun lbnix yi wetz wak'un,' che'chu' sban tetz. ³³ Poro bintzinin chin tajwe'n cunin yil wojkel nin tan wupone'n ek ca'p Jerusalén, na lastum ko nk'e'tz e' aj Jerusalén lcho'c tan imbiyle'n. Na cyakil yi e' elsanl stzi' Ryos yi nxcon ta'n sajle'n tunin cho'n nchiqum wutz xchik'ab yi e' aj Jerusalén.

³⁴ “Lastum e' aj Jerusalén. Lastum e', na e' cu'n biyol elsanl stzi' Ryos. Nin ilenin ja cho'c tan chic'oxle'n yi e' yi na che' inchak nin xchixo'l. Jat

lo' tir ja ok' inc'u'l tan chiclaxe'n. Ja klo' cho'c jak' ink'ab, chi na che' tulej jun xtxuq'uitx yi e' tal. Poro qui nchicujij. ³⁵ Ma jalu', qui'c wetz scyuch'. Chiq'uicy'lej quiba'tz. Poro jun cu'n, qui't quil inwutz jalen cu'n yil cyal: 'Jun cu'n at banl Katak Ryos tibaj yi june'j yi nsaj xchakol i.'

14

Yi tule'n yos tan Jesús tu jun yaj yi je'nak tu xub wankil tan mal

¹ Itzun bantz tc'u'l jun k'ej ujle'n, nin oc Jesús tan wa'a'n xe' ca'l jun wi' banl chiwi' e' parisey. At tzun cobox parisey e' ocopontz tan joyle'n ju' yi na'-k jal cu'nt til Jesús cya'n. ² Tilol tzun Jesús jun yaj xe ca'l yi benak tunin xub yi wankil tan mal. ³ Toque'n tzun Jesús tan yol scyetz e' tx'olol xo'l yi ley Moisés, scyuch' yi cobox pariseya'tz:

—¿Cu pe' cyanu', kol katz'acan le jun k'ej ujle'n?
—stzun Jesús scyetz.

⁴ Siquierk nin jun yol saj chitza'wel. Toque'n tzun macol Jesús yi yaj, ninin ul yos tuch'. Aje'n nin ban tetz yaj.

⁵ —¿At pe' jun xchixo'lu' kol ben mulk'uj jun buru' nka jun wacx tul jun julil a' le jun k'ej ujle'n yi qui'k ben lajke'l tan je'se'n tzaj? —stzun Jesús scyetz.

⁶ Siquierk nin, nink saj chitza'wel yi xtxolbile'j.

Yi elsawutzil scyetz aj quicyujinl

⁷ Yi tilol Jesús yi xe'n cu'n quitane'n wunak tan joyle'n yi bajx chem nintzun octz tan talche'n nin jun elsawutzil scyetz. Itzun taltz:

⁸ —Yi na chitxocliju' tan wa'a'n te jun quicyuj, quil chic'ole'u' tibaj yi bajx chem, na quicunin

bantz ja txoclij jun yaj yi at mas k'ej x̄chiwutz cyeru'. ⁹ Na yi ko nsken chic'ole'u' yil chu'l tzaj yi taw k'ej tu yi xtxocum, stale' i' scyeru': 'Che'lku' tzone'j. Cyak' cyenu' chem tetz intxocume'j.' Chitz'ixwok tzunu'-tz yil cho'cu' tan joyle'n yi cyeru' chichemu' wutz coc. ¹⁰ Ma na yil chitxocliju', chic'oleku' tibaj yi wi'tzbil chem. Yil tz'ul tzaj yi txocol cyeru', quicunin batz stale' i': 'Or cyeru' chic'oleku' tibaj yi balaj cheme'j.' Sjalok tzun cyeru' chik'eju'-tz x̄chiwutz cyakil yi e' txocum yi c'olx̄che'. ¹¹ Na cyakil yi e' yi na cyocsaj quib nim, tz'elepon chik'ej. Ej nin cyakil yi e' yi na cyocsaj quib tetz juy, sjalok chik'ej.

¹² Ncha'tz tal Jesús tetz yi taw ca'l yi txocon i' tan wa'a'n:

—Yil txumxij jun wa'a'n tanu', quil che' x̄chaku' yi e' tamiwu'; quil che' x̄chaku' yi e' tajwutzu'; quil che' x̄chaku' yi e' xonlu'; quil che' x̄chaku' yi e' wisinu' yi wi'nin chimebi'l. Na quicunin batz chu'l tan xtxocle'nu' tan cyak'ol xel yi wa'a'n yi e' xtxocu' te'j. ¹³ Poro yil xtxumu' jun wa'a'n, che' xtxoque'u' yi e' meba', nka yi e' po'tnak chiwankil, yi e' co'x, nin yi e' moyi'x̄. ¹⁴ Ko ya'tz sbanu', sjalok tzun mebi'lu'-tz, na qui'c x̄ch'iwu' tan tule'n xel cya'n. Poro tzantzaj yil chitz'ij junt tir yi e' balaj, xelank yi toyu'.

Jun xtxolbil tetz jun balaj wa'a'n

¹⁵ At tzun jun scyeri yi e' yi c'olx̄che' wi mes, nin yi tbital i' yi yol Jesús, nintzun taltz:

—Ba'n cyeri yi e' yi x̄chiwank te Ryos tzantzaj, —stzun i' scyetz wunak.

¹⁶ Bene'n tzun tlol Jesús tetz:

—At jun yaj cu' xtxumul jun chumbalaj wa'a'n. Nin el stziblal ta'n scyetzak wi'nin wunak. ¹⁷ Yi bnixe'n yi waj, nintzun ben xchakol jun xchakum tan talche'n scyetz yi e' xtxocum yi nsken bnix. 'Ba'n chibenu' na ja bnix kawa', chij. ¹⁸ Yi quibital yi yol yi jun chakuma'tz, cya'l nin jun cujij. Na i saj stza'wel yi bajx: 'Scuyu' impaj. Quinin chimben na at jalaj intx'otx' minlok'. Chin tajwe'n cunin chimben tan xmaye'n.'

¹⁹ "Ej nin at junt a'lon: 'Scuyu' impaj. Quinin chimben na at jun lmuj inwacx minlok'. Chin tajwe'n cunin chimben tan chipile'n yi ko ba'n chak'uj.'

²⁰ "Ej nin at junt a'lon: 'Scuyu' impaj. Quinin chimben, na ana' na kume'.'

²¹ "Itzun yi pakxe'n yi chakum, talol tzun i' yi xtxolbila'tz tetz patrón. Nin yi tbital yi taw k'ej cyakil yi xtxolbil, wi'nin xchi'che'n c'u'l. Bene'nt tzun xchakol junt tir yi xchakumtz. 'Quilo'k lajke'l lakak e'chk c'aybil, nin lakak e'chk be'. Txocwe' tzaj cyakil yi e' meba', scyuch' yi e' po'tnak chiwankil, yi e' co'x, scyuch' e' moyi'x.' ²² Ma yi pakxe'nt yi chakum, nintzun taltz tetz taw k'ej: 'Ta', ja xna'k te mantar yi ntalu' swetz, poro na wil yi at ama'l tetz mas.' ²³ 'Quilo'k bin lakak e'chk nim be', nin lakak e'chk k'ab be'. Banaj puers tan chimoxe'n tzaj yi e' wunak tan cyule'n tzone'j, na na waj yil noj cu'n inca'l. ²⁴ Poro jun cu'n yol, quil wak' ama'l scyetz yi e' yi quinin nchicujij tan cyule'n,' stzun taw k'ej bantz, —stzun Jesús.

Tajwe'n tan cyaje'n cyen kilol cyakil ko na kaj kaxom te Cristo

²⁵ At jun tir xomche' jun c'oloy wunak te Jesús. Je'n tzun such'k'il tib xchiwutz yi e' wunaka'tz. Itzun tal scyetz:

²⁶ “Ko at jun yi na taj xom tzaj swe'j, quil wak' ama'l tetz ko nk'e'tz list i' tan cyaje'n cyen tilol yi taj xtxu'. Nin quil wak' ama'l tetz ko nk'e'tz list i' tan cyaje'n cyen tilol yi txkel scyuch' e' nitxajil. Ncha'tz quil wak' ama'l tetz ko nk'e'tz list i' tan cyaje'n cyen tilol yi e' titz'un scyuch' e' stzicy.* Ej nin ncha'tz, quil wak' ama'l tetz ko nk'e'tz list i' tan cyaje'n cyen tilol yi ank'i'n tetz tzone'j wuxtx'otx' tu cyakil yi tetz mebi'l. Ko nk'e'tz list jun tan cyaje'n cyen cyakil, quil wak' ama'l tetz tan xome'n swe'j.† ²⁷ Na qui'c rmeril tan toque'n jun yaj tetz inchusbe'tz ko nk'e'tz tk'o'nt tib tan quime'n tan paj yi xomij i' swe'j. ²⁸ Na ko at e' yi na cyaj chixom tzaj swe'j, chin tajwe'n cunin yil cho'c tan xtxumle'n yi kol chixcy'e' te'j, chi na ban jun yaj tan xtxumle'n jun ac'aj ca'l. Chin tajwe'n cunin yil tz'oc i' tan xtxumle'n yi e'chk gast, tan tele'n xtxum tetz kol xcy'e' tan xtxicbaje'n nka qui'. ²⁹ Na lastum ko ntin bnix yi xe' ta'n, nin quil xcy'e' tan jople'n wi'. Tz'elepon tzun xtx'ix i' yil cyal wunak: ³⁰ ‘Lastum yi yaje'j. Ntin cu' xe'tzal yi ca'l, nin quinin me'l cu'ntz te'j,’ che'ch sbne' tetz.

³¹ “Ej nin ncha'tz, ko at jun rey yi ntin lajuj ntzi' mil sanlar ate'-tz te'j, nin tz'ul junt contr yi cy'a'n che' junak mil ta'n, ¿qui pe' ltz'oc yi rey yi lajuje'n mil sanlar cy'a'n che' ta'n tan xtxumle'n pe xcyek nka qui'? ³² Nin yil nachon te'j yi quil xcy'e', nchiben xchakol yi e' xchakum tan joyle'n puntil tan

* **14:26** Lc 18.28-30. † **14:26** Lc 5.11; Fil 3.7-8; 1 Jn 2.15-16.

stzaje'n yi oyintzi'. ³³ Ncha'tz e' cyeru', ko na cyaju' chixom tzaju' swe'j, chin tajwe'n cunin yi list e'u' tan cyaje'n cyen quilolu' cyakil.

³⁴ “Na yi atz'um, † chin tijle'n nin. Poro ko qui'ct pitz'pal, ¿xe'n ljal junt tir pitz'pal? ³⁵ Nin ko qui'ct pitz'pal, qui'c xac. Mpe nink xcon tetz awon, qui'c ltak'. Ba'n tcu'n tz'el c'oxij wi tz'is. Ma jalu' ko ja quibitu' inyol ba'n bin cho'ku' il tan xtxumle'n.

15

Yi elsawutzil tetz jun cne'r yi tx'akxij (Mt 18.10-14)

¹ Itzun bantz nin e' opon wi'nin juchul il te Jesús tan tbite'n yol i', scyuch' cobox judiy yi na chixcon cyak'un awer nak tan telse'n alcawal. ² Poro yi e' parisey scyuch' yi e' tx'olol xo'l yi ley Moisés, nin e' octz tan yolche'n Jesús. Itzun cyaltz:

—Na tak'x ama'l scyetz yi e' juchul il nin na wanx scyuch', —che'ch squibil quib.

³ Cha'stzun te tlol Jesús yi jun elsawutzile'j scyetz: ⁴ “Ko at jun scyeru' yi at jun cient tawun, nin ltx'akx jun xchixo'l, ¿qui pel che' jutz' cyen yi jun mutx' tu belulaj le pstorbil tan bene'n tan joyle'n yi junt yi ntx'akx cyen? Xche' jutz'e' cyen, nin mben tan joyle'n jalen cu'n yil jal ta'n. ⁵ Yil jal, stzatzink tzuntz, nin steke' tzajtz. ⁶ Ma yil tz'opon yaj xe ca'l, stale' stziblal scyetz e' wisin, scyuch' yi e' mas tamiw: ‘Katzatzink, na ja jal yi jun tal wawun yi ntx'akxij.’ ⁷ Ma jalu', swale' nin scyeru' yi mbi na elepont yi jun elsawutzile'j. Wi'nin

† **14:34** Yi atz'um i'tz jun elsawutzil tetz yi balajil tajtza'kl jun yaj yi na ban tane'n yi tajbil Ryos.

tzatzi'n na bajij tcya'j yi na xtx'ixpuj jun juchul il yi tajtza'kl. Mas tcu'n tzatzi'n na bajij te yi juna'tz yi na jal xchiwutz yi jun mutx' tu belulaj yi ba'n ate't nin, yi qui'c tajwe'n tan chitx'ixpul cyajtza'kl.

Yi elsawutzil tetz jun pwok yi tx'akxij

⁸ “Nin je junt elsawutzile'j: Ko at jun xna'n yi at lajuj sakal tuch' nin ltx'akxij jun, ¿qui polo' tz'oc k'ak' ta'n nin tz'octz tan masle'n xe ca'l jalen cu'n ljal yi sakal ta'n yi ntx'akxij? ⁹ Yil wi't jal ta'n stale' scyetz yi e' tamiw nin scyetz yi e' wisin: ‘Katzatzink, na ja jal yi insakal yi ntx'akxij,’ chij i' sbne' scyetz. ¹⁰ Ya'stzun na bajij tzi'n tcya'j yi na xtx'ixpuj jun juchul il yi tajtza'kl, wi'nin na chitzatzin yi e' ángel te'j.

Yi cy'ajol yi baj sotzal yi herens

¹¹ Ej nin tal Jesús junt xtxolbiltz: “At jun yaj yi at cob cy'ajl. ¹² Itzun yi jun juy, nin octz tan talche'n tetz yi taj: ‘Ta,’ chij, ‘na klo' waj yil sjatx cu'nu' yi mebi'lu' skawutz.’ Cwe'n tzun jatxol wutzile'n yi mebi'ltz xchiwutz. ¹³ Nin yi tele'n cobox k'ejtz toque'n tzun yi ca'p naktz tan molche'n cyakil yi jamel yi herensa'tz. Nintzun bentz joylaj tc'u'l junt tnum. Ya'stzun baje't sotzal cyakil yi pu'k. Bich cuntunin sotz nint yi pu'k ta'n. ¹⁴ Te yi nsken wi't baj sotzal cyakil yi pu'k, cwe'n tzun jun chumam we'j le tnuma'tz. Toque'n tzun yajtz wutz pe'm. ¹⁵ Jale'n tzun tak'untz ta'n tu jun aj tnum. Nintzun ben chakijtz tan chipstore'n boch. ¹⁶ Wi'nin tzun tele'n nin talma'-tz te chiwa' yi e' boch. ¹⁷ Tule'n tzun colpuj twi', nintzun octz tan xtxumle'n tc'u'l cuntu': ‘Quin tech nin ak'unwil tuch' intaj. ¹⁸ Ba'n tcu'n nna'j te intaj, na qui'c we'j na quil yi e' mos

intaj. Ma yi in wetz, chin il nin atin cu'nt tzone'j tan we'j. Na'j lo'tz te intaj, nin swale' tetz: Ta', ja injuch wil swutz Ryos nin swutzu'. ¹⁹ Qui'ct jopij wutz wa'n tan woque'n tetz cy'ajlu'. Lok sc'ulu' tan woque'n chi jun mosu', 'stzun i' bantz tc'u'l cuntu'. ²⁰ Taje'nt tzuntz te taj.

“Ma yi bene'n tilol yi taj yi ule'n atit yi cy'ajl, nintzun el nin to'kl c'u'ltz te'j. Lajke'l nintzun bene'ntz tan c'ulche'n. Nin yi chic'ulul quib nin bentz tan k'ale'n tzaj yi cy'ajl, nin baj stz'ubultz. ²¹ Bene'n tzun tlol yi cy'ajl tetz: ‘Ta', ja injuch wil swutz Ryos nin swutzu'. Ma jalu' qui'c jopij wutz wa'n tan woque'n tetz cy'ajlu'.’ ²² Bene'n tzun tlol yi taj scyetz yi e' mos: ‘Joywok tzaj yi be'ch wetz yi mas balaj nin ak'wok quen te'j, nin ak'wok quen jun xmark'abtz wi k'ab. Ej nin ak'wok quen xajabtz. ²³ Nin cun cy'ajwok yi ne'x wacx yi k'ansa'nt, nin biywok cu'ntz. Kawank jun, nin katzatzink, ²⁴ na tzinwutz wetz yi incy'ajle'j quimnakt. Poro qui' lo', na ja ult. Tx'akxnakt, poro ja jalt junt tir.' Chibaj xe'te'n tzuntz tan tzatzi'n.

²⁵ “Itzun yi bajx cy'ajol, cho'n tzun at tera'stz xo'l wutz. Ma yi tule'n tzaj naka'jil yi ca'l, nintzun ben tbital yi son tu yi bixl yi na tzan. ²⁶ Saje'n tzun xchakol jun scyeri e' mos yi taj, nintzun jaktz tetz: ‘¿Mbi tzun na bajij xe ca'l?’ stzun i'. ²⁷ ‘Ja ul yi titz'unu', nin yi taj u' ja cu' biyol jun ne'x wacx yi k'ansa'nt, na ba'n cuntu' mu'lt junt tir.’

²⁸ “Cyakaxe'n tzun yi bajx cy'ajoltz, nin quinin oc tk'ol tib. Tele'n tzaj tzun yi taj tan moxe'n tan toque'n scye'j xe ca'l. ²⁹ Poro stza'wel tzun i' tetz yi taj: ‘Ta', til tzaju', yi in wetz jatix nin lo' yob

wa'wle'nix tan ak'un tuch'u', ej nin qui'c nin jun tir jak tak'u' jun inchiw tan cwe'n imbiyol tan intzatzine'n scyuch' e' wamiw. ³⁰ Ma yi mu'l tzaj nocx cy'ajlu'e'j, yi ja baj sotzalx yi pu'ku' scye'jak e' xna'n, yi e' wi'tz bnol tetz, jalcunin ncu' biyolu' yi jun ne'x̄ wacx̄ yi k'ansa'nt,' stzun i' bantz.

³¹ “Talol tzun tajtz tetz: ‘Aḡ jun c'oloy incy'ajl, cyakil nin tiemp atix̄ swe'j, nin cyakil yi inmebi'l, awetz. ³² Poro yaj, il tzaj, chin tajwe'n cunin yil katzatzin, na skawutz ketz yi quimnakt awitz'un, poro qui', na ja ult. Tx'akxnakt, poro ja jalt.’ ”

16

Ba'n tcu'n xcon yi kamebi'l tan tak'le'n k'ej Ryos

¹ Ncha'tz tal Jesús yi xtxolbile'j scyetz yi e' x̄chusbe'tz: “At jun martoma' at cyen tan banle'n tane'n yi mebi'l jun ric. Nin yi t̄bital yi ric yi quinín oc il yi martoma' te yi mebi'l, ² nintzun x̄chak: ‘¿Mbi na aban yaj? Nuc'aj cyakil yi cwent te inmebi'l yi at tak'ab, na c̄x̄elepon wa'n te awak'un,' stzun ric tetz yi martoma'. ³ Ma yi martoma', nin octz tan xtxumle'n: ‘¿Mbil tzimban jalu'? na nelepon laju'n te wak'un. Quil tzintx'aj yil ne'l tan ak'un wi cojbil. Nin chintx'ixwok kol no'c tan rmosumi'n. ⁴ Ba'n tcu'n je bin tzimbane'j tan chijale'n wamiw yil ne'l te wak'un.’ ⁵ Toque'n tzun i' tan chichakle'n cyakil yi e' yi at chitx'ok'be'n tetz yi patrón. Yi tocompone'n yi bajx, nin ben jakoltz tetz: ‘¿Jatna' xtx'ok'be'nu' tetz impatrón?’ ⁶ ‘Jun cient tonel aceit olivo,’ chij i'. ‘Bintzinín, na je listu'e'j, poro katx'ixpe'n. Oken ka'n tetz nicy' ntzi' cient,’

⁷ “Toque'n tzun yi ak'unsom tan jakle'n tetz junt: ‘Ma yi teru', ¿jatna' xtx'ok'be'nu' at?’ ‘Jun cient quintal ixi'n triw,' chij. ‘Katz'ixpe' bin yi listu'. Oken ka'n tetz jun mutx' quintal.’

⁸ “Yi tbital yi patrón yi mbi cu'n ban yi martoma', nintzun taltz: ‘¡Binin tajtza'kl yi june'j ncu' nuc'ul!’ stzun patrón.

“Bintzinin,” stzun Jesús. “At mas cyajtza'kl yi e' mal nak swutz cyajtza'kl yi e' balaj, tan jale'n chibalajil xchiwutz yi e' cyuch'. ⁹ Cha'stzun te swale' nin tzitetz, ba'n xcon imebi'l tan jale'n itamiw xchixo'l yi e' tal prow meba'. Tzantzaj tzuntz yil tz'ul yi tiemp tan sotze'n cyakil yi e'chk mebi'l, tz'ak'lok tzun jun ama'l tzitetz, kale xnajewe't tetz ben k'ej ben sak.”

¹⁰ “Ko at jun yaj yi ba'n k'uke' kac'u'l te'j tan banle'n yi e'chk takle'n yi qui tunin k'usij, ba'n tzun k'uke' kac'u'l te'j tan banle'n tane'n yi e'chk takle'n yi at mas q'uixbel. Ncha'tz ko at jun yi cachi' tajtza'kl tan chisuble'n wunak te e'chk takle'n yi qui tunin k'usij, ncha'tz tz'ocopon i' tan chisuble'n te yi e'chk takle'n yi at mas q'uixbel, nka yi at mas xtxintxal. ¹¹ Ej nin ko quil xcon imebi'l, yi ja jal ita'n tzone'j wuxtx'otx', tan banle'n yi e'chk takle'n balaj, ¿xe'n tz'ak'lij yi mero mebi'l tzitetz? ¹² Na ko qui na iban yi balaj tu imebi'l yi c'mo'n tu' tane'n, ¿xe'n tz'ak'lij yi mero riquil tzitetz yi quinin bajsbe'n tetz?

¹³ “Qui'c rmeril tan stza'wel jun mos cob patrón, na spek'ok te jun, nin xchi'chok c'u'l te junt. Nin sjalok k'ej jun ta'n, nin tz'elepon k'ej junt ta'n. Ncha'tz qui'c rmeril tan toque'n jun jak' ca'wl Ryos ko at i' jak' ca'wl yi mebi'l.”

Yi e'yi chiwutz tu' chiplaj tu' na cyocsaj quib tetz balaj

¹⁴ Itzun yi quibital cobox parisey yi yol Jesús, nintzun je' xchiwutz, nin e' octz tan xbajtzi'e'n i' na ntin pwok na chitxum cyetz.

¹⁵ Bene'n tzun tlol Jesús scyetz: “Yi e' cyeru' na cyocsaj quibu' balaj xchiwutz wunak, poro na til Ryos yi mbi na icy' chic'u'lu'. Na at e'chk takle'n yi na chibanu' yi ba'n tane'n xchiwutzu', poro swutz Ryos qui'c xac.

¹⁶ “Sajle'n tunintz ja xcon yi e'chk ca'wl cyanu' yi tz'iba'n cyen tak'un Moisés scyuch' e' mas elsanl stzi' Ryos. Ja xcon cyanu' jalen yi quime'n Wa'n Bautist. Poro yi jalu' apart na tzan xtxole'n, i'tz yi balaj stziblal tetz yi xe'n sbne' Ryos tan cawu'n sbne' opon. Ej nin wi'nin e'u' na chibanu' puers tan cyoque'nu' cyajlal yi e' yi chocopon tajlal Ryos.

¹⁷ “Poro te yi e'chk ca'wla'tz yi cyajnak stz'ibal Moisés, qui'c nin jun yi nink xit. Na mas tcu'n q'uixbel xite'n yi e'chk ca'wla'tz swutz yi xite'n cu'n yi tcya'j tu yi wuxtx'otx'.

¹⁸ “Na cyakil yi e'u' yi na quil cyenu' quixkelu', nin na cyok'bej quibu' tu junt, e' cu'nu' jopol wutzaj. Ncha'tz yi e' yi na cyok'bej quib tu jun yi cyajnak paxi'n, e' cu'n jopol wutzaj chicabil,” chij Jesús bantz scyetz.

Yi xtxolbil tetz Lázaro tu ric

¹⁹ Ncha'tz tal Jesús yi junt xtxolbile'j scyetz: “At jun yaj yi chin ric nin. Chumbalaj nin yi be'ch tetz, wi'nin litz'une'n. Ej nin cyakil nin k'ej na xtxum jun balaj wa'a'n. ²⁰ Poro at junt yaj yi chin meba' nin, yi na bi'aj Lázaro. Tal aj rmosuminl i'. Cho'n

cyaje'n tak'le'n tzi puertil ca'l yi jun rica'tz. Ej nin yi wankil cu'nak tunin t'ok tan tx'a'c. ²¹ Nin wi'nin tele'n nin talma' tan bajse'n yi wa'be'n yi ric yi na el tx'akx wuxtx'otx'. Ncha'tz yi e' tx'i', e' opon tan lak'che'n te xtx'a'c yi jun tal prow yabi'ġa'tz.

²² “Itzun bantz yi quime'n yi tal prow Lázaro, nin aj ticy'le'n tera'tz cyak'un ángel. Cho'n tpone'ntz cya'n kale opnakit yi talma' k'ajtzun Abraham. Ncha'tz ban yi ric. Quime'n nin ban i'tz, nin mukxij yi wankil. ²³ Ma yi talma', wi'nin q'uixc'uj at cu'nt, na cho'n tpone'n xetze'. Poro yi xmayine'n cy'en, nin ben tilol wutz Abraham. Nin at Lázaro te'j. ²⁴ Ķch'ine'n cy'en tzuntz: ‘Ta' Abraham, elk k'ajabu' swe'j. Ķchak tzaju' Lázaro. Siquier wi' k'ab smu' tzaj tan tule'n tan tak'le'n mu'ġ tal a' le intzi'. Na wi'nin q'uixc'uj atin cu'nt tzone'j tk'ak', stzun i' ban cy'entz tetz Abraham. ²⁵ ‘Yaj, nachon te'j. Yi ntaxk tzaj cġu'l tzone'j, wi'nin tzatzin abanak te amebi'l. Ma Lázaro, yi ntaxk ul tzone'j, wi'nin q'uixc'uj at cu'nt. Poro yi jalu' na tzatzin te'tz tzone'j, ma aġatz, q'uixc'uj na cġtzan tan tijle'n. ²⁶ Qui'c rmeril tan kupone'n tan awuch'eye'n, na at jun chumam siwun skaxo'l. Yi o' yi ato' tzone'j, qui'c rmeril tan kupone'n kale atixe't itetz. Ej nin qui'c rmeril yi nink cxicy'wok tzaj tzone'j,’ stzun Abraham ban cy'entz tetz ric.

²⁷ “Nintzun ben tlol yi ric: ‘Poro ta', bane' binu' junt pawor swetz. Ķchak ninu' Lázaro xe inca'l. ²⁸ Na ate' cyen o' witz'un. Nin na klo' waj yil tz'opon i' tan talche'n puntil scyetz, na qui na waj yil chu'l tzone'j tq'uixc'uj,’ stzun yi ric ban cy'entz tetz Abraham. ²⁹ ‘Yaj qui tajwe'n, na at cyen

yi xtxolbil yi tz'iba'nt cyen tan Moisés x̄chiwutz. Ncha'tz yi xtxolbil yi tz'iba'nt cyen cyak'un yi e' elsanl stzi' Ryos, at cyen x̄chiwutz. Ba'n cyocsaj,' stzun Abraham tetz. ³⁰ 'Qui' ta', poro yi nink ben jun sketz yi ja wi't ku'l tzone'j tan talche'n yi xtxolbil, jepon tzun chitx'ixpul cyajtza'kl,' stzun i' ban cy'entz tetz Abraham. ³¹ 'Qui'. Ko qui na cyocsaj yi yol yi cyajnak stz'ibal Moisés scyuch' yi e' elsanl stzi' Ryos tentz, quil chitx'ixpuj cyajtza'kl mpe nink tz'itz'ij jun alma' tan talche'n scyetz,' stzun Abraham tetz yi ric," chij Jesús scyetz yi e' parisey.

17

Sbajok e'chk xubse'n

(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

¹ Bene'n tzun tlol Jesús scyetz yi e' x̄chusbe'tz: "Or tzitil, qui'c rmeril yi qui'k xubsij jujun, poro lastum yi yaj yil tz'oc tan chisuble'n. ² Ba'n tcu'n yi jak wi't oc c'alij jun ca' skul yi juna'tz, nin jak wi't ben jo'li'ntz xe mar, swutz yil tz'oc tan suble'n jun scyeri e' tal prow yi cho'n k'uklij chic'u'l swe'j.

³ "Ej nin ko at jun scyeri yi e' itajwutz yi ja juch jun til tziwutz, ba'n tzimakwok wutz. Ej nin ko na bisun tan til, nin kol xtx'ixpuj yi tajtza'kl, ba'n bin tzicuywok paj. ⁴ Nin yi kol sjuch juk tir til tziwutz tul jun k'ej, nin kol tz'opon juk tir tul yi jun k'eja'tz tan talche'n tzitetz: 'Yaj na chimbisun tan wil, nin ja intx'ixpuj wajtza'kl. Qui't tzimban junt tir, cuyaj impaj,' ko chij i' sban, cuywok bin pajtz," chij Jesús bantz scyetz.

X̄e'n lkaban tan k'ukewe'n mas kac'u'l

5 —I bin jalu' Ta', x̣e'n lkaban tan k'ukewe'n mas kac'u'l te Ryos, —che'ch e' x̣chusbe'tz tetz.

6 —Yi nink k'uke' cunin ic'u'l te yi porer Ryos siquierk mu'x̣ tal chi tane'n jun tal ni' bak'wutz muḡtans, ba'n tzun tzital nin tetz yi jun wi' tze'e'j: 'Buk'e'n awib. Nin cun aw awib wi mar,' nin ya'tz nin sbne'-tz, —chij Jesús scyetz.

O' tu' chakum

7 “Ma jalu', chinch wetz, qui'c nin jun tzixo'l yi na ul tzaj yi mos tan x̣ch'ocl tx'otx' nka tan pstore'n cneru' yi nink tal nin tetz: 'Ok tzaju'. Oku' wi mes. Wanku'.” 8 Ma na qui', na je na italwoke'j tetz imos: 'Yaj boche'n k'ab acmi'x̣. Banaj inwa' jalcu'n. Ak' tzaj int'imbil. Yil chimbrix wetz tan wa'n kalena's tzun cḡwanatz.’ 9 Na yi e' taw ak'un qui na chityoḡin tetz chimos tan tu' yi na bnix chitarey cya'n yi na cyaj tak'le'n scyetz, na ya'stzun cyak'un. 10 Ncha'tz tzun itane'n itetz. Axwok tu' mos, nin yil bnix cyakil yi itak'un yi jatxijt tzitetz tan Ryos, ba'n tzital scyetz wunak: 'Yi o' ketz, qui'c ketz kak'ej, na o' tu' mos. Na ntin ja bnix yi e'chk ak'un ka'n yi ak'ijt sketz tan Ryos tan kabnol.' Ya'stzun tajwe'n tan itlol scyetz wunak,” chij Jesús scyetz yi e' x̣chusbe'tz.

Yi tule'n yos scyuch' yi lajuj yi at lepra scye'j

11 Itzun bantz yi ticy'e'n Jesús tan tpone'n Jerusalén, cho'n tzun ticy'e'n cu'ntz tc'u'l yi be' yi na icy'ak lakak luwar cwent Samaria tu Galilea. 12 Ma txant tan tpone'n Jesús le jun aldey yi cyule'n tzaj lajuj yaj tan c'ulche'n i'. E' len cu'n yabi'x̣ tan jun jilwutz tx'a'c yi na bi'aj lepra. 13 Joylaj e' x̣cy'e' tzit, nintzun e' x̣ch'in tzaj tetz Jesús:

—Wutzile'n ta' Jesús, elk k'ajabu' ske'j, —che'ch.

¹⁴ Itzun yi bene'n tbital Jesús nintzun ben tlol scyetz:

—Nak chichaje' quibu' xchiwutz e' pale' tan quilol yi qui'ct chiyabu', —chij Jesús scyetz.

Itzun bantz yi chibene'n tan chajo'n ib, i cunin na chixon tbe' yi tule'n len yos scyuch'. ¹⁵ Ma yi nachone'n jun scyeri yi e' yabi'x̄ yi sken ul yos tuch' nin pakxijtz tan joyle'n Jesús. ¹⁶ Yi tpone'n te Jesús nin cu' jokloktz swutz tan tyox̄i'n tetz. Wech na aj Samaria yi juna'tz. Awer nak i'.

¹⁷ —¿Nk'e'tz ptzun lajuz chixone'n yi mmu'l yos scyuch'? ¿Lokbe' yi belujt? ¹⁸ Lastum, june'n npakx tzaj tan tak'le'n yi k'ajsbil tetz Ryos. Wech na awer nak yi june'j, —stzun Jesús scyetz wunak.

¹⁹ Itzun ben tlol Jesús tetz yi yaj:

—Txiclije'n, quilo'k xe aca'l. Na ja wi't x̄clax tan tu' yi nk'uke' ac'u'l te Ryos, —stzun Jesús tetz.

Yil tz'ul Kajcaw tan cawu'n

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Itzun bantz at tzun jun tir e' oc cobox parisey tan jakle'n tetz Jesús:

—¿Tona' xe'tij Ryos tan cawu'n? —che'ch.

—Qui tz'icy' scyeru' yil xe'tij Ryos tan cawu'n.

²¹ Quil cyalu': 'Je'j cho'n lxe'tij tzone'j skuch' ketz,' nka 'Cho'n lxe'tij chone'j'. Quil cyalu' yi e'chk xtx-olbila'tz na ja wi't xe'tij Ryos tan cawu'n x̄chixo'lu'. Poro quinin na el chitxumu' tetz, —stzun Jesús scyetz e' parisey.

²² Bene'n tzun tlol Jesús scyetz yi e' x̄chusbe'tz:

—Tz'ul jun tiemp yi nternin tz'elk italma' tan itilol siquier cobox ntzi' k'ej te yi tiemp yil nu'l

tzaj yi in yi in Bajx Cy'ajol. Poro qui' chan xe'tij.
²³ Qui bin tzitocsaj chiyol wunak yil cyal: 'Cho'n at i' tzone'j,' nka 'Cho'n at i' chone'j'. Quil tzitocsaj chiyol. Nin quil xom iwi' scye'j. ²⁴ Na yil nu'l tzaj wetz, cho'n sbne' wulbil chi na ban yi na cu' xlak' cya'j. Squile' cyakil wunak. Squile' yi e' yi ate' tele'n tzi'n scyuch' cyakil yi e' yi ate' toque'n tzi'n.
²⁵ Poro yintaxk ul yi jun k'ejlala'tz, chin tajwe'n cunin tan intijol wi'nin q'uixc'uj na yi wunake'j xchilabe' inwutz. ²⁶ Ej nin yi txant tan wule'n cho'n xchibne' wunak chi banake' wunak yi at tzaj Noé. ²⁷ Na yi e' wunaka'tz tenxchan, na chiwan, na chuc'a', na chitzatzin tan xtxumle'n ok'be'n ib. Ej nin qui'c na chibislej, jalen cu'n yi toque'n Noé le barc. Ej nin quinin tz'icy' scyetz jalen yi xe'te'n yi abal. Sotze'n nin e' bantz chicyakil cu'n. ²⁸ Nin ite'n nin banake' yi e' wunak yi at tzaj Lot. Ba'n na chiwan, ba'n na chuc'a', ba'n na chilok'on, ba'n na chic'ayin. Nin na chitzan tan tawle'n ujul, nin na chitzan tan banle'n chica'l. ²⁹ Poro yi tucumule'n yi k'ejlal tan tele'n tzaj Lot le tnum Sodoma quinin tz'icy' scyetz yi saje'n yi azufre tcya'j yi na tzan k'a'kl tan chisotzaje'n chicyakil cu'n. ³⁰ It'e'n nin sbajoka'tz scye'j wunak tzantzaj yil tzinchaj wib xchiwutz. Qui tz'icy' scyetz yil tz'ul chicaws.

³¹ "Ej nin ncha'tz ko at jun yaj yi at tzica'l yil tz'ul yi jun k'ejlala'tz, ba'n tcu'n quil tz'oc xe ca'l tan telse'n yi mebi'l yi at xe ca'l. Ncha'tz ko al atpont jun yaj wutz wutz, ba'n tcu'n qui't lpakxij xe ca'l tan ticy'le'n jun takle'n yi tajwe'n tetz. ³² Nachonwok te yi mbi bajij te yi txkel Lot. ³³ Alchok scyetz yi na taj tan colol yi tetz mebi'l stz'ake' yi tetz stz'ajbil. Poro ko at jun yaj yi qui na

bisun te tetz mebi'l, sjalok tzun tetz stz'ajbil ta'n.

³⁴ “Jun cu'n yol swale' nin tzitetz, ko at cob yi na chiwit wi jun tx'ach yil tz'ul yi jun k'ejlala'tz, maje'n ticy'le'n jun, ma yi junt scyajk tera'tz.

³⁵ Ncha'tz ko at cob xna'n tan che'j, maje'n ticy'le'n jun, ma yi junt scyajk cyen. ³⁶ Nin ko at cob yaj tan ak'un wi cojbil, jun te'tz maje'n ticy'le'n, ma junt scyajk, —stzun Jesús scyetz yi e' xchusbe'tz.

³⁷ —Kajcaw ¿na' lbaje't e'chk takle'na'tz? — che'ch e' xchusbe'tz.

—Yi na kil yi na chinil quib yi e' ku's tcya'j i'tz jun techl yi at jun txuc quimnak nak'aj, —stzun Jesús scyetz.

18

Yi elsawutzil tetz jun juez tu jun xma'lca'n

¹ At jun tir tal Jesús jun elsawutzil scyetz yi e' xchusbe'tz tan xchajle'n scyetz yi ba'n tcu'n nachle'n Kataj swutz yi cob c'u'lal. ² Itzun taltz scyetz: “At jun yaj yi juez i' tul jun tnum. Quinin na tek i' xchi' Ryos. Pyor yi e' tal wunak qui'c chik'ej swutz i'. ³ Toque'n tzun jun xna'n xma'lca'n tan c'uche'n jun pawor tetz. ‘Ta', chincole'u' tk'ab yi jun yi na tzan tan inxuxe'n.’ ⁴ Poro quinín oc il te'j te bajx tir xocho'n, ma yi tele'n nin cobox k'ej tan xna'n tan xocho'n nintzun oc i' tan xtxumle'n: ‘Qui na wek xchi' Ryos, nin qui'c chik'ej wunak tzinwutz. ⁵ Poro tan tu' yi na tzan ta'k xna'ne'j tan inxuxe'n, tzimbne' tane'n xtisya' i',’ stzun juez, chij Jesús.

⁶ “Ma jalu' elk itxum te xtxumu'n juez. ⁷ Ko ja ch'eyan yi juez te yi prow xna'na'tz ¿qui ptzun tz'oc Ryos tan icolche'n itetz yi axwok yi txa'ij quixt ta'n, yi axwok yi na cu' iwutz sk'ejl nin lak'bal tetz?

Tz'ocopon bin, na qui na icy' paj tan tbite'n iyol.
⁸Jun cu'n yol swale' nin tzitetz, jalcunin tz'ocopon Ryos tan icolche'n. Na wi'nin pasens Kataj Ryos skibaj. Poro yil nu'l tzaj junt tir ¿mi xchijalok pe' yi e' yi k'uklij chic'u'l swe'j, nka qui' pe'?

Yi elsawutzil tetz jun parisey tu jun aj peyuni

⁹Ma jalu' je junt elsawutzile'j yi xcon tan Jesús tan c'ase'n cyajtza'kl yi e' yi na cyocsaj yi ntin e' cyetz e' balaj. Itzun taltz:

¹⁰“At jun tir e' opon cob yaj tan nachle'n Kataj le ca'l Ryos, jun parisey, nin jun elsanl alcawal cwent awer nak. ¹¹Je'n tzun txiclok yi parisey tan nachle'n Kataj, nintzun taltz tc'u'l cuntu': ‘Ntyoǎ teru' Ta' yi nk'e'tz ni'cu'n in chi quitane'n yi e' mas wunak yi xkantzaj nink na cyaj. Chin cachi' nin e'. E' cu'n jopol wutzaj. Ntyoǎ teru' Ta' yi nk'e'tz cho'n in chi tane'n yi jun elsanl alcawale'j. ¹²Na yi in wetz, cob tir na inmuc' we'j le jun sman. Na wak' indiesum te cyakil yi na intx'ac,' stzun yaj tetz Ryos tc'u'l cuntu'. ¹³Ma yi elsanl alcawal, joylaj txicl tzaj tan nachle'n Kataj. Ajnak cuntunin wutz wuxtx'otx'. Quinin na xmayin nin mu'ǎ tal tcyaj. Nternin na xtxak' wutz teml tan paj yi wi'nin til na nach. Itzun taltz: ‘Ta', elk k'ajabu' swe'j. Max c'u'lu' swibaj, na in juchul il,' stzun i' bantz,,” chij Jesús scyetz. ¹⁴“Jun cu'n yol na wal nin, yi jun yi xtxol yi til, ya'stzun yi jun yi sken cuylij paj yi taje'n xe ca'l. Ma yi junt, qui'. Na cyakil yi e' yi na cyocsaj quib nim, chocopon tetz juy. Na cyakil yi e' yi na cyocsaj quib juy, sjalok cyetz chik'e'j swutz Ryos.”

*Yi tk'ol Jesús banl squibaj e' nitxa'
 (Mt 19.13; Mr 10.13-16)*

15 Wi'nin cyopone'n wunak tu chinitxa', na yi cyetz cyajbil i'tz tan je'n tk'ol Jesús yi k'ab xchiwi'. Poro yi quilol yi e' xchusbe'tz nin e' octz tan chimakle'n. 16 Che' xchakol tzun Jesús yi e' xchusbe'tz, itzun taltz scyetz:

—Ak'wok ama'l tan cyucumule'n yi e' nitxa' swe'j. Quil tzimak chiwutz. Na cyakil yi e' yi cho'n tane'n chic'ulutxumil chi tane'n yi c'ulutxumil jun nitxa' yi na tocsaj tib juy, ya'stzun yi e' yi ate' tk'ab Ryos. 17 Jun cu'n yol na wal nin tzitetz, alchok scyetz yi quil tocsaj yi balaj stziblal chi na tocsaj jun nitxa', quil tz'oc te'tz tajlal yi e' yi ate' jak' ca'wl Ryos.

Yi yaj yi chin ric nin

(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

18 Itzun bantz at jun yaj yi chibajxom wunak nintzun opontz tan jakle'n tetz Jesús yi xe'n lclax i':

—Ta', chumbalaj nin ilu'. Tale'u' swetz yi mbi tajwe'n tan imbnol tan incambal yi itz'ajbil yi quinin bajsbe'n tetz, —chij i'.

19 —¿In pe' balaj le awutz atz? Ntin Ryos balaj. 20 Poro ko na awaj tzacambaj yi itz'ajbil yi quinin bajsbe'n tetz, tajwe'n yil cxom te yi ca'wl Kataj yi na tal: “Quil cǎalk'ij. Quil tzajal cu'n jun wi awak' yi cǎo'c tan stiwi'n. Ej nin lok'we' ataj atxu'.”

21 —Poro Ta', juyil cu'n in yi woque'n tan banle'n tane'n cyakil yi e'chk ca'wle'j.

22 Yi tbital Jesús yi yol i', itzun taltz:

—¿Ya'tz pe'? Poro at junt yi txe'n cǎjepon tuch'. Cun c'ay cyakil yi amebi'l, nin yi jamel ba'n tzawoy

scyetz yi e' meba'. Sjalok tzun yi amebi'l tcya'j. Kalena's tzun cxom tzaj swe'j, —stzun Jesús tetz.

²³ Yi tbital yi yaj yi xtxolbile'j, quinín tzatzin te'j, na quinín cu' swutz, na at wi'nin mebi'l. ²⁴ Yi bene'n tilol Jesús yi quinín cu' yi xtxolbila'se'j swutz yaj, nintzun taltz scyetz wunak:

—At wi'nin q'uixbel tetz jun yi at mebi'l tan toque'n jak' ca'wl Ryos. ²⁵ Ni'cu'n q'uixbel chi yi nink tz'icy' jun camey tul yi julil jun bak tz'isbil.

²⁶ Yi quibital wunak yi jun xtxolbila'tz, itzun cyaltz:

—Ko ya'tz bintzi ¿xe'n tzun lclax jun?

²⁷ —Bintzinin, at e'chk takle'n yi qui na chixcy'e' wunak te'j, poro yi Ryos na xcy'e' te cyakil, —stzun Jesús scyetz.

²⁸ —Ma o' ketz Ta', ¿ja pe' kaclax? na ja cyaj kilol cyakil kamebi'l tan kaxome'n te'ju', —stzun Lu' tetz Jesús.

²⁹ —Jun cu'n yol swale' nin tzitetz, kol til cyen jun yaj yi ca'l, nka yi taj xtxu', nka e' títz'un tu stzicy, nka txkel tu e' nitxajil, tan xome'n te tajbil Ryos, tz'ak'lok xel tetz. ³⁰ Tz'ak'lok mas tcu'n xel tetz tzone'j wuxtx'otx', nin tul yi tiemp yi na xom tzaj scambok te jun itz'ajbil yi quinín bajsbe'n tetz, —stzun Jesús scyetz.

Yi talol Jesús yi txant tan quime'n i'

(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

³¹ Itzun bantz nin e' cu' xchamol yi e' xchusbe'tz, itzun taltz scyetz:

—Ma jalu' at kopombil Jerusalén, nin cyakil e'chk takle'n yi tz'iba'nt cyen cyak'un yi e' elsanl stzi' Ryos, itzun i'a's sbajok swe'j. ³² Na chinjatxlok

ächik'ab yi e' yi nk'e'tz e' katanum. Chocopon tan injisle'n. Chocopon tan imbuchle'n. Chocopon tan stzube'n yi t'a'al chitzi' tinwutz. ³³ Chinlo'onk cya'n tan xicy'xab, nin chinquimok cya'n. Ma le toxi'n k'ej nitz'ok junt tir ächixo'l alma', —chij Jesús bantz scyetz.

³⁴ Poro te yi xtxolbile'j qui'c nin mu'ä tal yi nink pujxij cya'n. Na quinín lajluchax ächiwutz. Nin quinín me'l chitxum tetz yi mbi eka'n tan yi yol yi tal Jesús.

Yi jakxe'n wutz moyi'ä aj Jericó
(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

³⁵ Itzun bantz yi txant tan tpone'n Jesús le tnum Jericó, at tzun jun moyi'ä c'olchij tzi be' tan rmo-sumi'n. ³⁶ Yi tbtal moyi'ä yi wi'nin chitencane'n wunak tbe', nin ben jakol scyetz:

—¿Mbi na bajij?

³⁷ —I yi Jesús yi aj Nazaret, ja icy' cu'n tzone'j, —che'ch wunak tetz.

³⁸ Toque'n tzun yi moyi'ä tan sich':

—Jesús ilu' yi xonl k'ajtzun Luwiy yi suki'nt yi at tulbil, * elk k'ajabu' swe'j.

³⁹ Cyoque'n tzun yi e' wunak yi bajxche' tan makle'n wutz tan qui äch'ine'n. Poro mas tcunin äch'ine'n i':

—¡Jesús ilu' yi xonl k'ajtzun Luwiy, elk k'ajabu' swe'j!

⁴⁰ Nintzun xcye' cu'n Jesús, nin ben ächakol jun tan ticy'le'n tzaj yi moyi'ä swutz i'. Ma yi tpone'n, bene'n tzun jakol Jesús tetz:

⁴¹ —¿Mbi na awaj yil tzimban tzawe'j?

* **18:38** 2 S 7.2; Mt 22.41-46.

—Ta', yi wajbil i'tz yil jakxij yi inwutz tanu'.

⁴²—Ja wi't ul yos tzawuch', tan tu' yi na awocsaj yi ina'tz yi jun xonl Luwiy yi at tulbil.

⁴³Jalt cuntunin saje'n tlol Jesús yi yole'j yi ta'we'n wutz yi moyi'x̄. Ninin tzun xom nintz te Jesús. Wi'nin bene'n i' tan tak'le'n k'ajsbil tetz Ryos. Nin ncha'tz cyakil yi e' yi i'lon yi ba'n xmayin yi moyi'x̄, nin e' octz tan tak'le'n chik'ajsbil tetz Ryos.

19

Jesús tu Zaqueo

¹Itzun yi ticy'e'n cu'n Jesús le tnum Jericó, ²at tzun jun yaj Zaqueo bi'. Chin wi'tz aj peyunl alcawal i'. Chin ric nin i'. ³Nternin na el talma' tan tilol wutz Jesús. Poro tan paj yi wi'nin wunak yi bu'lche' te Jesús, nin tan paj yi qui tu nin iltz yi wutz tkan Zaqueo, quinín xcye' tan tilwe'n Jesús. ⁴Lajke'l nintzun bajxe'ntz, nin cho'n tzun je'ntz tib jun tze' yi sicómoro bi', tan tajske'n wutz Jesús, na ya'tz atit ticy'bil i'. ⁵Itzun yi ticy'e'n cu'n Jesús le luwara'tz je'n tzun tilol Jesús yi wutz Zaqueo wi tze', nintzun taltz tetz:

—Zaqueo, cuk tzaju'. Chin tajwe'n cunin yi cho'n chincyaj xe ca'lu' jalu'.

⁶Lajke'l nin cwe'n tzaj Zaqueo nin wi'nin stzatzine'n te Jesús.

⁷Ma yi e' xomche' te Jesús yi bene'n quilol yi mbi cu'n mbajij, nintzun e' baj jasne' cu'ntz squibil quib:

—¿Nxac mben Jesús te yi jun juchul ile'j?

⁸Itzun te yi ate' Jesús xe ca'l nintzun je' txiclok Zaqueo, itzun ben tlol tetz Kajcaw:

—Swoye' jalaj yi inmebi'l scyetz yi e' meba'. Ej nin yi e' yi ja che' insub cyen, ma'jt cyaj tir xel chipu'k wa'n.

⁹ Itzun ben tlol Jesús scyetz e' mas wunak:

—Jalu', yi yaje'j ja wi't clax tu cyakil najal, na ncha'tz i', i' xonl Abraham. ¹⁰ Na bintzinin, ja nu'l tan chijoyle'n, nin tan chicolpe'n yi e' tx'akxnake't tk'ab yi quil.

Yi elsawutzil tetz lajúj pwok

¹¹ Yi baje'n quibital wunak yi jun xtxolbila'tz, toque'nt tzun Jesús tan xtxole'n junt elsawutzil scyetz, na le wutz cyajtza'kl wunak yi xe'tok chan Ryos tan cawu'n.

¹² Cha'stzun te bene'n tlol Jesús scyetz: “At jun yaj yi wi'nin k'ej, nintzun bentz joylaj le junt tnum tan stz'amle'n yi ca'wl tan toque'n cyen i' tetz ajcaw tetz tanum. ¹³ Yi ntaxk ben, nin e' xchak lajúj xchakum nin cyaj tk'ol jun c'olój pwok scyetz. Na yi tajbil i' i'tz tan cyoque'n cyen tan lijensi'n te'j, jalen cu'n yil pakxij i'. ¹⁴ Poro at e' tanum yi wi'nin chi'che'n chic'u'l te'j. Nin ben jun cumisión cya'n tan xochle'n i'. Itzun cyaltz: ‘Qui na kaj yil tz'oc cyenx tetz kajcaw.’ ¹⁵ Poro ilenin cambij i' tan toque'n cyen tetz ajcaw. Yi pakxe'nt le tetz tanum, nin e' baj xchakol yi lajúj xchakum. Na yi tajbil i' i'tz tan tñital nicy' na' mbaj chitx'acol tan lijensi'n te yi pwok yi cyajnak tk'ol scyetz. ¹⁶ Yi tpone'n yi bajx mos tan talche'n yi xtxolbil yi xe'n cu'n ban i', itzun taltz: ‘Wajcaw yi pwok yi cyaj tk'olu' swetz ja xtx'ac lajúj tir mas.’ ¹⁷ ‘Yaj, chumbalaj nin ax̃. Ba'n k'uke' inc'u'l tzawe'j, na ba'n atit yi awak'un yi cyaj wuk'ol tzatz. Bintzi, qui'c mas q'uixbel awak'un,

poro yi jalu' swak'e' junt awak'un yi at mas k'ej. Cxocopon tetz ajcaw squibaj lajuj tnum.'

¹⁸ "Ma yi tpone'n yi ca'p mos nintzun taltz: 'Wajcaw, tan yi pwok yi cyaj tk'olu' swetz ja incambaj o'-t tir mas.' ¹⁹ 'Ba'n, ma jalu' swak'e' junt awak'un yi at mas k'ej. Cxocopon tetz ajcaw squibaj o' tnum,' stzun ajcaw tetz. ²⁰ Ma yi tpone'n junt, nintzun taltz: 'Wajcaw je pu'ku'e'j. Colij wa'n tul jun su't. ²¹ Na wi'nin na chinxob teru', na nk'e'tz ilu' ne'x. Na na tx'aconu' te e'chk takle'n, nin qui na ak'uju' te'j. Nin na je' cosech tanu' kale qui na ak'uje'tu', stzun mos tetz taw. ²² 'Ite'n ayol xcy'e' tan xchajle'n yi arawil. Elnak atxum tetz yi nk'e'tz in ne'x. Ej, nin elnak atxum tetz yi na chintx'acon te e'chk takle'n yi qui na nak'uj te'j. Ej nin elnak atxum tetz yi na je' cosech wa'n kale qui na nak'uje't. ²³ Ba'n tcu'n klo' yi nink el impu'k awa'n tan c'mo'ni'n. Ja klo' intx'ac mu'xt t'a'al,' stzun ajcaw tetz mos. ²⁴ 'Ma jalu', majwoke'ltzaj impu'k tk'ab yi yaje'j. Ak'wok nin tetz yi jun yi ja xtx'ac lajujt,' stzun ajcaw bantz, scyetz yi e' yi ate'tz te'j. ²⁵ 'Poro ta', che'ch, 'at nin lajuj tk'ab.' ²⁶ 'Qui'c na ban na cyakil yi e' yi na chixconsaj yi e'chk takle'n yi na ak'lij scyetz, tz'ak'lok mas scyetz. Nin yi e' yi qui na chixconsaj yi e'chk takle'n yi na ak'lij scyetz, tz'elepon majij scyetz. ²⁷ Ma jalu', cun cy'ajwok yi e' in'contr, yi e' yi nk'era'tz cyajbil tan woque'n cyen tetz ajcaw. Cy'ajwoke' tzaj. Na na waj yi tzinwutz cu'n chicu' biyij,' chij yi jun ajcawa'tz bantz," stzun Jesús scyetz wunak.

*Yi tpone'n Jesús Jerusalén
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)*

28 Yi wi't xtxolil yi e'chk yola'se'j, nintzun bajx cu'n i' xchiwutz tan je'n pone'n Jerusalén. 29 Itzun bantz yi cyopone'n Jesús naka'jil yi cob aldey yi na bi'aj Betfagé tu Betania, yi cho'n at nicy' wutz, yi wutz yi na bi'aj Olivo, nin e' ben xchakol cob xchusbe'tz. 30 Itzun ben tlol scyetz:

—Quibene'nk le aldey yi at tzi'ne'j. Yil cxopon tzitile' jun buru' yi c'alij. Txe'n cunin bajij mansar. Pujwok tzaj. 31 Ko al scyetz tz'alon tzaj tzitetz: '¿Nxac na ipujwok nin yi imburu'?' Ba'n tzitalwok nin: 'Xconk tetz Kajcaw,' c'xchijwok tz'an nin.

32 Chibene'n tzuntz. Ej nin i nin tzun bana'stz chi tal Jesús scyetz. 33 I cunin na chitzan tan pujle'n yi buru' yi jilone'n tzaj yi taw scyetz:

—¿Nxac na chitzanu' tan pujle'n imburu'?

34 Bene'n tzun chitza'weltz:

—Xconk tetz Kajcaw, —che'ch ban nintz tetz yi taw buru'.

35 Saje'n tzun quicy'altz. Ma yi tule'n tzaj cya'n, nin je' cyak'ol chixbu'ktz te'j, nin je' chixicyol Jesús tibaj. 36 Yi quicy'al chibe', nin baj cu'n chilit'ul chixbu'k tan yube'n yi be'. 37 Ma yi cyopone'n kale na xe't nint yi cu'nak wi Olivo, wi'nin chitzatzine'n cyakil yi e' yi xomij chiwi' te Jesús. Wi'nin chi'xch'ine'n tan tak'le'n chik'ajsbil tetz Ryos, tan cyakil yi e'chk milawr yi nskén cyen quil. 38 Itzun cyaltz:

—At banl Kataj tibaj yi kareyile'j na i' nchakon tzaj. Wi'nin tzatzi'n at tcya'j. Kak'e' bin k'ej Kataj Ryos, —che'ch.

39 At tzun cobox parisey yi xomche'-tz xchixo'l, itzun cyaltz:

—Ta', make'u' chiwutz yi e' xchusbe'tzu'.

⁴⁰ Itzun tal Jesús scyetz:

—Jun cu'n yol swale' nin scyeru', ko quil chiġch'in yi e' wunake'j, chiġch'ink yi e'chk c'ub, —stzun i' bantz.

⁴¹ Yi tpone'n Jesús naka'jil yi tnum Jerusalén, nin ben xmayil yi tnum, nintzun ok' cu'ntz. ⁴² Itzun taltz: “Lastum axwok aj Jerusalén. Yi nink tz'el itxum tetz yi jun chin wutzile'n k'ej yi na tzan jalu', ja klo' jal tzatzin paz ita'n. Poro qui'c rmeril, na jopij iwutz. ⁴³ Cha'stzun te tz'ul jun k'ej yi suta'n cu'n sbne' solte'j yi itnumil cya'n icontr. Quil cyak' ama'l tan toque'n nka tan tele'n jun. ⁴⁴ Copon woc' cyakil yi ica'l, nin chisotzok cyakil wunak. Siquier nink jun c'ub yi qui'k cu' woc'. Tz'ul icaws, na ja ul yi mero iRyosil tan ixajse'n, poro qui na pujxij ita'n,” stzun Jesús scyetz.

Yi toque'n Jesús tan chilaje'n len yi e' aj c'ayinl le ca'l Ryos.

(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

⁴⁵ Yi tocompone'n Jesús le ca'l Ryos, nintzun octz tan chilaje'n len yi e' aj c'ayinl. ⁴⁶ Itzun taltz scyetz:

—Tz'iba'nt cyen: ‘Yi inca'l, i'tz tetz nachbil wetz,’ stzun Ryos banak cyen. Poro yi axwok itetz ja oc ita'n tetz molbil alk'om, —stzun Jesús scyetz.

⁴⁷ Yi bnixe'n yi e'chk takle'na'tz, nintzun baj cobox k'ej ta'n tan chichusle'n wunak le templo. Itzun yi e' wi'tz pale', scyuch' yi e' wi'tz tx'olol xo'l yi ley Moisés scyuch' yi e' wi' banl wi' tetz tnum, nintzun e' octz tan joyle'n ju' tan biyle'n cu'n Jesús. ⁴⁸ Poro quinín ak'on puntil scyetz, na cyakil yi e' wunak wi'nin na chipek' tan tbite'n yol Jesús.

20

Yi chijakol tetz Jesús yi na' ak'on k'ej i'

(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

¹ Itzun te yi na tzan Jesús tan chichusle'n wunak, nin tan txole'n yi balaj stziblal, cyopone'n tzun nil yi e' wi'tz pale', scyuch' yi e' tx'olol xo'l yi ley Moisés, scyuch' chibajxom yi e' judiy te'j. ² Itzun cyaltz tetz Jesús:

—Al tzaj sketz, ¿na' ncëchakon tzaj tan banle'n e'chk takle'ne'j? nka ¿na' mmak'on ca'wl tzatz tan abnol yi e'chk takle'ne'j? —che'ch bantz tetz Jesús.

³ Bene'n tzun tlol Jesús scyetz:

—Bajx na waj tzinjak nin jun txolbil scyeru':

⁴ ¿Wa'n pe' txumul tetz yi toque'n i' tan je'se'n a' xchiwi' wunak, nka Ryos nchakon tzaj?

⁵ Cyoque'n tzun tan txumle'n squibil quib:

—Kol kal nin yi Ryos nchakon tzaj, stale' lo' i' sketz: '¿Ko ya'tz, mbi tzuntz quinín chixomu' te'j?' ⁶ Ej nin kol kal nin yi Wa'n tu' txumul te jun ca'wla'tz, chocopon cyakil wunak tan kac'oxle'n tan c'ub, na elsanl stzi' Ryos Wa'n xchiwutz wunak, —che'ch.

⁷ Bene'n tzun cyalol tetz Jesús:

—Cuquen yaj, qui na el katxum tetz alo' nchakon tzaj Wa'n, —che'ch bantz.

⁸ —Ncha'tz bin in, quil wal nin scyeru' yi na' mak'on ca'wl swetz tan imbnol yi e'chk takle'ne'j, —stzun Jesús scyetz.

Yi elsawutzil yi na xchaj yi at tulbil chicaws yi e' judiy

(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

⁹ Toque'n tzun Jesús tan xtxole'n jun elsawutzil scyetz cyakil wunak. Itzun taltz:

“Ok tu'-tz ka'n yi at jun yaj yi oc tan tawle'n jalaj uva, le tetz luwar. Yi bene'n i' joylaj, tc'u'l junt tnum, nin cyaj yi ujul xchik'ab jun c'oloy ak'unwil tan cyoque'n tan tk'unse'n, na qui'c chan tulbil i'.

¹⁰ Ma yi k'abte'n cosech, nin saj xchakol yi taw jun xchakum tan ticy'le'n nin mu'x tetz te yi cosech. Yi tpone'n yi chakum scye'j yi e' ak'unwil, nin e' baj quentz tan biyle'n, nin tan laje'ne'l tzaj. Quinin cyak' mu'x tal te yi cosech tetz. ¹¹ Saje'n tzun xchakol taw luwar junt xchakum. It'e'n nin cyulejtz chi cyulej yi bajx. Baj chijisol, nin qui'c nin saj cyak'oltz tetz. ¹² Le toxi'n tir saje'n xchakol junt. Ncha'tz i', lo'ontz cya'n, nin el chilajul.

¹³ “Toque'n tzun yi taw luwar tan xtxumle'n. Itzun taltz: ‘Ba'n tcu'n tzinchake' nin yi mero incy'ajl, yi wi'nin na chimpek' te'j. Qui cunin batz scyeke' xchi' i'.’ ¹⁴ Ma yi saje'n quilol yi e' ak'unwil yi cy'ajol, nintzun cyaltz squibil quib: ‘I'wok nin yi june'j. Ya'stzun yi scambok te yi tx'otx' yil quim yi taj,' che'ch tzun bantz. ¹⁵ Tele'n tzaj tzun chilajultz, nin cu' chibiyoltz. Ma jalu', ¿mbi sbne' yi taw luwar scye'j yi e' mosa'tz le chiwutz cyeru?’ ¹⁶ Tz'ul tan chisotzaje'n cyakil yi e' ak'unwila'tz, ma yi jalaj tx'otx'a'tz tz'ak'lok scyetz junt tx'akaj wunak,” stzun Jesús scyetz.

Yi quibital wunak yi ate' le templo yi xtxol-bila'se'j, nintzun cyaltz:

—¿Cha'tz polo' ko' tulej Ryos? Qui' lo', —che'ch.

¹⁷ Jaxewe'n quen tzun Jesús tan chixmaye'n, itzun taltz scyetz:

—Ko nk'era'tz sbne' Ryos scye'ju' ¿mbi tzun na
 xchaj sketz yi yol yi tz'iba'nt cyen yi na tal?:

‘Yi c'ub yi qui'c xac xchiwutz yi e' bnol ca'l,
 ya'stzun yi c'ub yi mas tajwe'n tan xcone'n.’

¹⁸ Poro chicyakil yi e' yil chije' tzotpuj te yi jun
 c'uba'tz xchiq'uixpok. Ncha'tz, kol saj trimp yi jun
 c'uba'tz tibaj jun, puch'ij cunin xchibne' ta'n, —
 stzun Jesús bantz scyetz.

Yi pwok yi oc César tan jakle'n

(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mr 12.12-17)

¹⁹ Yi tele'n chitxum yi e' tx'olol xo'l yi ley Moisés,
 scyuch' e' wi'tz pale', yi nxcon yi jun elsawutzila'tz
 tan Jesús tan xchajle'n chipaltil tetz, nin klo' e' octz
 tan stz'amle'n i'. Poro quinín ak'on puntil, na
 wi'nin chixobe'n scyetz wunak.

²⁰ Bene'n tzun chichakol cobox chakum tan
 joyle'n puntil yi xe'nk jal til Jesús. Yi cobox
 chakuma'tz ja cyocsaj quib chi balaj wunak. Ej
 nin yi chimantar i'tz tan jale'n puntil tan suble'n
 Jesús bantz talol jun yol kale ljale't til i' swutz yi
 gobernador.

²¹ Cyoque'n tzuntz tan jakle'n tetz Jesús:

—Ta', na el katxum tetz yi qui'c noc paltil yi
 xchusu'nu'. Na qui na xobu' tetz jun. Na qui'c na
 ban yi ko at k'ej, nka qui'. Ej nin na el katxum tetz
 yi qui'c nim qui'c juy swutzu'. Ntin na tzanu' tan
 xtxole'n sketz yi xe'n kaban tan kopone'n te Ryos.

²² I bin jalu' Ta', tal tzaju' sketz, ¿ba'n pe' lkak' yi
 cutxuj yi na tzan César tan jakle'n sketz nka qui'?
 —che'ch tetz Jesús.

²³ Poro nin el xtxum Jesús te cyajtza'kl yi suble'n
 tu' i' na cyaj. Bene'n tzun tlol:

—¿Nxac na chitzanu' tan joyle'n puntil tan insuble'n? ²⁴ Chichaj tzaju' jun pwok swetz. Wile' cu'n yi wutz.

Yi je'n stz'amol yi pwok nintzun jak i' scyetz:

—¿Na' taw yi teblal yi at te pwoke'j? ¿Ej nin na' taw yi bi'aj yi banij swutz? —stzun Jesús scyetz.

—Tetz César yi wi'tz kareyil, —che'ch tzun bantz.

²⁵ —Ba'n bin cyak'u' tetz César na tetz i'. Poro ncha'tz, ba'n kak' tetz Ryos cyakil yi e'chk takle'n yi tetz i', —chij Jesús bantz scyetz.

²⁶ Quinin chixcye' tan suble'n Jesús tan talol jun yol xchiwutz wunak, yi nink xcye' tan jalse'n til i' swutz yi gobernador. Wi'nin tzun cyele'n yabtz te'j nin qui't e' octz tan xuxe'n mas.

At junt tir itz'e'n

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

²⁷ Cyopone'n tzun cobox scyeri yi e' sadusey te Jesús. Xchiwutz yi e' sadusey, qui'c itz'e'n junt tir. Itzun cyaltz tetz Jesús:

²⁸ —Ta', tz'iba'nt cyen tan Moisés: 'Ko at jun yaj yil quim, ej nin ko qui'c nitxajil njal cyen te txkel, chin tajwe'n cunin tan cyok'bel quib yi xna'n tu balc, tan jale'n xonl yi k'ajtzun alma'.' ²⁹ I bin jalu' Ta', at juk yaj yi ya'stzun banake'. Quitz'un quitzicy quib yi juka'tz. Toque'n tzun txkel yi bajx, poro ja quim, nin quinin njal chinitxa'. ³⁰ Toque'n tzun yi ca'p nak te txkelbe'n k'ajtzun stzicy. Ncha'tz i', nin quim, nin quinin jal chinitxa'. ³¹ Ncha'tz e' ban cyakil cu'n yi juk yaja'tz. Cya'l nin jun nink jal nitxajil te yi jun xna'na'tz. ³² Wi'tz'bil tlen quime'n yi xna'n. ³³ Ma jalu', yi nink chitz'ij junt tir, ¿na' scyetz jun xchixo'l yi juk yaja'tz yi tz'ocopon tetz

chmil yi xna'na'tz? Na e' len cu'n chmil i' banak yi juka'tz, —che'ch tzun bantz tetz Jesús.

³⁴ Saje'n tzun stza'wel Jesús:

—Bintzi na cyok'bej quib, nin na chume' wunak te yi tiemp'e'j. ³⁵ Poro yi e' yi tz'ak'lok ama'l scyetz tan cya'te'n tul yi ac'aj tiemp yi at tulbil, yi e' yi xchitz'ok junt tir xchixo'l alma' tan chinajewe'n te Ryos, qui't cyok'bej quib cyera'tz, nin qui't chume' na chocopon chi quitane'n yi e' ángel.

³⁶ Qui't chiquim. Chocopon tetz me'l cy'ajl Ryos, na xchitz'ok ta'n, —stzun Jesús scyetz. ³⁷ —Ma jalu' tan pujxe'n cyanu' yi at junt tir itz'e'n xchixo'l alma', ulk tx'akx chic'u'lu' yi mbi banak Moisés. Yi tpone'n i' te jun tal pucuj xtze' yi na tzan k'a'kl, ja jilon Ryos tetz, itzun taltz: 'I ina'tz in chiRyosil Abraham, tu Isaac tu Jacow,' stzun Ryos bantz tetz Moisés. ³⁸ Poro nsken chiquim yi ox yaja'tz yi tal Ryos chibi'. Yi jun xtxolbila'tz, na tzun xchaj sketz yi qui sotznake'. Na yi Kataj Ryos, i' kaRyosil yi o' yi itz'o' scyuch' yi e' yi quimnake' tk'ab. Na swutz Ryos, qui'c nin jun wunak yi najk sotz, —stzun Jesús scyetz.

³⁹ —Bintzinin na talu' Ta', —che'ch tzun cobox scyeri yi e' tx'olol xo'l yi ley Moisés.

⁴⁰ Poro yi e' sadusey qui't nin chinimsaj chic'u'l tan jakle'n junt xtxolbil tetz.

Cristo i' Tajcaw k'ajtzun Luwiy

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹ Itzun bantz nin oc Jesús tan yol scyetz yi e' xchusbe'tz:

—At e' yi na cyal yi xonl tu' k'ajtzun Luwiya'tz yi jun yi bixba'nt tan tule'n. ⁴² Poro ¿xe'n tzuntz?

na ite'n nin k'ajtzun Luwiy tz'iban cyen le e'chk Salmó:

‘Yi Kajcaw yi kaRyosil a'lon tetz Kajcaw:

C'olchin cu'n tzinxlaj,

⁴³ jalen cu'n lcho'c yi e' acontr wa'n jak' awukan.’

⁴⁴ I bin jalu', ko ya'tz talnak k'ajtzun Luwiy, ¿mbi tzuntz yi at e' yi na cyal yi wunak tu', yi xonl tu' Luwiy yi Cristo, yi jun yi bixba'nt tan tule'n?

Yi chipaltil yi e' tx'olol xo'l yi ley Moisés
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

⁴⁵ Xchiwutz cunin cyakil wunak yi bene'n tloł Jesús yi xtxolbile'j scyetz yi e' xchusbe'tz:

⁴⁶ “Acxomi'chwok te cyajtza'kl yi e' tx'olol xo'l yi ley Moisés. Na yi e' cyetz wi'nin na chipri'sin tu be'ch cyetz yi chukpi'n nin tu' tkan. Nin wi'nin na chitzatzin yi na ak'lij chik'ej, yi na bajij e'chk k'ajla'n scyetz tc'a'yl. Ej nin yi na chiban yi chimunl lakak e'chk sinagoga, wi'nin na chipek' tan chic'olewe'n cu'n tibaj yi bajx chem tan jale'n chik'ej. Ej nin na chijoy e'chk balaj chem kale na ele't jun wa'a'n. ⁴⁷ Na cho'c tan majle'n chical yi e' xma'lca'n. Ej nin tan tewe'n quil xchiwutz wunak, tunin na chiben quen tunin tan orari'n. Poro tan tu' yi ya'tz na chiban, tz'ak'lok mas cyetz chicaws. Cha'stzun te acxomi'chwok te cyajtza'kl,” stzun Jesús scyetz.

21

Yi oyi opon tan jun xna'n xma'lca'n meba'
(Mr 12.41-44)

¹ Itzun bantz te yi at Jesús le templo nin ben xmayil yi e' ric yi na chitzan tan cu'se'n chi'ofrent

le cu'lbil pwok. ² Ncha'tz ben tilol Jesús jun tal prow xna'n xma'lca'n yi ocoyon tan cu'se'n cob tal centaw. ³ Bene'n tzun tlol scyetz yi e' xchusbe'tz:

—Jun cu'n yol swale' nin tzitetz, yi jun prow xma'lca'ne'j, i' mmak'on mas pwok xchuwutz cyakil yi e' mas wunak. ⁴ Na yi e' mas, wi' tlen tu' chipu'k ncu' cya'n, ma yi prow xna'ne'j yi chin meba' nin, ja toy cyakil yi pu'k yi colij ta'n tetz gast.

Yi talol Jesús yi xitok yi templo
(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵ At tzun cobox yi e' oc tan xtxumle'n yi xe'n cu'n tane'n yi templo, yi chumbalaj nin. E' oc tan xtxumle'n yi e'chk c'ub tu yi e'chk oy yi cyak'nak wunak tetz yubil yi templo. Poro yi tele'n xtxum Jesús te chiyol, nintzun ben tlol scyetz:

⁶ —Xitok cyakil e'chk takle'ne'j, na tz'ul jun tiemp yi cyakil yi e'chk c'ube'j copon ch'uki'n, —stzun Jesús scyetz.

Sbajok e'chk techl yi txant tan tule'n yi chicaws wunak
(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

⁷ Bene'n tzun chijakoltz:

—Ta', ¿mbi tiempil bajij e'chk takle'na'tz? ¿Tz'ak'lok pe' jun techl yi txant tan tule'n yi jun tiempa'tz?

⁸ Bene'n tzun tlol Jesús scyetz:

—Or tzitilwok, acxubsi'ch. Na at e' yi scyale': 'I ina'tz in Cristo.' Ncha'tz at e' yi scyale': 'Txant tan tule'n yi tiemp,' che'ch len sbne'. Poro xomi'ch iwi' scye'j. ⁹ Ej nin yil tzitbit yi na tzan e'chk lmak oyintzi' tu e'chk molo'n ib tan paj chi'ch c'u'lal, quil cxe'l yab te'j. Na bintzinin sbajok yi e'chk

takle'na'tz, poro at tzaj nintz tan tule'n yi wi'tzbil tiemp, —stzun Jesús bantz scyetz.

¹⁰ Ncha'tz tal i' scyetz: “Choyintzink e'chk lmak tnum squibil quib. Ncha'tz e' gobierum, choyintzink squibil quib. ¹¹ Tz'ul wi'nin e'chk lmak coblajnob. Tz'ul we'j. Tz'ul wi'nin yabil. Ej nin sbajok cyakil yi e'chk takle'na'tz bene'n tzi'n wi munt. Sbajok e'chk takle'n yi chin xo'wbil nin. Ej nin sjalok e'chk techl jalen tzi'n tcya'j.

¹² “Poro yi ntaxk bajij cyakil yi e'chk takle'na'tz, chocopon wunak tan itz'amle'n, nin tan ibiyle'n. Ncxben ticy'le'n xchiwutz e' wi' banl wi' tetz e'chk sinagoga. Ej nin ncxben ticy'le'n xetze' cya'n, tan tu' yi na chin itocsaj. Ej nin ncxben ticy'le'n xchiwutz yi e' rey, nin xchiwutz yi e' gobernador. ¹³ Poro ba'n, na sjalok ama'l tan xtxole'n yi bintzi scyetz. ¹⁴ Quil cxbisun tan joyle'n puntil e'chk yol yi xconk ita'n tan icolol itib. ¹⁵ Na yil cxoponwok xchiwutz yi e'a'tz, swak'e' itajtza'kl tu yi e'chk weltil iyol. Nin cya'l jun scyeri icontr yi nink xcy'e' tan xite'n iyol. ¹⁶ At e' tzixo'l yi chocopon chitaj chitxu' tan chixochle'n. Ej nin ncha'tz at e' yi ite'n nin quitz'un tu quitzicy chocopon tan chixochle'n. Nin ncha'tz at e' yi chixonl quib chixoche' chixonl. Ncha'tz xchibne' e' itamiw, chocopon tan ixochle'n. Nin at e' tzixo'l yi xchiquimok cya'n. ¹⁷ Cyakil wunak xchi'chok chic'u'l tzite'j tan paj yi xomquixwok swe'j. ¹⁸ Poro ilenin atix tetz tajal Ryos. Siquier nink jun xi'il iwi' nink sotz cya'n. ¹⁹ Kol tz'icy'pon e'chk q'uixc'uja'tz ita'n, xcambokwok te jun itz'ajbil yi quinin bajsbe'n tetz.

²⁰ “Ma yil tzitilwok yil sutij solte'j yi tnum

Jerusalén cya'n sanlar, i'tz jun techl yi txant tan sotze'n yi tnum. ²¹ Cyakil yi e' yi najlche' Judea, chin tajwe'n cunin tan cyele'n ojk wi'wtz. Nin yi e' yi ate' Jerusalén, tajwe'n cunin tan cyele'n ojk. Yi e' yi quibe' tnum, ba'n tcu'n quil chipakxij. ²² Na ya'stzun tiemp yi tz'ul chicaws yi e' aj Jerusalén. Na tz'elk cu'n te yi tz'iba'nt cyen. ²³ Poro chik'ajab yi e' xna'n yi ch'on wi', scyuch' yi e' yi ni' cu'n ni' scye'j. Na cyakil wunak chitije' q'uixc'uj, nin tz'ak'lok jun chin wutzile'n chicaws. ²⁴ At e' yi xchiquimok tul oyintzi'. Nin at e' nchiben ticy'le'n pres bene'n tzi'n lakak tnum. Ej nin chicawunk yi e' awer nak le tnum Jerusalén jalen cu'n yil jepon te yi tiemp yi ak'ijt scyetz tan chicawune'n.

Mbi cu'n sbajok yil tz'ul tzaj yi Bajx Cy'ajol
(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

²⁵ “Kalena'tz tzun bajij e'chk techl tcya'j, te k'ej nin te xaw, nin scye'j e'chk tx'uml. Ej nin chelepon yab wunak te yi mbi cu'n sbajok wi munt. Nin xchixobok tetz. Na chin xo'wbil nin sbne', ni'cu'n sbne' chi na wi'ca'p wi' yi mar nin yi na jincan yi pak'bil. ²⁶ Yil cho'c wunak tan txxumle'n yi mbi cu'n sbajok wi munt chu'l tunin colpuj tan xo'w. Nin cyakil yi e' yi at ca'wl xchik'ab yi ate' tcya'j tul sutan tu' chitxumu'n. ²⁷ Kalena's tzun quil nin wunak in wutz, yi in Bajx Cy'ajol. Cho'n nu'l tcya'j kale atit e'chk sbak'. Cy'a'n nin ink'ej tu inchamil wa'n yil nu'l tzaj. ²⁸ Ej nin yil xe'tij yi e'chk takle'na'se'j, quiwswok itib. Quil cxbisun, na txant tzuntz tan itele'ntz liwr,” stzun Jesús scyetz.

²⁹ Ncha'tz at jun elsawutzil xcon tan Jesús. Itzun taltz:

“Elk itxum tetz jun wi' ibx̄, nka alchok jilwutz tze'. ³⁰ Yi na xe'tij tan xlumine'n, na el katxum tetz yi txant tan tucumule'n k'alaj. ³¹ Ncha'tz yil tzitil yi e'chk takle'na'tz, i'tz jun techl yi txant tan tule'n Ryos tan cawu'n wuxtx'otx'.

³² “Jun cu'n yol na wal nin tzitetz, yi ntaxk chisotz yi e' wunaka'tz,* sbajok e'chk takle'na'tz. ³³ Bintzi, yi tcyaj tu yi wuxtx'otx' sotzok, poro yi weri inyol quil sotz tera'tz.

³⁴ “Or tzitil, eli'ch nin italma' te yi e'chk takle'n yi qui'c na tak'. Oqui'ch len a' tiwi'. Quil cxbisun tan e'chk sotzaj c'u'lal, na yi ko ya'tz, qui tz'icy' tzitetz yil tz'ul tzaj yi jun k'ejlala'tz. ³⁵ Yil tz'ul tzaj jun k'ejlala'tz, qui tz'icy' scyetz yi e' wunak wi munt, na cho'n x̄chibne' chi na cu' lajpuj jun txuc tul pa'tx. ³⁶ Banwok list itib, na at tulbil yi jun tiempa'tz. Nin c'uchwok x̄ch'eybil itetz tetz Kataj tan itele'n liwr tk'ab e'chk il yi sbajok. Ej nin nachwok Kataj yi ixnink txiclquixe'twok yil nu'l tzaj,” stzun Jesús bantz scyetz.

³⁷ Cyakil nin tzun k'ej na tzan Jesús tan chichusle'n wunak le ca'l Ryos. Ma lak'bal cho'n na ben witok i' wi jun ju'wtz yi na bi'aj wi Olivo. ³⁸ Ma yi e' wunak, jalchan cunin na chopon tan tbite'n yol i' le templo.

22

---

* **21:32** At e' yi na cyal yi ja tal Jesús, “yi e' wunake'j,” yi na elepont yi jun wekl wunak yi ate' te yi tiempa'tz. Ej nin at e' yi na cyal yi na elepont cyakil yi e' judiy yi ate' te yi tiemp tetz Jesús. Ej nin at e' yi na cyal yi na elepont yi jun wekl wunak yi ate' wuxtx'otx' yil xe'tij yi jun tiempa'tz.

*Yi joyle'n puntil tan xtx'amxe'n Jesús
(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)*

¹ Itzun bantz yi txant tan tucumule'n yi k'ej yi na bajsij yi pam yi qui'c xtx'amil, yi jun wutzile'n k'eja'tz yi na bi'aj Pasc, ² cyoque'n tzun e' wi'tz pale' scyuch' e' tx'olol xo'l yi ley Moisés tan joyle'n puntil tan quimse'n Jesús. Poro quinín e' nimsaj quib na nin e' xobtz scyetz e' wunak.

³ Toque'n tzun julpuj yi tajtza'kl Bayba'n le wi' Judas Íscariot, jun scyeri coblaj xchusbe'tz Jesús.

⁴ Bene'n tzun i' xchiwutz yi e' wi'tz pale', nin xchiwutz yi chijepil yi e' polisiy, nintzun octz tan yol scyuch' yi xe'n tulej tan jatxol i' Jesús xchik'ab.

⁵ Ma yi e' ajcawa'tz, wi'nin chitzatzine'n te tajtza'kl Judas, nin e' suk pwok tetz. Ma Judas cu nin tunintz ta'n. ⁶ Nintzun octz tan joyle'n puntil tan jatxle'n Jesús xchik'ab. Nintzun bixe'-tz cya'n tan jatxol i' le jun ama'l kale qui'cle't wunak.

*Yi wi'tz bil tir yi wane'n Jesús xchixo'l e' xchusbe'tz
(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)*

⁷ Ma yi tucumule'n yi k'ej yi na bajsij yi pam yi qui'c xtx'amil, yi k'ej yi na oc jak' kul yi cne'r tetz Pasc, ⁸ chichakxe'n tzun Lu' tu Wa'n tan Jesús. Itzun taltz scyetz:

—Cun nuc'wok yi ama'l kalel kabajswit yi cneru' tetz Pasc.

⁹ —Poro Ta', ¿na' scyetz ama'lil na taju' kalel kabene't tan nuc'le'n? —che'ch tzun bantz tetz Jesús.

¹⁰ —Yil cxocoponwok tnum xnojkwok quen te jun yaj yi cy'a'n jun xchok' a' ta'n. Ba'n tzun cxomwok nintz te'j. Yil tz'oc i' xe ca'l, ba'n cxomwok

quen te'j. ¹¹ Nin tzitalwok quen tetz: 'I nsaj tlol Kajcaw, ¿na' atit yi ama'l kalel kawane't tetz Pasc scyuch' inchusbe'tz? stzun i' mban tzaj,' xchijwok sban cyen. ¹² Tzun xchaje' jun ca'l yi list atit. Cho'n at le ca'p chup. Cho'n tzun tzinuc'wok yi ketz kawa'-tz, —chij Jesús bantz scyetz.

¹³ Chibene'n tzuntz. I nintzun bajija's chi ben tlol Kajcaw scyetz. Chixe'te'n tzuntz tan nuc'le'n chiwa' tetz Pasc.

¹⁴ Ma yi tpone'n oril tetz wa'a'n sken opon Jesús, nintzun c'ole' quentz te mes scyuch' cyakil yi e' xchusbe'tz. ¹⁵ Bene'n tzun tlol scyetz:

—Ala'ix chan k'ej nternin na el walma' tan kawane'n tzituch' te jun k'ej Pasque'j jalen pe'k yintaxk chinquim. ¹⁶ Na bintzi, qui't chinwan junt tir tzituch' te yi jun wa'a'ne'j jalen cu'n yil tz'ul yi balaj tiemp yil cawun Ryos, —chij Jesús bantz scyetz.

¹⁷ Je'n tzun stz'amol jun lak, nin tyoñintz tibaj.

—Je itc'a'. Jatxwok cu'n tziwutz. ¹⁸ Na bintzinin qui't lwuc'aj junt tir yi t'a'al lo'baj uva jalen cu'n yil tz'ul Ryos tan cawu'n wuxtx'otx', —stzun Jesús bantz scyetz.

¹⁹ Je'n tzun stz'amol yi pam, nin tyoñintz tibaj, nin cu' piñultz. Yi na tzan i' tan jatxle'n nin scyetz, nintzun taltz:

—Yi je'j, i'tz inwankil tane'n, na xconk yi inwankil tetz itx'ixwatz. Banwok tane'n yi xtxol-bile'j tan wule'n tx'akx tic'u'l, —stzun Jesús scyetz.

²⁰ Yi wi't chiwane'n te pam, ite'n nin tuleja's yi cyoque'n tan uc'a'a'n.

—Yi at tul yi lake'j, i'tz yi in'xch'el tane'n. Na tz'elepon kojx in'xch'el tan iclaxe'n. Ya'stzun xe' yi ac'aj trat yi sbixek, —stzun Jesús scyetz.

²¹ —Poro yi jun yil chinjatxon, ni'cu'n na kawan tuch' tzone'j wi mes. ²² Na tajwe'n tan tele'n cu'n te cyakil yi tz'iba'nt cyen swe'j,* yi in yi in Bajx Cy'ajol. Poro lastum yi yaj yil chinjatxon x'chik'ab yi e' in contr, —stzun Jesús scyetz.

²³ Cyakil cunin tzun yi e' x'chusbe'tz baj chijakol squibil quib:

—¿Na' scyetz i' yi juna'tz skaxo'l yil jatxon? —che'ch tzuntz.

Yi cyoque'n tan xtxumle'n yi na' scyetz jun sjalok mas k'ej

²⁴ Itzun bantz nin e' oc yi e' x'chusbe'tz Jesús tan xtxumle'n na' scyetz jun x'chixo'l yi sjalok mas k'ej.

²⁵ Bene'n tzun tlol Jesús scyetz: “Yi e' rey tzone'j wuxtx'otx' wi'nin na chibuchun yi na chicawun. Ncha'tz yi e' bajxom, na cyocsaj quib nim x'chiwutz wunak. ²⁶ Ma yi axwok itetz qui na waj yi nink cxomwok te yi jun ajtza'kla'tz. Na yi jun yi at mas k'ej tzixo'lwok tajwe'n cunin yil tocsaj tib tetz jun chakum. Tajwe'n yil tocsaj tib chi jun yaj yi qui'c tetz k'ej. ²⁷ Na je jun xtxolbile'j yi ja wi't el katxum tetz: At mas k'ej jun yi na wan wi mes swutz yi mos yi na tzan tan c'a'che'n. Poro yi in wetz ja no'c tetz ichakum.

²⁸ “Bintzinin yi axwok, xom quixwok swe'j sajle'n tunintz, nin ja itij q'uixc'uj chi mimban wetz. ²⁹ Cha'stzun te, swak'e' len ik'ej chi tak'nak Intaj swetz. ³⁰ Na yil no'c tan cawu'n skatzatzink

---

* **22:22** Sal 41.9.

tzituch'. Skawank nin skuc'a'k. Na sjalok ik'ej, na xcawunkwok squibaj yi coblaj k'u'j aj Israel,” stzun Jesús bantz scyetz.

*Yi tlol Jesús yi stewe' Lu' yi na xom te'j
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)*

³¹ Nin ncha'tz nin ben tlol Kajcaw tetz Lu':

—Aä jun c'oloy Simón, bit tzaj. Ja cu' wutz Bayba'n tan toque'n tan apile'n chi na ban triw yi na oc xtxa'le'n. ³² Poro ja wi't innach Kataj tzaw-ibaj tan qui acabel ac'u'l swe'j. Ej nin yil quiwix junt tir ac'u'l, na waj yil cäo'c tan chiquiwse'n yi e' mas kajwutz, —stzun Jesús tetz Lu'.

³³ Bene'n tzun tlol Lu' tetz:

—Wajcaw, kol ko'c tuch'u' xetze', list atine't. Mpe nink kacu' biyij, list atine't, —stzun Lu' tetz Jesús.

³⁴ —Ba'n klo' Lu', poro swale' jun puntil tzatz. Ninin jalu' tzawale' yi qui xomquiä swe'j. Na yi ntaxk ok' jun ajtzo', tzawale' ox tir yi qui xomquiä swe'j.

Yi txantok tan xtx'amxe'n Jesús

³⁵ Itzun ben tlol Jesús scyetz yi e' ächusbe'tz:

—Ma jalu', yi ibene'n inchakol ban, qui'c isam ben ita'n. Qui'c cu'lbil ipu'k ben, nin qui'c ixajab ben ita'n. Iä'kaj qui tzunk jal yi tajwe'n tzitetz, ¿nka qui'?

—Ak'lij sketz Ta', —che'ch tzun bantz.

³⁶ —Ma jalu' apart. Ko at isam, cy'ajwok nin. Ej nin ko at cu'lbil ipu'k, cy'ajwok nin. Nin alchok scyetz yi qui'c spar, c'aye' nin cäe'y tan lok'che'n jun tetz. ³⁷ Na jun cu'n yol swale' nin tzitetz, tz'elepon cu'n te yi yol yi tz'iba'nt cyen yi na tal:

‘Tz'ocopon tajlal mal nak.’ Na chin tajwe'n cu'n tan tele'n cu'n te cyakil yi tz'iba'nt cyen swe'j, — stzun Jesús scyetz.

³⁸—Kajcaw, je cob kaspare'j, —che'ch ban nintz. —Tzicu'n, —stzun Jesús.

Yi toque'n Jesús tan nachle'n Kataj le ama'l Getsemaní

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹ Tele'n tzun Jesús xe ca'la'tz. Cho'n tzun bene'ntz le ama'l yi na bi'aj wi Olivo, na ilenin ya'tz na tulejtz. Chibene'n tzun xomok yi e' xchusbe'tz te'j. ⁴⁰Ma yi cyopone'n le yi ama'la'tz nin ben tlol Jesús scyetz yi e' xchusbe'tz.

—Nachwok Kataj tan qui acxbene'n tul il.

⁴¹ Tele'n tzun xkansal tib Jesús xchixo'l yi e' xchusbe'tz, nin bentz joylaj len mu'xt. Cho'n nin tkanil el i' xchixo'l chi yi tkanil kale na opone't jun c'ub yi na kac'ox nin. Ej nin meje' cu'ntz tan nachle'n Kataj.

⁴² Je tzun taltz tul oración:

—Ma jalu' Ta', ko ya'tz tajbilu', chin cole'u' tk'ab yi jun chin q'uixc'uj yi tx'aklij tzinwutz. Poro ko ya'tz tajbilu' qui na waj yi wetz wajbil, ma na i teru' tajbilu'.

⁴³ Saje'n tzun jun ángel tcyaj' tan xch'eye'n i'. ⁴⁴Ej nin tan paj yi wi'nin q'uixc'uj yi at cu'nt, mas tcu'n oc i' tan cu'swutzil tetz Kataj Ryos. Wi'nin tz'ujnewe'n t'a'al wutz i' wuxtx'otx', i cunin chich' tane'n.

⁴⁵ Yi wi't nachol Kataj, nin opontz scye'j yi e' xchusbe'tz. Ma yi e' cyetz na chiwit len tan paj bis.

⁴⁶ Itzun tal Jesús scyetz:

—¿Nxac na cxwitwok? Elk iwatl. Nachwok Kataj tan qui ipakxe'n yil tz'ul pilbil itetz, —stzun i' scyetz.

Yi bene'n Jesús pres

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Na nin tzan cunin Jesús tan yol yi cyopone'n jun c'oloy wunak. Bajxij Judas xchiwutz, i' jun scyeri coblaj xchusbe'tz Jesús. Yi cyopone'ntz, nin ben Judas tan stz'uble'n xak stzi' Jesús.

⁴⁸ —Judas, ¿mbi xac na cxtzan tan stz'uble'n xak intzi'? Na ja wi't cxa'k tzaj tan inc'aye'n, —stzun Jesús tetz.

⁴⁹ Yi quilol yi e' yi ate' te Jesús yi mbi cu'n na bajij, nin ben chijakol tetz:

—Kajcaw ¿ba'n pe' ko'c tan oyintzi' scye'j tu kaspar?

⁵⁰ At tzun juntz xchixo'l nin noj quen yi spar ta'n te xchin jun xchakum jun wi'tz pale'. Ninin el yi xchin ta'n.

⁵¹ —Qui che' awulej. Cuk tu'-tz. Jaja'tz, —stzun Jesús tetz.

Bene'n tzun Jesús tan macle'n yi xchin yi yaj, ninin ul yos tuch'.

⁵² Nintzun oc Jesús tan yol scyetz yi e' wi'tz pale' scyuch' yi e' aj ront cwent templo nin scyuch' yi e' wi' banl wi'. Na icu'n e'a's e' opontz tan stz'amle'n.

—¿In pe' alk'om scyeru' yi nchu'lu' tan intz'amle'n tan spar tu tze'? ⁵³ ¿Mbi tzuntz qui je' chitz'amolu' in yi atin tzaj xchixo'lu' le templo? nin qui'c oc cyajalu' swetz. Poro bintzi ja tak' Ryos jun tkuj ama'l scyeru' jalu'. Ej nin ncha'tz yi taw

ak'bal, yi Bayba'n, ja tak' Ryos jun tkuj ama'l tetz,
—stzun Jesús scyetz.

Yi talol Lu'yi qui xomij wi' te Jesús

(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴Tx'amxe'n tzun Jesús cya'n, nin ben quicy'altz. Cho'n tzun tpone'ntz cya'n xe ca'l yi wi'tz pale'. Ma yi Lu', kajpe'n nin xom tzaj.

⁵⁵Bnixen' tzun jun k'ak' cyak'un wunak wutzk'anil, nin e' baj c'ole' quentz stzi'. Ncha'tz Lu', nin c'ole' quentz xchixo'l. ⁵⁶At tzun jun xun yi mos i' xe jun ca'la'tz. Nin oc c'ablok tan xmaye'n Lu'. Itzun taltz:

—Yi yaje'j i' jun tamiw Jesús.

⁵⁷Cwe'n tzun jalul Lu' wi tak':

—Cuquen, qui wajske'n wetz wutz, —stzun Lu' tetz xun.

⁵⁸Ma le junt tkujt nin, nin ben tlol junt yaj tetz Lu':

—Ncha'tz aǎ yaj, aǎ jun scyeri yi e'a'tz.

—Qui', nk'e'tz in jun, —stzun Lu' ban.

⁵⁹Ma yi tele'n junt rat, nin opon junt kale atit Lu', nin taltz:

—Jun cu'n yol, yi yaje'j i' jun scyeri yi e' yi na xom chiwi' te Jesús, na i' jun aj Galilea.

⁶⁰—Qui' yaj, qui na el intxum tetz mbi na cǎtzan tan talche'n tzaj swetz, —stzun Lu' bantz.

I cunin na tzan Lu' tan yol yi tok'e'n jun ajtzo'.

⁶¹Je'n tzun such'k'il tib Kajcaw tan xmaye'n nin Lu'. Kalena's tzun tule'n tx'akxuj tc'u'l Lu' yi yol yi tal Kajcaw tetz: “Yi ntaxk ok' jun ajtzo', tzawale' ox tir yi qui xomquiǎ swe'j.” ⁶²Tele'n tzaj tzun Lu'-tz, poro wi'nin tok'e'n tan paj bis.

Yi toque'n Jesús tetz chitze'lbe'tz wunak
(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³ Cyoque'n tzun yi e' q'uicy'lom tetz Jesús tan tze'e'n te'j, nin tan biyle'n. ⁶⁴ Nin oc cyak'ol jun su't te wutz nin e' baj quentz tan t'okle'n xak stzi'. Nin cyaltz tetz:

—¿Cǎopon pe' te na' ncǎbion? —che'ch.

⁶⁵ Ej nin wi'nin e'chk yol xcon cya'n tan telse'n xtx'ix Jesús.

Yi tpone'n Jesús ǎchiwutz wi' banl wi'
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Itzun bantz yi tule'n skil, cwe'n tzun chichamol quib cyakil yi e' wi' banl wi' scyetz e' judiy, scyuch' e' wi'tz pale'. Ncha'tz yi e' tx'olol xo'l yi ley Moisés, xomche'-tz scye'j. Cho'n tzun tpone'n ticy'le'n Jesús kale na pujxe't xo'l yi e'chk lmak xtisya'. Cyoque'n tzuntz tan jakle'n tetz Jesús:

⁶⁷ —Al tzaj sketz, ¿i pe' aǎa'tz yi Cristo, yi bixba'nt tan tule'n? —che'ch.

—Yi nink wal nin scyeru': 'I ina'tz,' quil cyoc-saju'. ⁶⁸ Ej nin mpe nink ko'c tan xtx'ajle'n te'j, quil cyak'u' ama'l tan incolol wib. Nin quil ne'l cyanu' liwr. ⁶⁹ Poro yi in wetz, in yi Bajx Cy'ajol, ǎchinc'olek sbne' opon tunintz xlaj Kataj, yi Ryos yi chin cham nin tetz, —stzun Jesús scyetz.

⁷⁰ Jalcunin tzun cyoque'ntz tan jakle'n tetz:

—¿Aǎ ptzun Cy'ajl Ryos? —che'ch len bantz tetz.

—I ina'tz, chi na cyal tzaju', —stzun Jesús scyetz.

⁷¹ —Qui tajwe'n mas stiwi, na yi o' ketz ja kubit yi yol i' yi ntal, —che'ch tzun bantz.

23

Yi tpone'n Jesús swutz Pilat

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Chibaj bene'n tzun tan tak'le'n Jesús swutz Pilat. ² Yi cyopone'ntz nin e' oc tan xochle'n quen. Itzun cyaltz:

—Ma jalu' Ta', ja bin saj katz'amol yi june'j yi na tzan tan joyle'n ju' tan jale'n oyintzi' le katanum. Na tzan i' tan talche'n scyetz wunak yi qui tajwe'n tan cyak'ol yi cutxuj tetz César. Ncha'tz na tal yi i' yi Cristo. Yi na elepont yi i' jun rey tane'n, —che'ch tzun bantz.

³ —¿AĀ pe' chireyil yi e' judiy? —stzun Pilat bantz tetz Jesús.

—I ina'tz, chi na tal tzaju'.

⁴ Jilone'n tzun Pilat scyetz yi e' wi'tz pale' scyuch' yi e' wunak. Itzun taltz:

—Tzinwutz wetz, yi yaje'j qui'c mu'x til.

⁵ Ma yi e' cyetz, mas tcunin e' octz tan talche'n nin:

—Qui' Ta'. Tan yi tetz xchusu'n na tzan tan tocse'n chic'u'l cyakil yi e' aj Judea tan oyintzi' scye'ju'. Cho'n xe'te'n tzaj i' jalen Galilea tan tocse'n chic'u'l wunak. Ej nin na nin tzane't i' tan banle'n tzone'j, —che'ch.

Yi tpone'n Jesús swutz Herodes

⁶ Yi tbital Pilat yi xtxolbile'j, nin octz tan jakle'n ko aj Galilea Jesús. ⁷ Yi tbital yi aj Galilea i', nintzun ben xchakol swutz Herodes, na i' ajcaw squibaj yi e' aj Galilea. Ej nin noj quen cu'ntz te'j yi cho'n ta'te'n cobox k'ej Herodes Jerusalén. ⁸ Yi bene'n tilol Herodes wutz Jesús, wi'nin tzatzine'n. Na ala'ix

k'ej yi ya'stzun tajbil i' tan techal wutz. Nsken tbit yi stziblal Jesús, nin yi tajbil i' i'tz yi nink xchaj Jesús jun milawr swutz cu'n i'. ⁹ Wi'nin e'chk yol baj jakol tetz Jesús, poro siquier nink jun yol ben stza'wel. ¹⁰ Ncha'tz ate' yi e' wi'tz pale', scyuch' yi e' tx'olol xo'l yi ley Moisés. Quinin e' tane' tan tak'le'n til Jesús. ¹¹ Ncha'tz Herodes scyuch' yi e' sanlar nin e' octz tan telse'n k'ej Jesús. Nin oc cyak'ol jun balaj be'ch tetz jun rey te'j, tan chitze'ene'n te i'. Bene'n tzun xchakol Herodes junt tir swutz Pilat. ¹² Te jun k'eja'tz jalt tzatzin paz xchixo'l Herodes tu Pilat, wech na chicontr quib sajl'e'n tunintz.

*Yi bixewe'n tan cwe'n biyij Jesús
(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)*

¹³ Toque'n tzun Pilat tan chichakle'n cyakil yi e' wi'tz pale' scyuch' yi e' wi' banl wi' nin cyakil yi e' wunak. Itzun taltz scyetz:

¹⁴ —Ja ul quicy'alu' yi yaje'j tzinwutz. Nin na cyalu' yi na tzan i' tan tocse'n chic'u'l wunak tan oyintzi' ske'j. Ej nin ja quibitu' yi nno'c tan xch'ote'n stzi' i'. Poro ja quilu' yi qui'c nin til na jal wa'n te yi e'chk xtxolbila'tz yi ncyalu' swetz.

¹⁵ Ncha'tz Herodes, qui lo' njal til ta'n na ja bin sajt xchakol junt tir tzinwutz. Chitxum cunu'. Qui'c tetz til tan cwe'n kabiyol. ¹⁶ Ntina'tz tzimbne' te'j, swak'e' mu'x caws, nin tz'elepon wa'n liwr, —stzun Pilat scyetz cyakil wunak.

¹⁷ Ya'stzun xtxum Pilat, na at jun cstumbr yi xom i' te'j. I'tz yi lakak lmak k'ej na stzakplen i' jun pres.

¹⁸ Poro nin e' xch'in cyakil wunak:

—Qui na kaj yil tz'el liwr yi june'j. Ba'n tcu'n stzakplenu' Barrabás, —che'ch tzun bantz.

¹⁹ Poro cho'n at tetz Barrabás xetze' tan paj yi i' jun joyol ju' oyintzi' te yi gobierum. Ej nin tan paj yi biyol nak i'. ²⁰ Poro yi tajbil tetz Pilat i'tz tan tele'n klo' Jesús liwr. Toque'n tzun junt tir tan yol scyetz. ²¹ Poro yi e'a'tz mast cunin na chiëch'in:

—Jeken swutz pasyon, jeken swutz pasyon, —che'ch na ban nintz.

²² Toque'n tzun Pilat tan yol scyetz le toxi'n tir:

—¿Mbi tzuntz? ¿Mbi til scyeru'? Yi in wetz qui na jal til wa'n tan cwe'n kabiyol. Swak'e' bin mu'ë caws nin tz'elk wa'n liwr, —stzun Pilat scyetz.

²³ Poro yi e' wunak quinín e' tane' tan talche'n yi tajwe'n tan je'n swutz pasyon. Ncha'tz e' ban yi e' wi'tz pale'. ²⁴ Cha'stzun te tk'ol Pilat ama'l scyetz tan banle'n cyajbil. ²⁵ Cha'stzun te tele'n stzakpul Pilat yi jun yaj yi at xetze', yi joyol ju' oyintzi' te gobierum, nin biyol nak. Nintzun el jatxol Pilat yi Jesús ëchik'ab tan quicy'sal chic'u'l te'j.

Yi quime'n Jesús swutz Pasyon

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Itzun bantz yi na tzan nin ticy'le'n Jesús tan je'n swutz pasyon, at tzun jun aj Cirene yi na bi'aj Simón. Cho'n xa'ke'n i' xo'l wutz. Xtx'amxe'n tzuntz cyak'un yi e' sanlar. Nin oc chipach'ul tzak' yi pasyon yi cy'a'n tan Jesús. Nintzun bajx cu'n Jesús swutz.

²⁷ Ncha'tz wi'nin wunak xomche' scye'j. Nin at wi'nin xna'n yi wi'nin cyok'e'n tan bis te Jesús.

²⁸ Che' bene'n tzun xmayil Jesús nin ben tlol scyetz:

—E'u' xna'n aj Jerusalén, quil chok'u' swe'j. Ba'n tcu'n chibisunku' te yi bis o'kl yi tz'ul squibu' nin squibaj chinitxajilu'. ²⁹ Na at tulbil chicawsu'. Yil

tz'ul jun k'eja'tz scyale'u': 'Ba'n cyeri e' yi qui'c rmeril tan jale'n chinitxa'. Ba'n cyeri yi e' yi qui na cyekaj pwokil jun ni'. Ba'n cyeri yi e' yi qui'c ni' na txutxun scye'j.' ³⁰ Tan paj yi chicawsu', chocoponu' tan talche'n: 'Nilu'nk tzaj yi wi'wtz skibaj.' Ej nin ncha'tz scyale'u': 'Nilu'nk tzaj yi e'chk ju'wtz skibaj,' che'chu' sbne'. ³¹ Ma yi in wetz, ja chi'ch chic'u'l yi e' aj Roma swe'j, wech qui'c wetz wil xchiwutz. Ko ya'tz na chiban swe'j inin tzun pyor xchibne' scye'ju' yil jal quilu' xchiwutz, —stzun Jesús bantz scyetz.

³² Ncha'tz ben quicy'al cob mal nak tan chicwe'n biyij tu Jesús. ³³ Yi cyopone'n le ama'l yi na bi'aj Wi Bakil Wi'baj, je'n tzun Jesús cya'n swutz pasyon. Ncha'tz e' ban yi cob mal wunak. Cho'n je'n jun le sbal Jesús nin junt le max. ³⁴ Te yi na chitzan tan je'se'n Jesús swutz pasyon nintzun taltz:

—Ta', cuyu' chipaj, na quinín tz'icy' scyetz yi mbi na chitzan tan baje'n.

Ma yi e' sanlar nin e' oc tan tx'ilu'n te be'ch tetz Jesús tan cwe'n chijatxol xchiwutz. ³⁵ Ej nin wi'nin wunak ate' tan xmaye'n Jesús. Ncha'tz yi e' ajcaw, na chixcy'aklin nin tetz. Itzun na cyaltz:

—Ja xcy'e'-x tan chicolpe'n wi'nin wunak. Ma jalu', ko bintzinin i'-x yi Cristo, yi jun yi txa'ijt tan Ryos, xcyek bina's tan colpil tib, —che'ch tzun yi e' ajcawa'tz squibil quib.

³⁶ Nin ite'n nin e' ban yi e' sanlar. Na nin e' oc tan xcy'aklil te Jesús. Na nin e' ocopontz naka'j tan suke'n nin vinagr tetz.

³⁷ —Ko i ax'a'tz yi chireyil yi e' judiy, colp cu'n tzaj awib, —che'ch e' sanlara'tz tetz.

³⁸ Ej nin ncha'tz at tzun yol yi je' tz'iba'n swi'e'n i'. Ox cu'n jilwutz yol je' chitz'ibal nin i'tz griego, latín, tu hebreo. Je tzun na tal yi je' chitz'ibal: “Yi june'j ya'stzun chireyil yi e' judiy.”

³⁹ Na tzun xcy'aklin cy'en jun scyeri yi e' mal nak yi je' ch'imba'n xla'j i'. Itzun taltz:

—Yi ko bintzinin aǎ yi Cristo, colp cu'n awib. Ej nin colp cu'n yi o' ketz, —stzun i' bantz.

⁴⁰ Ma yi junt, nin oc tan yajle'n yi tuch', nin taltz tetz:

—¡Yaj! ¿qui pe' na awek ǎchi' Ryos? na ncha'tz o' quimich tlentu' ato't tan kil. ⁴¹ Colon ske'j ketz, na kil nin ke'tz na katzan tan ǎchojle'n. Ma yi yaje'j, qui'c nin mu'ǎ tetz til njuch, —stzun yaj te tuch'.

⁴² Itzun taltz tetz Jesús:

—Jesús, yil tz'ocu' tan cawu'n, nink nu'l tx'akx tc'u'lu', —stzun i'.

⁴³ Tlol tzun Jesús tetz:

—Jun cu'n yol swale' nin tzatz, ninin jalu' cǎopon swe'j tul jun balaj ama'l, —stzun Jesús tetz.

Yi quime'n Jesús

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴ Yi tpone'n chajcu'n k'ej, tz'o'tz nin tunin ban wuxtx'otx'. Jalen cu'n tpone'n ox ch'ich' cu'lbe'n k'ej. Kalena's tzun skiline'n. ⁴⁵ Quinin txekun k'ej te jun rata'tz. Ej nin yi xbu'k yi at le templo tan jople'n yi luwar yi chin xan nin, ninin katz. Cob cuntu' el. ⁴⁶ Chin wi' nin tzun Jesús bantz tan yol, itzun taltz:

—Ta', wabnaj walma' tk'abu'.

Watok cunin saj tlol yi yola'tz yi quime'n.

⁴⁷ Ma yi tilol yi capitán mbi cu'n bajij, nin octz tan tak'le'n k'ajsbil tetz Ryos:

—Bintzinin, yi yaje'j qui'c til, —stzun i' bantz.

⁴⁸ Ma cyakil yi e' wunak yi e' xcha'k tan xmayi'n, wi'nin chitxak'ol wutz cyeml tan paj bis yi chipakxe'n. ⁴⁹ Ma yi e' tamiw Jesús scyuch' yi e' xna'n yi cho'n chisaje'n xomok te'j, cyakil cunin e', e' cyaj joylaj len tan xmaye'n yi mbi cu'n na bajij.

Yi mukxe'n Jesús

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰ At tzun jun yaj yi na bi'aj Xëp. Chumbalaj nin i'. Chin c'ulutxum nin i' swutz Ryos. Aj Arimatea i'. Yi Arimatea i'tz jun tnum yi cho'n at cwent Judea. Nin i' jun scyeri yi e' wi' banl chiwi' yi e' judiy. ⁵¹ Nternin na tzan i' tan xch'iwe'n yi tiemp yi at tulbil Ryos tan cawu'n. Quinin xom wi' i' te cyajtza'kl yi e' mas wi' banl wi' yi cu' chitxumul te Jesús. ⁵² Nintzun ben i'-tz tan yol tetz Pilat tan jakle'n yi wankil Jesús. Nin cujijtz. ⁵³ Ma yi cwe'n tzaj yi wankil Jesús ta'n, cho'n cwe'n ta'n tul jun xbu'k, nin oc tk'oltz tul jun nich. Yi nicha'tz cho'n kopij cyen swutz c'ub. Ntaxk cunin oc jun alma' tc'u'l. ⁵⁴ Nin noj cyen cu'ntz te jun k'ej yi na nuc'x cyen chiwa' tetz eklok tan banle'n tane'n yi jun k'ej ujle'n. Cha'stzun te qui'c mas tama'lil scyetz, na txant tan toque'n akale'n tan xe'te'n yi jun k'ejatz.

⁵⁵ Ma yi e' xna'n yi e' saj xomok te Jesús jalen Galilea, nin e' bentz tan cyajskel yi nich, nin tan xmaye'n yi xe'n cu'n ban wankil Jesús yi toque'n cyen tjul. ⁵⁶ Ma yi chipakxe'n tnum nin e' baj octz tan nuc'le'n cyen yi pomada tu yi tz'ac'bil yi wi'nin c'o'cal yi at tocbil cya'n te wankil Jesús.

Ujewen nin e' bantz te jun k'ej ujle'na'tz chi tane'n
yi chicstumbr.

24

Yi xe'n cu'n ban yi titz'e'n Jesús
(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

¹ Itzun bantz tc'u'l yi bajx k'ej te sman, chin jalchan cunin chipakxe'n yi e' xna'na'tz kale oc cyent yi wankil Jesús. Cy'a'n yi tz'ac'bil cya'n yi wi'nin c'o'cal. Ncha'tz nin e' xomnin mas xna'n scye'j. ² Ma yi cyopone'n te yi jul, nsken el toli'n yi c'ub yi oc tan jople'n tzi jul. ³ Cyoque'n tzuntz tjul, poro quil yi qui'ct yi wankil Kajcaw Jesús at. ⁴ Wi'nin cyele'n yab te'j. Nin qui't nin jal puntil cya'n yi xe'n chiban. Bene'n tzun quilol cob yaj txiclche' chixlaj. Chin pak'puch nin be'ch cyetz. ⁵ Nin tan paj yi xo'w yi ate' cu'nt taje'n cu'n tzun chiwutz wuxtx'otx'.

—¿Mbi na chijoy tzaju' tzone'j chixo'l alma' tan joyle'n jun yaj yi itz'? ⁶ Qui'ct te'tz at tzone'j. Ja itz'ij junt tir te'tz. Ulk tx'akxuj xchic'u'lu' yi mbi cu'n xtxolnak scyeru' yi at tzaj i' Galilea. ⁷ Na talnak i': 'Yi in wetz, yi in Bajx Cy'ajol, chin tajwe'n cunin chinjatxlij xchik'ab yi e' mal wunak. Chinquimok cya'n swutz pasyon. Ma le toxi'n k'ej nitz'ok junt tir xchixo'l alma', chij i' banak cyen, —che'ch yi cob yaja'tz bantz.

⁸ Kalena's tzun tule'nt tx'akxuj xchic'u'l yi yol Jesús yi talnak scyetz. ⁹ Ma yi cyaje'n tzaj tzi jul, cho'n cyopone'ntz tan talche'n stziblal scyetz yi junlaj apostl scyuch' e' mas xchusbe'tz. ¹⁰ Yi e' xna'n yi e' xcha'k tzaj tan talche'n stziblal scyetz yi e' apostl i'tz Lu'ch Mat, nin Cha'n, tu Lu'ch yi xtxu'

Jacow. ¹¹ Poro yi e' apostl quinín cyocsaj chiyol yi e' xna'na'tz, na le wutz cyetz cyajtza'kl yi ja oc xya'ywi'il chiwi'.

¹² Poro yi Lu', lajke'l nin tele'n tzaj tan bene'n tan xmaye'n kale oc cyent Jesús. Yi toque'n xmayil tul jul, jalt cuntu' yi xbu'kwokl cyen. Taje'n tzun i' xe ca'l. Wi'nin txumu'n at cu'nt te yi mbi cu'n bajij te Jesús.

*Yi xchajol tib Jesús le be' Emaús
(Mr 16.12-13)*

¹³ Ite'n nin k'eja'tz cyaje'n cobt xchusbe'tz le tnum Emaús. E'chk ox lo' ujlub xo'l tu Jerusalén. ¹⁴ Nin te yi na chixon tbe', na chijilon te yi mbi cu'n bajij te Jesús. ¹⁵ I cunin na chitzan tan tx'olche'n xo'l chiyol yi tpone'n xkansal tib Jesús scye'j. Nin ben cyok'bel quibtz. ¹⁶ Poro qui nin cyech wutz yi ko i'tz Jesús, na jopij chiwutz tan Ryos tane'n.

¹⁷ Toque'n tzun Jesús tan jakle'n scyetz:

—¿Mbi na chitzanu' tan yolche'n yi na chixonu' tbe', nin mbi na chibisleju'? —stzun Jesús scyetz.

¹⁸ Saje'n tzun stza'wel jun yi na bi'aj Cleofas. Itzun ben tlol tetz Jesús:

—Qui'c nin jun wunak yi qui'k ntbit yi mbi cu'n bajij Jerusalén ewt cubit. ¿Xe'n ban yi quinín tbitu' yi txolbile'j, na cho'n bin lo' atu' tnum? —che'ch tetz Jesús.

¹⁹ —¿Poro mbi txolbilil? —stzun Jesús scyetz.

—I bin yi txolbil tetz Jesús aj Nazaret. Elsanl stzi' Ryos i'. Wi'nin milawr bnix ta'n. Ej nin chumbalaj nin i' swutz Ryos. Xtolbil cu'n jilon i' xchiwutz cyakil wunak. ²⁰ Poro yi e' wi'tz pale' scyuch' e' wi' banl kawi' ja el chijatxol tan quime'n

swutz pasyon. ²¹ Wech na sken k'uke' ketz kac'u'l te'j yi ja klo' ko' colpij yi o' aj Israel ta'n. Poro mbi nin ban, ja wi't el oxix k'e'j yi quimle'n i' swutz pasyon. ²² Poro wi'nin na ke'l yab te jun txolbil yi nkubit, na at cobox kaxna'nil yi n̄cha'k ma's jalchan kale mukxe't cyen. ²³ Poro quinín jal yi wankil i' cya'n. Nin ja chipakxij tan talche'n sketz yi ja chichaj quib cob ángel x̄chiwutz, nin ja a'lchij scyetz yi ja itz'ij junt tir yi Jesús'a'tz. ²⁴ Ncha'tz at cobox kuch' yi nchibentz tan xmaye'n. Ej nin quib tane'n chiyol yi xna'n yi ncyal, inin tane'na'tz yi nchocopon cyetz tjul. Poro yi Jesús, qui'ct at. Quinín quíl wutz, —che'ch bantz tetz Jesús.

²⁵ Bene'n tzun tlol Jesús scyetz:

—Lastum yi quinín na pujxo'k ita'n. ¿Nxac qui na itocsaj cyakil yi tz'iba'nt cyen cyak'un e' elsanl stzi' Ryos tentz? ²⁶ Na tz'iba'nt cyen cya'n yi ntaxk jal k'e'j yi Cristo, tajwe'n cu'n tan ticy'e'n pone'n yi e'chk q'uixc'uja'tz ta'n.

²⁷ Toque'n tzuntz tan xtx'olche'n xo'l cyakil e'chk txolbil yi tz'iba'nt cyen te i'. Ja xe'tij te e'chk txolbil yi tz'iba'nt cyen tan Moisés. Ej nin baj txolil cyakil yi e'chk txolbil yi tz'iba'nt cyen cyak'un yi e' elsanl stzi' Ryos.

²⁸ Ma yi cyopone'n le aldey kale atit cyopombil, chij tunin Jesús yi ticy'e'n klo'. ²⁹ Poro yi e' cyetz nin e' octz tan moxe'n tan cyaje'n cyen scye'j. Itzun cyaltz:

—Ta', txant tan toque'n akale'n. Ba'n tcu'n cya-jku' ske'j.

Toque'n tzun Jesús xe ca'l tan cyaje'n cyen scyuch'.

³⁰ Nin yi nskén c'ole' Jesús wi mes scyuch' yi cob yaja'tz, je'n tzun stz'amol yi pam, nin tyoëintz tibaj. Cwe'n tzun piëultz nin ben tk'oltz scyetz.
³¹ Kalena's tzun cyechal wutz i', poro nin cu' sotzal tib Jesús ächiwutz.

³² —Ah, —che'ch. —Bintzinin, wi'nin katzatzine'n yi njilon sketz tbe'. Ej nin wi'nin katzatzine'n yi mo'c i' tan xtx'olche'n xo'l yi tz'iba'nt cyen, —che'ch squibil quib.

³³ Qui't nin e' c'ole' jun rat. Jalcunin chipakxe'ntz Jerusalén. Cho'n tzun cyopone'ntz kale ate't yi junlaj apostl scyuch' yi e' yi ate' scye'j.

³⁴ Nin yi cyopone'n, nintzun cyal yi e' apostl scyetz yi cob yaja'tz:

—Jun cu'n yol, ja itz'ij Kajcaw junt tir, na ja i'lwij wutz i' tan Simón, —che'ch bantz.

³⁵ Ncha'tz ite'n nin xtxolbila'tz cyal yi cob yaja'tz. Na ja chitxol yi äe'n cu'n ächajol tib Jesús ächiwutz tbe'. Ej nin yi äe'n cu'n cyechal wutz i' yi cwe'n piëul yi pam.

*Yi ächajol tib Jesús ächiwutz yi e' ächusbe'tz
 (Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)*

³⁶ I cunin na chitzan tan yolche'n yi xtxolbila'se'j yi je'n jobtuj Jesús ächixo'l. Toque'n tzun i' tan yol scyetz, itzun taltz:

—Quech, ¿ba'n pe' iwutz?

³⁷ Wi'nin chixobe'n, na le wutz cyetz cyajtza'kl yi i'tz jun lab.

³⁸ —¿Mbi na ixo'wlej? ¿Nxac na icabej ic'u'l swe'j?

³⁹ Xmaywok tzaj ink'ab. Xmaywok tzaj wukan. I ina'tz. Macwok octzaj yi inwankil. Nque'nwok

tan xtxumle'n: Jun lab, qui'c wankil chi wutane'n wetz.

⁴⁰ Te yi na tzan tan xtxole'n nin, na nin tzantz tan xchajle'n nin yi k'ab tu yi tkan. ⁴¹ Poro yi e' cyetz, quinin cyocsaj cunin tan paj yi tzatzi'n yi ate' cu'nt. Ej nin tan paj yi quinin pujx cyak'un. Cha'stzun te bene'n tlol Jesús scyetz:

—¿Qui pel jal jun tkan inwa' tzituch'?

⁴² Nintzun saj cyak'ol jun piñ cay tetz, yi boxijt, tu jun letxaj t'a'al cabil wunak txuc. ⁴³ Saje'n tzun stz'amol i', nin xchiwutz cu'n yi toque'n tan bajse'n.

⁴⁴ Itzun taltz scyetz:

—Ma jalu', cyakil yi xtxolbila'tz yi mbajij swe'j, alijt wa'n tzitetz, yi chin tajwe'n cu'n tan tele'n cu'n te'j. Na chin tajwe'n cunin tan tele'n cu'n te cyakil yi e'chk xtxolbil yi tz'iba'nt cyen tan Moisés, scyuch' yi e' elsanl stzi' Ryos, tu cyakil yi tz'iba'nt cyen le liwr Salmos,* —stzun Jesús scyetz.

⁴⁵ Toque'n tzun i'-tz tan xtx'olche'n xo'l cyakil yi yol yi tz'iba'nt cyen, tan tele'n pacx wutz cyajtza'kl.

⁴⁶ —Ilwok cu'ne'j, —chij. —Tz'iba'nt cyen yi chin tajwe'n cunin tan inquime'n, na i ina'tz in Cristo. Ej nin alijt cyen yi nitz'okt junt tir le toxi'n k'ej xchixo'l alma'. ⁴⁷ Ej nin ncha'tz, tz'iba'nt cyen yi chin tajwe'n cunin tan xtxole'n intziblal scyetzak cyakil jilwutz wunak bene'n tzi'n wi munt. Cho'n xe'tok le tnum Jerusalén. Ej nin yi xtxolbil yi tzitx-ole', i'tz yi chin tajwe'n cunin tan chitx'ixpul wunak cyajtza'kl,† bantz jale'n cuybil chipaj. ⁴⁸ Ma jalu' yi axwok itetz, axwok stiw te cyakil yi mbi cu'n mbajij, na ja itil. ⁴⁹ Ej nin tzinchake' tzaj yi

* **24:44** Sal 118.22-23. † **24:47** Hch 2.38; 2 Co 7.9-10; Heb 6.1.

jun yi alijt cyen tan Intaj yi at tulbil. Poro chin tajwe'n cunin tan icyaje'n cyen tzone'j Jerusalén tan äch'iwe'n jalen cu'n yil cu'ul yi porer Kataj tzite'j, —stzun Jesús bantz scyetz.

Yi taje'n Jesús tcyaj

(Mr 16.19-20)

⁵⁰ Che' bene'n tzun tcy'al Jesús solte'j len tnum. Cho'n tzun cyopone'ntz Betania. Je'n tzun tk'ol yi k'abtz squibaj tan tk'ol yi banl squibaj. ⁵¹ Yi wi't tk'ol i' yi banl scyetz, nin el jatxol tibtz scye'j. Aje'n nin ban ticy'le'n i'-tz tcyaj. ⁵² Cyoque'n tzun yi e' ächusbe'tz tan c'u'laje'n i'. Ma stzaje'n wi', nintzun e' pakxij jalen Jerusalén. Wi'nin chitzatzine'n yi chipakxe'nt. ⁵³ Nin ate' cuntunintz le templo cyakil k'ej tan tak'le'n chik'ajsbil tetz Kataj Ryos. Amén.

Yi Antiw Bible / Yi Ac'aj Testament Bible in Aguacateco (GT:agu:Aguacateco)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Aguacateco

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011-02-18, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The Bible

in Aguacateco

**© 2011-02-18, Wycliffe Bible Translators, Inc.
All rights reserved.**

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
d6948788-e726-52d3-a772-47803a4a6354